

วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ Patanasilpa Journal

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2562)

วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ

Patanasilpa Journal

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2562)

www.bpi.ac.th

ISSN 2539-5807

วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ

Patanasilpa Journal

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2562)

ISSN 2539-5807

สำนักงาน

ฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม
เลขที่ 119/19 หมู่ 3 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170
โทร. 0 2482 2176-8 ต่อ 357-8, 363 Fax. 0 2482 2173
E-mail : research@bpi.mail.go.th Web : www.bpi.ac.th

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ บรรณาธิการและคณะผู้จัดทำ
ไม่จำเป็นต้องเห็นชอบและรับผิดชอบในเนื้อหา ทรรศนะ หรือบทความของผู้เขียน

พิธีจันอักษร

กองบรรณาธิการ

ออกแบบปก

ภัทรพร เลี่ยนพานิช คณะศิลปวิจิตร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

พิมพ์ที่

เอแคท เอ็ดดูมีเดีย
119/2 หมู่ 1 ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 0 2446 2807 และ 09 7954 6455

ปีที่พิมพ์

ปี พ.ศ. 2562 จำนวน 500 เล่ม

ที่ปรึกษา

นางนิภา โสภาสัมฤทธิ์	อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประวีณา เอี่ยมยี่สุน	รองอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
นายจิรพจน์ จิงบรรเจิดศักดิ์	รองอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุลชาติ อรัณยะนาค	รองอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
นายอำนาจ นวลอนงค์	รองอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
รองศาสตราจารย์สทวัฒน์ ปลื้มปรีชา	รองอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา สายทองคำ	คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
------------------------------------	---

กองบรรณาธิการ

ศาสตรเมธี ดร. ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์	วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ศาสตราจารย์เกียรติคุณปริญญา ตันติสุข	คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย จันทร์สุวรรณ	คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
รองศาสตราจารย์ ดร. มานพ วิสุทธิแพทย์	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ศุภชัย สุกชีโชติ	คณะศิลปวิจิตร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
รองศาสตราจารย์สรธรรมรงค์ สิงหนะณี	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์สุภาวดี โพธิเวชกุล	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์เสาวภา วิชาดี	สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดุष्ฎี มีป้อม	คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประวีณา เอี่ยมยี่สุน	คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภูริ วงศ์วิเชียร	คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนิดา มิตรานันท์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ดร. นิวัฒน์ สุขประเสริฐ	บัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ดร. บำรุง พาทยกุล	บัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ดร. เมตตา สุวรรณศรี	วิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ดร. ปรียาพร พรหมพิทักษ์	กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
	กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
ดร. สุรัตน์ จงดา	วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ดร. มยุรี เสือคำราม	สำนักสนับสนุนงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ดร. ฟ้าสว่าง พัฒนะพิเชฐ	สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

ศาสตราจารย์ ดร. ชมนาด กิจจันทร์	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ศาสตรเมธี ดร. ณรงค์ชัย ปิฎกักรัตน์	วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร. มานพ วิสุทธิแพทย์	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยวิจิตต์ เขียวชนะ	คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
รองศาสตราจารย์สุภาวดี โพธิเวชกุล	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์อมรธา กล้าเจริญ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รองศาสตราจารย์เสาวภา วิชาดี	สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประวีณา เอี่ยมมีสุน	คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภูริ วงศ์วิเชียร	คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนิดา มิตรานันท์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัครวิทย์ เรืองรอง	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพริน เวชัญญะกุล	โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทธีรัตน์ พิระพันธ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ดร. ปรียาพร พรหมพิทักษ์	กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
ดร. ไพโรจน์ ทองคำสุก	สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

คณะกรรมการจัดทำวารสาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุพา ประเสริฐยิ่ง	ที่ปรึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประวีณา เอี่ยมมีสุน	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง	กรรมการ
ดร. ไชโย นิธิอุบัติ	กรรมการ
นางสาวชญญาภักดิ์ แก้วไทรท้วม	กรรมการ
นายกฤตนิย ขุนหาญ	กรรมการ
นายณัฐวุฒิ ทองกร	กรรมการ
นางสาวกวีตาภัทร มงคลนำ	กรรมการและเลขานุการ

❖ บทบรรณาธิการ ❖

วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2562) เป็นวารสารเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการที่ครอบคลุมทั้งด้านนาฏศิลป์ ดนตรี คีตศิลป์ ทัศนศิลป์ รวมทั้งด้านการศึกษ สำหรับเผยแพร่ผลงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ครู อาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนผู้สร้างสรรคงานศิลปะทั้งภายในและภายนอกสถาบัน โดยฉบับนี้นำเสนอบทความจำนวน 9 เรื่อง ล้วนเป็นบทความจากการศึกษาค้นคว้าและการสร้างสรรคงานในด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ ด้านการศึกษา และด้านสังคมศาสตร์เชิงวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ทุกบทความได้รับการพิจารณาถ้อยแถลงจากผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะด้านในมิติของวิธีวิจัย การสร้างสรรคงาน และเนื้อหาเชิงวิชาการ เพื่อให้บทความที่ผ่านการถ้อยแถลงมีคุณภาพเป็นมาตรฐานก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เผยแพร่บทความและผู้สืบค้นความรู้

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ทุกบทความที่ปรากฏในวารสารพัฒนศิลป์วิชาการจะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน สร้างประกายความคิดเชิงวิชาการและงานสร้างสรรค เป็นแนวทางการสร้างองค์ความรู้ที่มีคุณค่าต่อสังคมและแวดวงการศึกษาต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา สายทองคำ
บรรณาธิการ

สารบัญ : Contents

	หน้า
1 นาฏยประดิษฐ์ ชุด พิจิตรเลขาอุ้มสม CHOREOGRAPHY OF PHIJITLEKHA AUMSOM ❖ขวัญใจ คงถาวร (KWANJAI KONGTHAWORN)	1
2 อัตลักษณ์ของสตรีในวรรณกรรมไทยร่วมสมัย พ.ศ. 2550-2560: สถานภาพและ บทบาทของสตรีทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม IDENTITY OF WOMEN IN THAI CONTEMPORARY LITERATURES FROM 2007-2017: THE STATUS AND ROLE OF WOMEN IN ECONOMY, POLITICS, SOCIETY AND CULTURE ❖ไชโย นิธิอุบัติ (CHAIYO NITHIUBAT)	19
3 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการสอนแบบการค้นหารูปแบบ A STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT OF MATTHAYOM SUKSA 1 STUDENTS IN THAI MUSIC SUBJECT USING THE PATTERN SEEKING TEACHING METHOD ❖ธวัน คำมูลพงษ์ (TANAWUN KHUMMOONPONG)	35
4 บทบาทเยาวชนไทย-เวียดนามในการสงวนรักษาและส่งเสริมมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม THE ROLE OF THAI AND VIETNAMESE YOUTH ON PRESERVATION AND PROMOTION OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE ❖โงว บินห์ นัม เจียง และดิเรก ทรงกัลยาณวัตร (NGO BIHN NAM GIANG, AND DEREK SONGKALAYANAWAT)	47
5 การพัฒนาแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ DEVELOPMENT OF CULTURAL TOURISM MAP UNDER MOBILE PHONE ❖พรทิพย์ พลະโท และสุวรรณี อัครกุลชัย (PORNTHIP PARATO, AND SUWANNEE ADSAVAKULCHAI)	63

สารบัญ : Contents

หน้า

6	การศึกษากระบวนการสอนซอด้วงระบบ P.Q.C.T. กรณีศึกษา: ครูจิรพล เพชรสม
A STUDY OF THE TEACHING PROCESS OF TREBLE FIDDLE WITH
P.Q.C.T. CASE STUDY: JIRAPOL PETCHSOM
❖ สุวรรณ แก้วศรีใส ธนภร เฟ่งศรี และปรเมศวร์ โพธิ์คล้าย
(SUWANNA KAEWSRISAI, THANAPORN BHENGSRİ,
AND PARAMET PHOKLAI)	85
7	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต ด้วยวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน
A STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT ON STANDARD RAMWONG FOR
MATTAYOM SUKSA 2, SUANKULARB WITTAYALAI RANGSIT SCHOOL BY
PEER ASSISTED LEARNING
❖ ศศิมา แสงสว่าง (SASIMA SANGSAWANG)	95
8	การใช้ STEAM Education พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3
THE USE OF STEAM EDUCATION LEARNING TO DEVELOP MATTAYOM
SUKSA 3 STUDENTS' CREATIVE THINKING
❖ รัชฎาภรณ์ จันทร์ทอง (RATCHADAPORN CHANTHONG)	115
9	โชนกับสถานการณ์การเมืองสมัยรัชกาลที่ 3
KHON AND POLITICAL SITUATION DURING THE REIGN OF KING RAMA III
❖ ดิเรก ทรงกัลยาณวัตร (DEREK SONGKALAYANAWAT)	131

นาฏยประดิษฐ์ ชุด พิจิตรเลขาอุ้มสม

CHOREOGRAPHY OF PHIJITLEKHA AUMSOM

ขวัญใจ คงถาวร*

KWANJAI KONGTHAWORN

บทคัดย่อ

นาฏยประดิษฐ์ ชุด พิจิตรเลขาอุ้มสม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทฤษฎีการรำคู่ชุด “อุ้มสม” และเพื่อสร้างสรรค์การแสดงชุดใหม่ตามแบบนาฏยจารีตของหลวง โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การศึกษาจากการชมวีดิทัศน์ การฝึกหัดด้วยตนเอง รวมทั้งประสบการณ์จากการสอนและการแสดง การประชุมกลุ่มย่อยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า ทฤษฎีการรำอุ้มสม คือ ผู้แสดงจะต้องฝึกปฏิบัติทำรำให้เกิดความชำนาญ จนสามารถปฏิบัติทำรำได้เสมือนเป็นผู้แสดงคนเดียวกัน จากข้อมูลดังกล่าว ผู้สร้างสรรค์ได้นำมาเป็นแนวทางสร้างสรรค์งานตามขั้นตอนดังนี้ 1. วิเคราะห์กระบวนการทำรำ จากตำรารำ ซึ่งเป็นต้นแบบของทำรำที่สืบทอดมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา 2. นำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์ แบ่งเป็น 1) ทำรำในช่วงทำนองเพลงออก 2) ทำรำประกอบบทร้องซึ่งประกอบด้วยท่าหลัก ท่าเชื่อมหรือท่าขยาย และท่าโบก 3) ทำรำทำนองเพลงในช่วงทำย 3. การคิดรูปแบบการใช้พื้นที่บนเวทีในการแสดง โดยบทที่ใช้ประกอบการแสดงจะนำเค้าโครงจากอนิรุทธคำฉันท์มาประพันธ์บทใหม่ตามฉันทลักษณ์ของกลอนสมัยกรุงศรีอยุธยา บรรจุทำนองเพลงเหาะ เพลงเข้าหลุดชั้นเดียว และเพลงเชิด บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์เครื่องห้า และแต่งกายเลียนแบบเครื่องทรงของพระมหากษัตริย์ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา

คำสำคัญ: นาฏยประดิษฐ์ พิจิตรเลขาอุ้มสม

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Abstract

Choreography of "Phichit Lekha Umsom" (the Intermediation of Phichit Lekha) is a creative research which aimed to study techniques in the duo performance "Umsom" (the intermediation) and to create a new performance according to Thai royal dance tradition. The study was based on related documents, interviews, observation from VDOs, self-training, experience from teaching and performing, and a focus group meeting with the experts to validate the information.

The results revealed that, to master the *Umsom* dance techniques, both performers have to practice the postures until they can perform the dance simultaneously as if they were the same person. The creator used this information as a guideline to create the performance. The first step was to analyze the traditional dance postures from textbooks which have been passed on to the next generations since Ayutthaya Period. Next, the information obtained from step 1 was used as a basis for the creation: a) the choreography of the overture; b) the choreography of the lyric included the main postures, the connecting posture, and the waving posture; c) the choreography of the finale. The final stage was to design how to use the stage. The play used in this creation was written based on *Aniruth Khamchan*, using metrical structure of poem in Ayutthaya Period. The music used in the performance included *Hoh Song*, *Baolud Shan Diew Song*, and *Cherd Song*, performed by *Pi Phat Khreung Ha Ensemble*. The costumes were designed according to the royal wardrobes in Ayutthaya Period.

Keywords: Choreography, Phichit Lekha Umsom

บทนำ

นาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะของชาติแขนงหนึ่งซึ่งบรมครูทางด้านนาฏศิลป์ได้สร้างสรรค์ด้วยภูมิปัญญาโดยมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ควรแก่การภาคภูมิใจ อีกทั้งนาฏศิลป์ไทยยังมีบทบาทต่อสังคมแสดงให้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า เพื่อเป็นมรดกของชาติไทยให้แก่คนรุ่นหลังสืบไป

ในบรรดานาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏมีรูปแบบการแสดงอย่างหนึ่งซึ่งหาชมได้ยากเป็นชุดการแสดงที่สอดแทรกอยู่ในการแสดงละคร โดยในบางครั้งอาจนำมาแสดงเป็นชุดเอกเทศได้ และมีลักษณะพิเศษเป็นเอกลักษณ์ คือ การรำอุ้มสม

การรำอุ้มสมเป็นรูปแบบการรำที่ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่องเป็นผู้นำพาตัวละครเอกตัวหนึ่งให้มาร่วมรักกับตัวละครเอกอีกตัวหนึ่งโดยการอุ้มพาเหาะไป ซึ่งตัวละครเอกทั้งสองไม่จำเป็นต้องสนทนากัน อัตลักษณ์ของการรำอุ้มสม คือ การรำคู่แบบมาตรฐานใช้ผู้แสดง จำนวน 2 คน โดยลักษณะของท่ารำจะปฏิบัติในลักษณะที่ผู้แสดงทั้งสองจะปฏิบัติท่ารำในท่าเดียวกันโดยมีส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายสัมผัสกัน และแสดงท่ารำร่วมกันเสมือนเป็นผู้รำเพียงคนเดียว เรียกได้อีกอย่างว่า “การรำต่อมือต่อแขน”

รูปแบบการรำที่มีลักษณะอุ้มสมซึ่งมีมาในอดีต ประกอบด้วย

1. **การรำชุด ศุภลักษณ์อุ้มสม** เป็นการรำของนางศุภลักษณ์กับพระอุณรุท ซึ่งอยู่ในเรื่อง อุณรุท เป็นชุดการแสดงที่มีการฝึกหัดและถ่ายทอดมาตั้งแต่ครั้งละครวังสวนกุหลาบที่มีวิธีการฝึกหัดตามแบบละครหลวงครั้งรัชกาลที่ 2 โดยเน้นการฝึกทักษะกระบวนการรำที่งดงาม ประกอบการขับร้องและเพลงดนตรีที่ไพเราะ

2. **การรำชุด พระสมุท ตอน ชมดาว** เป็นการรำของพระสมุทกับนางบุษมาลี ซึ่งอยู่ในละครนอกแบบหลวง เรื่อง พระสมุท โดยกรมพระราชวังบวรวิไชยชาญได้ทรงพระราชนิพนธ์เพื่อให้เจ้าคุณจอมมารดาेम (พระมารดา) ใช้เล่นละคร เป็นชุดการแสดงที่คุณครูลมูล ยมะคุปต์ ได้เป็นผู้สร้างสรรค์ขึ้น

แนวการดำเนินเรื่องของอุณรุทและพระสมุทจะเกี่ยวข้องกับการอุ้มสมโดยมีลักษณะดังนี้

- อุณรุท

กล่าวถึงพระอุณรุทที่ได้เสด็จออกไปล่าสัตว์ โดยก่อนบรรทมได้บวงสรวงสังเวทยและขอพรพระไทร พระไทรจึงอุ้มพระอุณรุทพาเหาะไปยังห้องบรรทมของนางอุษา ครั้นตอนเช้าได้อุ้มกลับมาที่เดิม ทำให้นางอุษาเกิดความหลงใหลอยากพบพระอุณรุทอีกครั้ง นางศุภลักษณ์จึงได้เป็นผู้อุ้มสมโดยการพาพระอุณรุทมาพบนางอุษา

- พระสมุท

กล่าวถึงพระสมุทผู้เป็นโอรสท้าวภาณุราชได้ออกท่องเที่ยวและได้หลงเข้าไปในอุทยานของท้าวธวัชกร จึงได้พบกับนางบุษมาลีผู้เป็นธิดาเลี้ยงของท้าวธวัชกร และเกิดหลงรักนางจึงพานางเหาะหนีไปเพื่อพาไปเป็นชายา

นอกจากบทละคร 2 เรื่องที่กล่าวในข้างต้นแล้วยังมีบทละครอีกเรื่องหนึ่งซึ่งมีการรำในลักษณะอุ้มสม และยังเป็นต้นเค้าโครงเรื่องของอุณรุทอีก นั่นคือ อนิรุทธคำฉันท์

อนิรุทธคำฉันท์นี้แต่งในสมัยเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี กล่าวกันว่า ศรีปราชญ์ บุตรพระมหาราชครูเป็นผู้แต่ง เรื่องที่เล่ากันนั้นว่า พระมหาราชครูเป็นกวีมีชื่อเสียงเป็นคนสำคัญในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แต่งหนังสือเรื่องสมุทโฆษขึ้นเป็นคำฉันท์ ศรีปราชญ์เป็นบุตรมีอุปนิสัยเป็นอนุชาติในทางกวี เห็นบิดาแต่งฉันท์จึงลองแต่งบ้าง เมื่อบิดาเห็นจึงได้กล่าวบริภาษว่า อย่างหน้าศรีปราชญ์เฉยจะแต่งฉันท์กับเขาด้วย ศรีปราชญ์ขัดใจจึงพยายามแต่งฉันท์เรื่องอนิรุทธนี้จนสำเร็จ แต่ไม่แต่งคานมัสการตามประเพณีแต่งบทกลอนเป็นเรื่องราวซึ่งกวีอื่น ๆ ประพฤติกันเป็นแบบแผนมาแต่ก่อน เพราะไม่อยากจะกล่าวคำเคารพบิดา หนังสือฉันท์อนิรุทธเรื่องนี้จึงมิได้มีคานมัสการข้างต้นเล่ากันมาดังนี้ แต่ฉันท์อนิรุทธเรื่องนี้กลับถือกันว่าเป็นฉันท์ตำราเรื่องหนึ่งสืบมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

สำหรับเรื่องอนิรุทธคำฉันท์มีบทที่กล่าวถึงการอุ้มสมเช่นเดียวกัน โดยจะกล่าวถึงพระอนิรุทที่ได้เสด็จออกไปล่าสัตว์ และก่อนบรรทมได้บวงสรวงสังเวทยขอพรเทพารักษ์ เทพารักษ์จึงอุ้มพระอนิรุทพาเหาะไปยังห้องบรรทมของนางอุษา ครั้นตอนเช้าได้อุ้มกลับมาที่เดิม จนนางอุษาเกิดความหลงใหลอยากพบพระอนิรุทอีกครั้ง นางพิจิตรเลขาจึงได้เป็นผู้อุ้มสมโดยการพาพระอนิรุทมาพบนางอุษา

จากการศึกษาบทประพันธ์ที่มีการกล่าวถึงการอุ้มสม ปรากฏดังนี้

- การอุ้มสมโดยเทพารักษ์ (ครั้งที่ 1)

เทพาอุ้มเอาภูบาล	จากรถแก้วกาญจน์
รัศมีพพรายพิงแห	
ถ่อมถนอมนฤบดีเสด็จเทา	ข้ามเศรชรา
คือฝาแลตัวเตรียมกัน	
พระภาคศศิพระจันทร์	คือกลดกั้งพรรณ
แลส่องประทะรัศมี	
ผยองย่องเวหาเหิรลี	ลาวยังสุทศรี
สำนักนิพานสุดา	

(ศรีปราชญ์, 2522, น. 37)

- การอุ้มสมโดยนางพิจิตรเลขา (ครั้งที่ 2)

โอบอุ้มเอาพระศรี	อนิรุทธเหิรเห็จ
เหิรหวาดตรวดเด็ด	ดลโสณินบุรบุรพ
ถ่อมถนอมสมเด็จเจ้า	ในยอดปรางสูงสูง
วางสมอุษาดูร	คือศศิศศิสม

(ศรีปราชญ์, 2522, น. 56)

จากบทดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้คิดนำมาใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการประพันธ์บทขึ้นใหม่ โดยจะนำเพลงที่เป็นแนวเพลงของทางละครในมาใช้บรรจุประกอบการแสดง

สำหรับการสร้างสรรค์ทำรำนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโครงสร้างของการรำสัญลักษณ์อุ้มสม และพระสมุทตอน ชมดาว มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ โดยนำกระบวนการรำที่ปรากฏในตำรารำฉบับพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเชื่อกันว่าได้ทรงรวบรวมนาฏยศิลป์ครั้งกรุงเก่าที่หลงเหลือมาจัดเก็บเป็นภาพวาดไว้เพื่อเป็นสมบัติชาติสืบไป ด้วยเหตุผลที่รูปแบบการแสดงอุ้มสมนี้ปัจจุบันหาชมได้ยาก เนื่องจากเวลาในการฝึกหัดเพื่อแสดงแต่ละครั้งไม่เพียงพอ อีกทั้งยังเป็นการแสดงที่ใช้เวลานานในการแสดง นอกจากนี้ผู้แสดงบางท่านยังขาดความเข้าใจในกลวิธีและเทคนิคต่าง ๆ ในการรำที่บรมครูได้คิดประดิษฐ์ขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเพื่อรวบรวมและ

เผยแพร่โดยจัดทำเป็นโครงสร้างของตำรา และนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ การแสดงชุดใหม่ที่มีกลิ่นอายของกระบวนการรำเครื่องกรุงศรีอยุธยาจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ในชื่อชุด พิจิตรเลขาอุ้มสม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาทวิวิธีการรำในรูปแบบต่อมือต่อแขนของการแสดงรำคู่ ชุด “อุ้มสม”
2. เพื่อสร้างสรรค์ชุดการแสดง พิจิตรเลขาอุ้มสม

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูล ต่าง ๆ
2. ศึกษาและสังเกตจากการชมวีดิทัศน์การแสดงที่เกี่ยวข้องกับการรำอุ้มสมใน การแสดงละครใน เรื่องอุณรุท ชุด ศุภลักษณ์อุ้มสม และละครนอกแบบหลวง ชุด พระสมุท ตอนชมดาวของกรมศิลปากรและสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
3. ฝึกปฏิบัติตำรา ชุด ศุภลักษณ์อุ้มสม จากคุณครูเวณิกา บุณนาค (ศิลปินแห่งชาติ) ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และชุด พระสมุท ตอนชมดาว จาก รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย จันทรสุวรรณ (ศิลปินแห่งชาติ) ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
4. ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ทั้งผู้มีประสบการณ์ด้าน การสอน การแสดง รวมทั้งการบรรเลงและขับร้องเพลงรำอุ้มสม ทั้งศิลปินแห่งชาติ ศิลปิน สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ผู้เชี่ยวชาญ และคณาจารย์ในสังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ซึ่งมีประสบการณ์มาไม่น้อยกว่า 40 ปี ประกอบด้วย
 - นางสาวทัศนีย์ ขุนทอง ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย-คีตศิลป์) ปีพุทธศักราช 2555 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญด้านคีตศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
 - ดร. สิริชัยชาญ พักจำรูญ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ปีพุทธศักราช 2557

- นางรจนา พวงประยงค์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย) ปีพุทธศักราช 2554 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

- นางสาวเวณิกา บุณนาค ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย) ปีพุทธศักราช 2558 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

- รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) ปีพุทธศักราช 2548 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

- รองศาสตราจารย์ ดร. สวภา เวชสุรกีษ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรภาควิชานาฏยศิลป์ สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ในด้านเครื่องแต่งกาย ประกอบด้วย

- ดร. สุรัตน์ จงดา ผู้ช่วยอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผู้ชำนาญในเรื่องเครื่องแต่งกายละครรำ และเป็นผู้ควบคุมการจัดสร้างเครื่องแต่งกายในการแสดงโขน ในตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายผลิตการแสดงโขน มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และยังเป็นผู้ศึกษาจัดทำวิจัยเรื่องพัสดราภรณ์โขน ละครอีกด้วย

- นายพีรเมณฑ์ ชมธวัช คณะกรรมการอำนวยการจัดสร้างเครื่องแต่งกายโขน-ละคร มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เจ้าของคณะละครอารมณ์งาม ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องแต่งกายละครโบราณ และผู้สร้างสรรค์เครื่องแต่งกายในละครเรื่องพิศวาสและละครเรื่องศรีอโยธยา

6. จัดประชุมกลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งทางด้านนาฏศิลป์ไทย ดนตรีไทย และคีตศิลป์ไทย เกี่ยวกับองค์ประกอบในการแสดงและขั้นตอนการสร้างสร้งงานนาฏยประดิษฐ์ ชุด พิจิตรเลขาอุ้มสม ประกอบด้วย

- นางสาวทัศนีย์ ขุนทอง ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย-คีตศิลป์) ปีพุทธศักราช 2555 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญด้านคีตศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

- ดร. สิริชัยชาญ พักจำรูญ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ปีพุทธศักราช 2557

- นางรัจนา พวงประยงค์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย) ปีพุทธศักราช 2554 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

- นางสาวเวณิกา บุณนาค ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย) ปีพุทธศักราช 2558 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

- รองศาสตราจารย์อัมรา กล้าเจริญ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ไทย
- รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) ปีพุทธศักราช 2548 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

- รองศาสตราจารย์ ดร. สวภา เวชสุรักษ์ ตำแหน่งอาจารย์คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา สายทองคำ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งคณบดี คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

- ดร. สุรัตน์ จงดา ผู้ช่วยอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผู้ชำนาญในเรื่องเครื่องแต่งกายละครรำ และเป็นผู้ควบคุมการจัดสร้างเครื่องแต่งกายในการแสดงโขน ในตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายผลิตการแสดงโขน มุลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และยังเป็นผู้ศึกษาจัดทำวิจัยเรื่องพัสดราภรณ์โขนละครอีกด้วย

- นายไพรมณท์ ชมธวัช คณะกรรมการผู้อำนวยการจัดสร้างเครื่องแต่งกายโขน-ละคร มุลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เจ้าของคณะละครอารมณ์งาม ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องแต่งกายละครโบราณ และผู้สร้างสรรค์เครื่องแต่งกายในละครเรื่องพิศวาสและละครเรื่องศรีอโยธยา

7. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย เรียบเรียงเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา

8. จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มงานวิจัยพร้อมวีดิทัศน์

ผลการศึกษา

งานสร้างสรรค์ เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุด พิจิตรเลขาอุ้มสม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการรำในรูปแบบต่อมือต่อแขนของการแสดงรำคู่ ชุด “อุ้มสม” และเพื่อสร้างสรรค์ชุดการแสดงใหม่ในชื่อ ชุด พิจิตรเลขาอุ้มสม ซึ่งเป็นชุดการแสดงที่ใช้กระบวนการทำรำตามแบบสมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ตามรูปแบบนาฏยจารีตแบบหลวง โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสังเกตจากการชมวิดีโอ การฝึกหัดด้วยตนเอง รวมทั้งประสบการณ์จากการสอนและการแสดง การประชุมกลุ่มย่อยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันข้อมูล ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

กลวิธีการรำอุ้มสม คือ ผู้แสดงจะต้องฝึกปฏิบัติทำรำให้เกิดความชำนาญจนสามารถปฏิบัติทำรำได้เสมือนเป็นผู้แสดงคนเดียวกัน ทั้งการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการปฏิบัติทำหนึ่ง หรือทำเคลื่อนไหว การใช้ลีลาต่าง ๆ จะต้องพร้อมเพรียงและปฏิบัติได้เหมือนกัน ที่สำคัญคือผู้แสดงจะต้องใช้ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายสัมผัสกันไว้ตลอดเวลา อวัยวะที่ใช้สัมผัสอาจเป็นมือ แขน หรือเท้า ก็สามารถปฏิบัติได้ อาจมีเพียงบางท่ารำที่ไม่สามารถสัมผัสได้แต่ต้องเป็นช่วงเวลาไม่นาน ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า การรำอุ้มสมเป็นการอุ้มพาหะ

สำหรับการสร้างสรรค์ ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการรำจากตำรารำ ซึ่งมีมาแต่ครั้งต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมบรมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรีได้ทรงโปรดให้รวบรวมการละครที่หลงเหลือมาจากการเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าในครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2310 จัดทำเป็นตำราเพื่อเก็บไว้เป็นสมบัติชาติ ซึ่งเป็นภาพวาดแสดงการรำรำในกระบวนการต่าง ๆ จากนั้นนำมาสังเคราะห์ข้อมูลแยกออกเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1) การใช้มือ ประกอบด้วย

- มือจีบหงาย มือจีบคว่ำ มือจีบปรก มือจีบส่งหลัง
- มือตั้งวงบน มือตั้งวงกลาง มือตั้งวงล่าง
- แขนมือหงายระดับแฉ่งศีรษะ แขนมือหงายระดับไหล่ แขนมือหงายข้างลำตัวระดับเอวและระดับข้อมือ

2) การใช้แขน ประกอบด้วย

- การตั้งวง แบ่งเป็น วงบน วงกลาง วงล่าง
- การเหยียดแขนตึงเสมอไหล่ การเหยียดแขนตึงโดยกดมือลงต่ำกว่าระดับไหล่ และการเหยียดแขนโดยยกขึ้นสูงกว่าระดับไหล่

3) การใช้ขาและเท้า ประกอบด้วย

- การยกขา (ลักษณะการยกขาของตัวพระจะมีลักษณะเช่นเดียวกับที่ปรากฏในปัจจุบัน แต่สำหรับตัวนางจะมีความแตกต่างจากปัจจุบัน คือ จะเป็นการยกเท้าเปิดหัวเข่าออกแล้วเหยียดเท้า แต่จะไม่พบการยกขาด้านหน้า)

- การกระดกเท้า
- การก้าวข้างและการก้าวหน้า

4) การใช้ศีรษะ ใบหน้า และลำตัว

- เอียงศีรษะ กดลำตัว และจะใช้ใบหน้าที่ไม่ค่อยมีความแตกต่างกันนัก ทั้งนี้ผู้สร้างสรรค์สันนิษฐานได้เป็น 2 แนวทาง ดังนี้

ประเด็นที่ 1 อาจเนื่องด้วยการวาดภาพดังกล่าวเป็นภาพนิ่ง ดังนั้นจึงเป็นการยากหากจะแสดงท่าทางการใช้ศีรษะ ใบหน้า และลำตัวให้เห็นได้อย่างละเอียด

ประเด็นที่ 2 ในยุคนั้นอาจมีวิธีปฏิบัติเพียงที่พบในภาพวาดจากตำราเท่านั้น

ซึ่งผู้สร้างสรรค์จะนำวิธีการใช้ศีรษะ ใบหน้า และลำตัว จากตำราเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ท่ารำเป็นพื้นฐานเบื้องต้น และจะนำวิธีการปฏิบัติตามจารีตละครในที่ใช้กันในปัจจุบันมาร่วมสร้างสรรค์ ดังเช่น การกล่อมหน้า การลักคอ การเยื้องตัว เป็นต้น

ภาพที่ 1 ตัวอย่างภาพวาดจากตำราแสดงการรำรำในท่าพรหมสี่หน้า

ที่มา: กรมศิลปากร, 2540, น. 13

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลข้างต้นที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์ โดยแบ่งเป็นหัวข้อ ดังนี้

1) การสร้างสรรค์ทำรำในช่วงทำนองเพลงออกจะใช้กระบวนการทำรำตามรูปแบบ ทำรำในเพลงหน้าพาทย์อย่างเพลงเหาะ ซึ่งประกอบด้วย

- ท่าเดินออก
- ท่าหน้าพรหรือท่าสอดสูง
- ท่าผาลา
- ท่าจีบยาว
- ท่าสอดสร้อยมาลา

2) การสร้างสรรค์ทำรำประกอบบทร้อง ประกอบด้วย

- ท่าหลัก คือ ท่าที่ใช้สื่อความหมายแทนบทร้อง ซึ่งแบ่งเป็น
 - การตีบทตามความหมายของบทร้อง เป็นการผสมผสานท่ารำโดยใช้ท่าจากนาฏยศัพท์ ภาษาท่า มาสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับความหมายของบทร้อง ดังเช่นท่ารำในบทร้อง “แสงโสมส่ององค์”
 - การใช้ท่าสัญลักษณ์แทนการตีบทตามความหมายของบทร้อง ด้วยเหตุที่บทร้องในบางคำอาจไม่มีท่าเฉพาะที่สามารถตีบทตามความหมายของบทร้องได้ ผู้สร้างสรรค์จึงใช้ท่ารำที่จินตนาการว่าน่าจะมี ความหมายสอดคล้องกัน ตามแบบอย่างการสร้างสรรค์ท่ารำในระบำดาวดึงส์ ดังเช่นท่ารำในบทร้อง “รถชัย”
 - องค์ประกอบศิลป์ในเรื่องของเส้นและรูปทรงที่เกิดจากการประกอบกันของผู้แสดง 2 คน ซึ่งต้องปฏิบัติท่ารำเสมือนเป็นคนเดียวกัน จึงต้องคำนึงถึงหลักหรือทฤษฎีของการปฏิบัติ ประกอบด้วย
 - ความสมดุล ดังเช่นท่ารำในบทร้อง “ด้วยปรีดา”
 - ความมีเอกภาพ ดังเช่นท่ารำในบทร้อง “นางประคองอัญเชิญพระยุพราช”
 - ความแตกต่าง ดังเช่นท่ารำในบทร้อง “ด้วยภักดี”

ภาพที่ 2 ตัวอย่างภาพท่ารำหลักประกอบบทร้อง “นางประคองอัญเชิญพระยุพราช”

ที่มา: ผู้วิจัย

- ท่าเชื่อมหรือท่าขยายในทำนองเอื้อน คือ ท่าที่ใช้เชื่อมจากท่าหลักท่าหนึ่งไปอีกท่าหนึ่ง

- ท่าโบก เป็นท่ารับท้ายบทร้องเพลงเข้าหุุดชั้นเดียว ซึ่งใช้ท่ารำตามแบบโบราณที่ปฏิบัติสืบต่อมา ดังเช่นการรำชุด ศุภลักษณ์อุ้มสม

3) การสร้างสรรค์ท่ารำทำนองเพลงในช่วงท้ายซึ่งใช้ท่ารำตามแบบโบราณที่ปฏิบัติสืบต่อมาในทำนองเพลงเชิด

ขั้นตอนที่ 3 การคิดรูปแบบการใช้พื้นที่บนเวทีในการแสดง ผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดในลักษณะดังนี้

รูปแบบที่ 1 การเคลื่อนที่ออกจากด้านขวาของเวที

รูปแบบที่ 2 การเคลื่อนที่โค้งเป็นวงกลม

รูปแบบที่ 3 การเคลื่อนที่เป็นเส้นตรงแนวนอน ขนานกับเวที

นอกจากนี้ยังมีการปฏิบัติทำรำโดยเคลื่อนย้ายตำแหน่งของผู้แสดงเพียงเล็กน้อย ในลักษณะสลับตำแหน่งกัน เมื่อต้องหันด้านข้างใดข้างหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้แสดงตัวนางคือนางพิจิตรเลขาเป็นผู้นำ เพราะนางคือผู้อุ้มพระอนิรุทธเหาะไป

สำหรับบทที่ใช้ในการแสดงได้นำบทจากอนิรุทธคำฉันท์มาใช้เป็นแนวทางในการประพันธ์บทใหม่ ตามฉันทลักษณ์ของกลอนสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยเพลงที่ใช้บรรจุนาฏยประดิษฐ์ ชุด พิจิตรเลขาอุ้มสม ประกอบด้วย

- 1) เพลงเหาะ เป็นเพลงที่ใช้ประกอบกิริยาอาการเดินทางไปมาในอากาศ
- 2) เพลงเข้าหลุดชั้นเดียว เป็นเพลงที่ใช้ในการแสดงชุดศุภลักษณ์อุ้มสม
- 3) เพลงเชิด เป็นเพลงที่ใช้ในการเดินทางระยะไกลของตัวละคร

วงปี่พาทย์ที่ใช้ในการบรรเลง คือ วงปี่พาทย์เครื่องห้า ด้วยเป็นวงปี่พาทย์เก่าแก่ที่มีมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา

ภาพที่ 3 เครื่องดนตรีและลักษณะการจัดวงของวงปี่พาทย์เครื่องห้า
ที่มา: กรมศิลปากร, 2547, น. 30

เครื่องแต่งกายที่ใช้จะแต่งกายตามเครื่องต้นหรือเครื่องทรงของพระมหากษัตริย์ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยศึกษาจากเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ทั้งภาพตำรารำครั้งรัชกาลที่ 1 ภาพวาดจากสมุดข่อย ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากสมัยกรุงศรีอยุธยา

ภาพที่ 4 ภาพการแต่งกายของผู้แสดงในงานนาฏยประดิษฐ์ ชุด พิจิตรเลขาอุ้มสม
ที่มา: ผู้วิจัย

สรุปและอภิปรายผล

การสร้างสรค้งานนาฏยประดิษฐ์ ชุด พิจิตรเลขาอุ้มสม ผู้สรค้งานต้องมีความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญของนาฏยลักษณะของตัวพระและตัวนางแบบหลวงดั่งที่ขมนาด กิจขันธ (2547) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับคุณลักษณะของอวัยวะเชิงกายภาพในด้านลักษณะรูปร่างหน้าตาและการจัดการกับอวัยวะให้แขนอ่อน นิ้วอ่อน ทิศทางที่ใช้ในการรำมิติของนาฏยลักษณะ กล้ามเนื้อสำคัญที่ใช้ หลักของการเคลื่อนไหวอวัยวะส่วนต่าง ๆ การจัดวางตำแหน่งท่าทางเชิงทัศนศิลป์ การประสมท่ารำที่เกิดจากการประสมกันของหน่วยท่าทางทั้งสามที่เรียกว่า ท่าต้น ท่าต่อ และท่าตาม ซึ่งท่าตามนั้นจะทำหน้าที่เป็นท่าต้นให้กับท่ารำต่อไป ลักษณะของการประสมท่ารำจึงสอดคล้องเกี่ยวพันกันเสมือนลูกโซ่จนจบเพลงรำ

ในการประดิษฐ์ท่ารำการแสดง ชุด พิจิตรเลขาอุ้มสม ผู้สรค้งานได้ทดลองประดิษฐ์ท่ารำโดยยึดจารีตละครในแบบหลวง ซึ่งมีท่ารำบางท่าที่ได้ทำการทดลองใช้และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติม ดังนี้

ท่าที่ 1 ท่าบทร้อง “ปลิวมา” โดยในครั้งแรกได้ใช้ท่าสอดสูง โดยตัวพระมือขวาอยู่ระดับแง่ศีรษะ มือซ้ายโอบหลังตัวนาง ตัวนางตั้งมือซ้ายเหยียดแขนลงให้มืออยู่ระดับเอว มือขวาโอบหลังตัวพระและยกขาขวาทั้งพระและนาง แต่ภายหลังจากการสัมมนากลุ่มย่อย (Focus Group) ได้เปลี่ยนเป็นท่าเป็น**ตัวพระมือขวาตั้งมือตึงแขน** โดยวางข้อมือให้ต่อกับข้อมือซ้ายของตัวนาง มือซ้ายแบมือหงายลง งอแขนด้านข้างให้มืออยู่ระดับไหล่ (ท่าเหาะ) **ตัวนางมือขวาตั้งมือตึงแขน** โดยเหยียดแขนสูงขึ้นระดับเหนือศีรษะเล็กน้อย (ท่าเหาะ) มือซ้ายหงายมือลง งอแขนด้านข้างลำตัวระดับเอว โดยให้ปลายนิ้วตกลงด้านล่าง ให้ข้อมือต่อกับข้อมือขวาของตัวพระ โดยมือตัวนางอยู่ด้านล่างของตัวพระ แล้วทั้งพระและนางก้าวหน้าเท้าซ้าย ขยับเท้า เคลื่อนที่เป็นเส้นขนานกับเวทีจากด้านซ้ายไปด้านขวาของเวที เนื่องจากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่ต้องการให้เพิ่มระยะห่างของตัวพระและตัวนาง โดยท่ารำในช่วงแรกจะพบการโอบหลังกันอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้แสดงอยู่ติดกันเกือบตลอดเวลา ทั้งยังเป็นการเคลื่อนที่ในรูปแบบที่แตกต่างออกไป เพื่อแสดงให้เห็นถึงการสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่ แต่ยังคงรูปแบบการรำอุ้มสมเช่นเดิม

ท่าที่ 2 ท่าบทร้อง “เร่จรดลู่ทิสบุรพา” โดยในครั้งแรกได้ใช้ท่ายืนเท้าขวาเดี่ยวเท้าซ้าย ทั้งตัวพระและตัวนาง มือของตัวพระปฏิบัติท่ายืนแบบตัวพระ ตัวนางใช้มือซ้ายวางหน้าขาเช่นเดียวกับตัวพระมือขวาโอบหลังตัวพระ เเฉียงตัวไปทางด้านขวา แต่ภายหลังได้เปลี่ยนเป็น **ตัวพระมือซ้ายเท้าเอว** มือขวาวางฝ่ามือบนหน้าขาขวา พร้อมยกเท้าขวาโดยวางจมูกเท้าที่จมูกเท้าตัวนาง **ตัวนางนั่งคุกเข่ากระดกเท้าซ้ายรับเท้าตัวพระ** มือซ้ายแบมือหงายระดับแง่ศีรษะ มือขวาตั้งมือตึงแขนขวาเหยียดแขนขึ้นระดับศีรษะ (ท่าเหาะ) ทั้งตัวพระและตัวนางหันทิศด้านหน้า โดยตัวนางอยู่ล้ำหน้าไปเล็กน้อย ตัวพระเยื้องตัวไปทางซ้ายของเวทีและอยู่ด้านหลังตัวนาง สาเหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงท่ารำเนื่องจากการสัมมนากลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มท่าที่เป็นท่าเฉพาะซึ่งแสดงถึงการพาเหาะไป ผู้สร้างสรรค์จึงนำท่าดังกล่าวมาใช้สร้างสรรค์เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงการแบกอุ้มพาเหาะไป

ท่าที่ 3 ท่าบทร้อง “ยังโสณิตนครา” โดยในครั้งแรกได้ใช้ท่าตัวพระมือขวาโอบหลังตัวนาง มือซ้ายจับสงหลัง **ตัวนางใช้นิ้วชี้มือขวาชี้เฉียงไปทางทิศด้านขวา** มือซ้ายขวาโอบหลังตัวพระและกระดกเท้าซ้ายทั้งพระและนาง แต่ภายหลังจากการสัมมนากลุ่มย่อย (Focus Group) ได้มีข้อเสนอแนะว่าผู้แสดงกำลังเหาะอยู่บนท้องฟ้าซึ่งอยู่ที่สูง ดังนั้นหากชี้ไปที่

เมืองโสณิต ควรชี้ต่ำลงไปยังพื้นมากกว่า ผู้สร้างสรรค์จึงเปลี่ยน ทำเป็น**ตัวพระมือขวา**โอบหลังตัวนาง มือซ้ายตั้งวงบน **ตัวนาง**มือขาตั้งแขนลดแขนลงเล็กน้อย ใช้นิ้วชี้มือขวาชี้ลงที่พื้น มือซ้ายโอบเอาตัวพระ โดยตัวนางนั่งกระดกเท้าซ้าย ตัวพระยืนกระดกเท้าซ้าย

นอกจากท่ารำที่ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงภายหลังจากการทดลองใช้แล้ว ยังมีท่ารำที่เป็นปัญหาอีก คือ การยกเท้าของตัวนาง ซึ่งในการทดลองครั้งแรกมีการยกเท้าหน้าของตัวนาง แต่จากการสัมมนากลุ่มย่อย (Focus Group) ได้มีข้อเสนอแนะว่า ภาพที่ปรากฏจากตำรารำไม่พบการยกเท้าดังกล่าว ผู้สร้างสรรค์จึงได้ปรับเปลี่ยนในการทดลองครั้งที่ 2 โดยใช้การยกเท้าในลักษณะเดียวเท่าในการปฏิบัติท่ารำ

จากปัญหาที่พบในการสร้างสรรค์นี้รวมทั้งแนวทางในการแก้ปัญหา เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยได้จากการศึกษา สังเกต และนำประสบการณ์ที่สั่งสมมาใช้เพื่อแก้ปัญหา ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่ต้องการศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ได้ต่อไปในอนาคต

กล่าวได้ว่านาฏยประดิษฐ์ ชุด พิจิตรเลขาอุ้มสม เป็นการรำที่แสดงให้เห็นถึงการพาเหาะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออุ้มสมให้ตัวละครเอกได้พบกัน ความงดงามของกระบวนท่ารำอยู่ที่การรำให้ผู้แสดงสองคนเป็นเสมือนคนเดียวกัน อันจะเกิดได้จากการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ซึ่งรูปแบบการรำอุ้มสมนี้เป็นกระบวนลีลาท่ารำซึ่งบรมครูได้สร้างสรรค์ไว้แต่ครั้งอดีตและยังคงสืบทอดมาถึงปัจจุบัน ควรค่าอย่างยิ่งในการร่วมอนุรักษ์ สืบทอดเพื่อให้คงอยู่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. รูปแบบการรำอุ้มสมเป็นการแสดงที่มีความงดงาม ทั้งในเรื่องของกระบวนท่ารำ เครื่องแต่งกาย ความไพเราะของเพลงร้องอันทรงคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ แต่ในปัจจุบันการรำอุ้มสมไม่นิยมนำมาแสดงด้วยต้องอาศัยผู้แสดงที่ได้รับการฝึกหัดมาเป็นอย่างดี ซึ่งอาจทำให้สูญหายได้ ดังนั้น ควรนำกลับมาแสดงทั้งในรูปแบบของการแสดงเป็นชุดเดี่ยวหรือการแสดงประกอบในเรื่อง เพื่อเป็นการสืบสานงานไว้มิให้สูญเมื่อกาลเวลาผ่านไป

2. ควรนำชุดการแสดงในรูปแบบการรำอุ้มสมมาสอดแทรกในการเรียนการสอน โดยเน้นการฝึกหัดให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้งดงามตามแบบแผน ทั้งนี้อาจเพิ่มชั่วโมงในการฝึกหัดนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาฝีมือผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

3. กระบวนการสร้างสรรค์ ชุด พิจิตรเลขาอุ้มสมนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์การแสดงอุ้มสมชุดใหม่ต่อไป

4. นาฏยศิลป์ไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่เหลือหลักฐานมาจนถึงปัจจุบันยังคงมีอีกหลายรูปแบบ จึงควรมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อมิให้ต้องสูญไป

รายการอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2540). **ตำรารำ**. กรุงเทพฯ: กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

_____. (2547). **สุนทรียศาสตร์ทฤษฎีแห่งวิจิตรศิลป์** ฉบับที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

ชมนาด กิจจันทร์. (2547). **นาฏยลักษณะตัวละครแบบหลวง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรีปราชญ์. (2522). **อนิรุทธคำฉันท์** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: การศาสนา.

อัตลักษณ์ของสตรีในวรรณกรรมไทยร่วมสมัย พ.ศ. 2550-2560:

สถานภาพและบทบาทของสตรีทางด้านเศรษฐกิจ

การเมือง สังคม และวัฒนธรรม

IDENTITY OF WOMEN IN THAI CONTEMPORARY LITERATURES

FROM 2007-2017: THE STATUS AND ROLE OF WOMEN

IN ECONOMY, POLITICS, SOCIETY AND CULTURE

ไชโย นิธิอุบัติ*

CHAIYO NITHIUBAT

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของนางเอกหรือตัวเอกหญิงในนวนิยาย พ.ศ. 2550-2560 จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมในการครองเรือนหรือการครองรัก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหานวนิยายเฉพาะบทบาทของนางเอกหรือตัวเอกหญิง

ผลการศึกษาพบว่า เศรษฐกิจในการครองเรือนหรือการครองรักของนางเอกหรือตัวเอกหญิงที่พึ่งพาสามีด้วยการเป็นแม่บ้านที่สามียกย่องไว้ใจจะมีอัตลักษณ์เป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจในคุณค่าของตนเองและมีความมั่นคงทางอารมณ์ ถ้าเป็นแม่บ้านที่สามีคอยควบคุมหรือออกคำสั่งให้ปฏิบัติตามจะมีอัตลักษณ์ที่ให้ความเคารพตนเองต่ำ ไม่เห็นคุณค่าของตนเอง เก็บกด หากพึ่งพาตนเองทั้งการทำงานในองค์กร และสร้างอาชีพของตนเองจะมีลักษณะเป็นคนแนวแน่ เข้มแข็ง กล้าหาญ มั่นใจในตนเอง รักความเป็นอิสระเด็ดเดี่ยว มีความมุ่งมั่นไม่ยอมแพ้ สำหรับการเมืองในการครองเรือนหรือการครองรักด้วยความเสมอภาคทางเพศ นางเอกหรือตัวเอกหญิงจะมีอัตลักษณ์เป็นคนตรงไปตรงมา

* อาจารย์ภาควิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

มีความชัดเจน โปร่งใส เปิดเผย หากมีความเหลื่อมล้ำทางเพศจะมีอัตลักษณ์เป็นคนเก็บกต มีความขัดแย้งในตนเอง ไม่นั่นใจและไม่เป็นตัวของตัวเอง ส่วนสังคมและวัฒนธรรมในการครองเรือนหรือการครองรักของนางเอกหรือตัวเอกหญิงที่มีธรรมของผู้ครองเรือนจะมีอัตลักษณ์เป็นคนแนวแน่ หนักแน่น มีความมั่นคงทางอารมณ์ มุ่งมั่น เด็ดเดี่ยว ถ้าไม่มีธรรมของผู้ครองเรือนจะมีอัตลักษณ์เป็นคนใจคอคับแคบ ไม่นั่นคงทางอารมณ์

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ของสตรีในวรรณกรรมไทยร่วมสมัย สถานภาพ บทบาท

Abstract

This research aimed to study Identities of female lead characters in novels from 2007 to 2017 focusing on wives or lovers who played a role in terms of economy, politics, society and culture in their marriage or their love affairs. This is a qualitative research using content analysis to explore the female lead characters' roles in the novels.

The study revealed that the female lead characters who economically rely on their husbands and maintain her role as respectable housewives have their own identity, self-confidence and emotional stability. While, the female lead characters who are wives controlled and dictated by their husbands, they show repression and low self-confidence. They don't believe in their self-value. The female lead characters who rely on themselves and have their own career or a job in an organization, they portray as strong, courageous and self-confident women who love independence and have strong determination and persistence. As for political aspect, when their marriage has gender equality, the female lead characters will have straightforward, transparent and open personalities. On the contrary, those who are in a marriage with gender inequality will be repressed and self-conflicted. They lack self-confidence and they feel that they are not themselves. As for the society and culture aspect, when the female lead characters are in a marriage with virtues for a good household life, they will

have psychological strength, strong determination and emotional stability. The female lead characters who do not have virtues for a good household life, they are narrow-minded with no emotional stability

Keywords: Identity of Women in Thai Contemporary Literatures, Status, Role-Play

บทนำ

นวนิยายเป็นงานเขียนประเภทบันเทิงคดีที่ให้ความบันเทิงและความเพลิดเพลินและยังมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคม การศึกษานวนิยายเป็นการศึกษาชีวิตมนุษย์ โดยอาศัยทฤษฎีของนักเขียนสะท้อนความเป็นจริงของชีวิต นวนิยายเรื่องหนึ่ง ๆ มีหลากหลายมิติ ขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์วิจารณ์ของผู้อ่าน จึงทำให้นวนิยายมีคุณค่าตามประสบการณ์ของผู้อ่าน (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2560, น. 1-3) โดยเฉพาะการเป็นแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรมทั้งในด้านสภาพของสังคม การดำรงชีวิต และความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมนั้น ๆ (วนิดา บำรุงไทย, 2544, น. 162)

จากการศึกษาของ ตรีศิลป์ บุญขจร (2560, น. 213-215) ระบุว่า นวนิยายไทยช่วงปี 2475-2500 ได้เปิดโลกทัศน์ให้ผู้อ่านได้รับรู้สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงที่มีความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะผู้หญิงมิได้เพียงอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน แต่ผู้หญิงรู้จักการเปิดหูเปิดตากับการเข้าสังคม ผู้หญิงได้รับการศึกษามากขึ้น ซึ่งดอกไม้สดได้สอดแทรกแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นไปของผู้หญิงยุคใหม่อยู่ในนวนิยายแทบทุกเรื่อง ขณะเดียวกันศรีบูรพาได้สะท้อนภาพของผู้หญิงที่ยึดติดกับจารีตเดิม ๆ ไม่อาจปรับตัวให้เข้ากับโลกใหม่ได้ เช่น คุณหญิงกิริติจากเรื่องข้างหลังภาพ นอกจากนี้ภาพของผู้หญิงที่ออกนอกกรอบของขนบประเพณีหรือศีลธรรมของสังคม ปรากฏให้เห็นจากผลงานของ ก. สุรางคนางค์ และแม่อนงค์ เช่นกัน รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2557, น. 91-97) ระบุเพิ่มเติมว่าดอกไม้สด ถือเป็นนักเขียนหญิงต้นแบบของนักเขียนหญิงยุคหลัง ๆ ด้วยผลงานที่สร้างภาพลักษณ์ของหญิงยุคใหม่เกิดขึ้นตามมาหลายเรื่อง เช่น ศัตรูของเจ้าหล่อน ผู้ดี นับได้ว่านวนิยายของดอกไม้สดเป็นสิ่งที่คู่ควรกับการศึกษาในแนวสตรีนิยมอย่างยิ่ง เช่นเดียวกับเมื่ออ่านนวนิยายตั้งแต่ พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา พบว่ามีนวนิยายหลายเรื่องที่สะท้อนภาพของผู้หญิงยุคใหม่ เช่นเรื่องหยดน้ำหวานในหยาดน้ำตาของอรุดา โควินท์ มีการสะท้อนภาพของผู้หญิงรุ่นใหม่ที่สามารถกำหนดชีวิตของตนเองได้อย่างอิสระ โดยเฉพาะการเลือกคู่ครองจนกระทั่ง

เป็นหม้ายโดยวิธีความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง และดำเนินชีวิตด้วยตนเองอย่างมั่นใจ (อูร์ดา โควินท์, 2560, น. 19-404) ขณะที่ความเป็นหม้ายของตัวละครเอก อีกหลายคน เช่น ทองลงยา จากเรื่องกระจกขอบทองก็ไม่หวั่นไหวกับความเป็นหม้ายของตนเอง เพราะรู้ว่าตนเองมีคุณงามความดีที่ความเป็นมนุษย์จึงมีผู้ชายที่เหมาะสมก้าวเข้ามาในชีวิต และสร้างครอบครัวเล็ก ๆ ได้อย่างมีความสุข ซึ่งทองลงยาถือเป็นตัวละครหญิงที่มีความมั่นใจในตนเองอย่างมาก (กฤษณา อโศกสิน, 2560, น. 408-513) ขณะที่ผู้หญิงแต่งงานถึงสามครั้ง เช่น ลอออร์กียังเป็นหญิงงามที่ควรคู่กับชายที่แสนดี (ว. วินิจฉัยกุล, 2550, น. 700-779) นับถึงปัจจุบันนี้ ความเป็นหม้ายก็สอดแทรกอยู่ในคุณลักษณะของตัวละครเอกหญิงเสมอ แม้แต่อิงจากเรื่องความฝันครั้งที่สอง อิงเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นและมีความสามารถในการทำงานอย่างดี ก็ผ่านการแต่งงานถึงสองครั้งกว่าจะพบความรักที่ซื่อสัตย์และไว้วางใจได้ในครั้งที่สอง (ว. วินิจฉัยกุล, 2560, น. 424) นี่คือภาพลักษณ์ของนางเอกจากนวนิยายส่วนหนึ่งที่คล้ายคลึงกับชีวิตจริงจนกล่าวได้ว่าชีวิตจริงยิ่งกว่านวนิยาย

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า อัตลักษณ์ของสตรีในวรรณกรรมไทยร่วมสมัย พ.ศ. 2550-2560 โดยเฉพาะนวนิยายได้สะท้อนให้เห็นว่า สถานภาพการเป็นภรรยาของผู้หญิงที่มีบทบาทด้านเศรษฐกิจในการครองเรือน การเมืองในการครองเรือน สังคม และวัฒนธรรมในการครองเรือนยังคงเป็นคำถามที่ต้องการคำตอบว่าในช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2550-2560 หากเป็นเศรษฐกิจในการครองเรือน สถานภาพและบทบาทการเป็นภรรยาของผู้หญิงได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความเป็นอยู่ภายในบ้านมากน้อยเพียงใด ส่วนการเมืองในการครองเรือนการเป็นภรรยาได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสามารถที่จะเจรจาต่อรองหรือโต้แย้งกับสามีได้หรือไม่อย่างไร ขณะเดียวกันด้านสังคมและวัฒนธรรมแบบในการครองเรือน ผู้หญิงสามารถมีเอกลักษณ์ของการเป็นภรรยาคนเดียวได้หรือไม่ ซึ่งสถานภาพการเป็นภรรยาที่มีบทบาททั้งสามด้านในนวนิยายสามารถบ่งชี้ให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของผู้หญิงได้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาอัตลักษณ์ของนางเอกหรือตัวเอกหญิงจากนวนิยาย พ.ศ. 2550-2560 จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจในการครองเรือนหรือการครองรัก

2. ศึกษาอัตลักษณ์ของนางเอกหรือตัวเอกหญิงจากนวนิยาย พ.ศ. 2550-2560 จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านการเมืองในการครองเรือนหรือการครองรัก

3. ศึกษาอัตลักษณ์ของนางเอกหรือตัวเอกหญิงจากนวนิยาย พ.ศ. 2550-2560 จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรมในการครองเรือนหรือการครองรัก

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในลักษณะสหวิทยาการโดยการเชื่อมโยงแนวคิดในงานวิจัยต่าง ๆ ได้แก่ แนวคิดเรื่องครัวเรือนหรือครอบครัว แนวคิดเรื่องสถานภาพและบทบาท แนวคิดเรื่องตัวตนหรืออัตลักษณ์ แนวคิดเรื่องสตรีนิยมที่มีฐานความคิดมาจากแนวคิดเพศสภาพและแนวคิดปิตาธิปไตย แนวคิดนวนิยายและงานวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในนวนิยายเพื่อสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ของความเป็นผู้หญิง

2. ศึกษานวนิยายที่จัดพิมพ์รวมเล่มครั้งที่ 1 ตั้งแต่ พ.ศ. 2550-2560 ที่สะท้อนภาพของนางเอกหรือตัวเอกหญิงที่มีสถานะเป็นภรรยาหรือคู่รัก ทั้งนี้จะครอบคลุมเฉพาะสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจในการครองเรือนหรือการครองรัก สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านการเมืองในการครองเรือนหรือการครองรัก รวมทั้งสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรมในการครองเรือนหรือการครองรัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

- พ.ศ. 2550 จากนวนิยาย 8 เล่ม ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้ผลงานที่ชัดเจนและโดดเด่นที่สุด คือ บทบาทของลอออร จากมาลัยสามชาย ของ ว. วินิจฉัยกุล

- พ.ศ. 2551 จากนวนิยาย 10 เล่ม ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้ผลงานที่ชัดเจนและโดดเด่นที่สุด คือ บทบาทของกำไลแก้ว จากยี่ง่ามหานที ของกนกวลี พจนปกรณ์

- พ.ศ. 2552 จากนวนิยาย 12 เล่ม ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้ผลงานที่ชัดเจนและโดดเด่นที่สุด คือ บทบาทของทิพย์ จากลับแลแก่งคอย ของอุทิศ เหมะมูล

- พ.ศ. 2553 จากนวนิยาย 14 เล่ม ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้ผลงานที่ชัดเจนและโดดเด่นที่สุด คือ บทบาทของมิน จากใต้ฟ้าเดียวกัน ของณัฐนี ตามไท

- พ.ศ. 2554 จากนวนิยาย 15 เล่ม ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้ผลงานที่ชัดเจน และโดดเด่นที่สุด คือ บทบาทของเพกา จากกึ่งฟ้า ของพงศกร

- พ.ศ. 2555 จากนวนิยาย 10 เล่ม ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้ผลงานที่ชัดเจน และโดดเด่นที่สุด คือ บทบาทของกิสา จากเดี่ยวตายใต้ฟ้าคลั่ง ของแดนอรัญ แสงทอง

- พ.ศ. 2556 จากนวนิยาย 9 เล่ม ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้ผลงานที่ชัดเจน และโดดเด่นที่สุด คือ บทบาทของพะแพง จากผีเสื้อที่บินข้ามบึง ของอรุดา โควินท์

- พ.ศ. 2557 จากนวนิยาย 11 เล่ม ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้ผลงานที่ชัดเจน และโดดเด่นที่สุด คือ บทบาทของพระนอนิจ จากกาหลมหรทึก ของปราปต์

- พ.ศ. 2558 จากนวนิยาย 7 เล่ม ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้ผลงานที่ชัดเจน และโดดเด่นที่สุด คือ บทบาทของเกาลัด จากรักในรอยบาป ของเงาจันทร์

- พ.ศ. 2559 จากนวนิยาย 13 เล่ม ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้ผลงานที่ชัดเจน และโดดเด่นที่สุด คือ บทบาทของมาร์เกรท จากดอกหญ้าเหนือผืนดิน ของขมัยภร แสงกระจ่าง

- พ.ศ. 2560 จากนวนิยาย 15 เล่ม ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้ผลงานที่ชัดเจน และโดดเด่นที่สุด คือ บทบาทของทองลงยา จากกระจกขอบทอง ของกฤษณา อโศกสิน

3. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบโครงสร้างการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบด้วย

3.1 ข้อมูลการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจในการครองเรือนหรือการครองรัก โดยศึกษาการมีส่วนร่วม การจัดการ ความเป็นอยู่ระหว่างสามีภรรยาหรือคู่รัก มีลักษณะการจัดการความเป็นอยู่แบบร่วมกัน หรือแบบอยู่ภายใต้การควบคุมของสามีหรือคู่รัก และมีข้อมูลการสังเคราะห์สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจในการครองเรือนหรือการครองรัก จากข้อค้นพบให้เป็นหมวดหมู่ รวมทั้งสังเคราะห์ให้เห็นถึงอัตลักษณ์จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจในการครองเรือนหรือการครองรักจากข้อค้นพบให้เป็นหมวดหมู่ของแต่ละประเภท

3.2 ข้อมูลการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านการเมืองในการครองเรือนหรือการครองรัก โดยศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างสามีภรรยาหรือคู่รักมีลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจเป็นแบบเสมอภาคทางเพศหรือ

แบบเหลื่อมล้ำทางเพศ และมีข้อมูลการสังเคราะห์สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านการเมืองในการครองเรือนหรือการครองรักจากข้อค้นพบให้เป็นหมวดหมู่ รวมทั้งสังเคราะห์ให้เห็นถึงอัตลักษณ์จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านการเมืองในการครองเรือนหรือการครองรักแบบเสมอภาคทางเพศหรือแบบเหลื่อมล้ำทางเพศให้เป็นหมวดหมู่ของแต่ละประเภท

3.3 ข้อมูลการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรมในการครองเรือนหรือการครองรัก โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาหรือคู่รักว่ามีการยึดหลักฆราวาสธรรมหรือไม่มีการยึดหลักฆราวาสธรรม และมีข้อมูลการสังเคราะห์สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรมในการครองเรือนหรือการครองรักจากข้อค้นพบให้เป็นหมวดหมู่ รวมทั้งข้อมูลสังเคราะห์ให้เห็นถึงอัตลักษณ์จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรมในการครองเรือนหรือการครองรักโดยยึดหลักฆราวาสธรรมหรือไม่ยึดหลักฆราวาสธรรมให้เป็นหมวดหมู่ของแต่ละประเภท

ผลการศึกษา

1. ศึกษาอัตลักษณ์ของนางเอกหรือตัวเอกหญิงในนวนิยาย พ.ศ. 2550-2560 จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านในการครองเรือนหรือการครองรักจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจในการครองเรือนหรือการครองรักมีอัตลักษณ์ที่สำคัญ ดังนี้

1.1 สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาทพึ่งพาสามี ภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาทพึ่งพาสามีนี้ คือ การเป็นแม่บ้าน ดูแลบ้าน ดูแลสามี และดูแลลูก โดยไม่ได้แสวงหารายได้แต่สามีหรือคู่รักจะดูแลความเป็นอยู่ให้ ซึ่งมี 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1.1 การเป็นแม่บ้านที่ตนเองกับสามีมีความเสมอภาคทางเพศ ลักษณะของแม่บ้านประเภทนี้สามีจะให้เกียรติและความไว้วางใจกับบทบาทหน้าที่ภายในครอบครัวหรือการครองเรือน โดยสามีไม่คิดเข้าไปก้าวก่าย มอบอำนาจสิทธิ์ขาดให้ภรรยาเป็นผู้จัดการดูแลทั้งหมด

1.1.2 การเป็นแม่บ้านที่ตนเองกับสามีมีความเหลื่อมล้ำทางเพศ ลักษณะของแม่บ้านประเภทนี้ สามีจะคอยควบคุมหรือออกคำสั่งให้ภรรยาปฏิบัติตาม ภรรยาจึงได้รับ

การมอบหมายจากสามีให้ดูแลบ้าน ดูแลลูก ไม่ต้องคิดแสวงหารายได้เพราะสามีเป็นผู้ทำหน้าที่ดูแล ดังนั้นภรรยาต้องเชื่อฟังสามี ไม่ออกนอกกรอบที่สามีวางไว้

จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาทพึ่งพาสามีได้สะท้อนอัตลักษณ์ 2 แบบ แบบแรกสามีให้เกียรติไว้วางใจ ก็จะมีอัตลักษณ์ที่มีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจในคุณค่าที่ตนเองมีและมีความมั่นคงทางอารมณ์ แบบที่สอง สามีคอยควบคุมหรือออกคำสั่งให้ปฏิบัติตาม จะมีอัตลักษณ์ที่มีลักษณะให้ความเคารพตนเองต่ำ มองไม่เห็นคุณค่าของตนเอง เก็บกด

1.2 สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาทพึ่งพาตนเอง ภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาทพึ่งพาตนเองนี้ คือ ใช้ความรู้ความสามารถเป็นใบเบิกทางสู่ความสำเร็จในการทำงานภายใต้องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งการสร้างความสำเร็จจากการเป็นเจ้าของกิจการที่ตนเองชื่นชอบและถนัด ซึ่งมี 2 ลักษณะ ได้แก่

1.2.1 การทำงานในองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ภรรยาหรือคู่รักลักษณะนี้จะใช้ความรู้ความสามารถเป็นใบเบิกทางไปสู่ตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบ มีผลให้เกิดการยอมรับทั้งในองค์กรหรือหน่วยงาน รวมทั้งสามีหรือคู่รักที่รู้สึกชื่นชม ยอมรับนับถือ

1.2.2 การสร้างงานสร้างอาชีพของตนเอง ภรรยาหรือคู่รักลักษณะนี้จะใช้ความรู้ความสามารถที่ตนเองถนัดสร้างงานสร้างอาชีพของตนเองขึ้นมาจนสามารถเลี้ยงชีพได้อย่างมั่นคง

จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาทพึ่งพาตนเองได้สะท้อนอัตลักษณ์ที่สำคัญ คือหากใช้ความรู้ความสามารถทำงานในองค์กรหรือหน่วยงาน รวมทั้งสร้างงานสร้างอาชีพของตนเองจะมีอัตลักษณ์ที่สำคัญ ได้แก่ มีความแน่วแน่ เข้มแข็ง กล้าหาญ มั่นใจในตนเอง รักความเป็นอิสระ เด็ดเดี่ยว และมีความมุ่งมั่นไม่ยอมแพ้

2. ศึกษาอัตลักษณ์ของนางเอกหรือตัวเอกหญิงในนวนิยาย พ.ศ. 2550-2560 จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางการเมืองในการครองเรือนหรือการครองรักจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางการเมืองในการครองเรือนหรือการครองรักมีอัตลักษณ์ที่สำคัญดังนี้

2.1 สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางการเมืองในการครองเรือนหรือการครองรักแบบเสมอภาคทางเพศ พบว่ามี 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1.1 สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาทการร่วมทุกข์ร่วมสุข ภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาทการร่วมทุกข์ร่วมสุขจะมีลักษณะการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอจนสามารถเรียนรู้นิสัยใจคอและปรับเปลี่ยนความรู้สึกให้สอดคล้องกัน อยู่ตลอดเวลา

2.1.2 สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาทเป็นที่พึ่งพาทางใจ ภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาทเป็นที่พึ่งพาทางใจจะมีลักษณะเป็นที่ยึดเหนี่ยวให้ ความรัก ความเข้าใจความเอาใจใส่ด้วยการถ่ายทอดพลังและกำลังใจให้สามีหรือคู่รักมีความหวัง รู้สึก ผ่อนคลาย พร้อมจะฝ่าฟันปัญหาต่าง ๆ

จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านการเมือง ในการครองเรือนหรือการครองรักแบบเสมอภาคทางเพศได้สะท้อนอัตลักษณ์ที่สำคัญคือ เป็นคนตรงไปตรงมา มีความชัดเจนโปร่งใส เป็นคนเปิดเผย

2.2 สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านการเมืองในการ ครองเรือนหรือการครองรักแบบเหลื่อมล้ำทางเพศ พบว่ามี 4 ลักษณะ ได้แก่

2.2.1 สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาทเป็นวัตถุทางเพศ ภรรยา หรือคู่รักที่มีบทบาทเป็นวัตถุทางเพศจะมีลักษณะที่ถูกลดค่าให้เป็นเพียงการตอบสนอง ทางเพศหรือเป็นที่บำบัดความใคร่ สามีหรือคู่รักจะให้ความสำคัญเมื่อต้องการมีเพศสัมพันธ์

2.2.2 สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาทเป็นผู้ตาม ภรรยาหรือ คู่รักที่มีบทบาทเป็นผู้ตาม จะมีลักษณะยินยอม คอยรับคำสั่ง พร้อมทั้งจะปฏิบัติตาม ไม่กล้า ขัดขืนหรือฝ่าฝืนคำสั่ง ไม่มีอำนาจการตัดสินใจในบ้าน ทุกอย่างขึ้นอยู่กับสามี

2.2.3 สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาทเป็นทาสรับใช้ภรรยาหรือ คู่รักที่มีบทบาทเป็นทาสรับใช้จะมีลักษณะหัวอ่อน สงบเสงี่ยมเจียมตัว ไม่มีปากไม่มีเสียง นิ่งเงียบ อดทนต่อการถูกกระทำ ขาดความเป็นอิสระ ไม่มีพื้นที่ส่วนตัวเป็นของตนเอง เป็นที่รองรับอารมณ์

2.2.4 สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาทรองรับการกระทำ ความรุนแรง ภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาทถูกกระทำ ความรุนแรงพบว่า มีทั้งการถูกกระทำ ความรุนแรงทางร่างกาย วาจา และจิตใจ ซึ่งภรรยาหรือคู่รักประเภทนี้จะมีลักษณะถูกกดขี่ ทางเพศภายใต้สังคมปิตาธิปไตย เป็นที่รองรับอารมณ์โทสะของสามีหรือคู่รักจากการถูก

ทพตี คำว่าเหยียดหยาม ถูกทำร้ายจิตใจจากความประพฤตินอกใจของสามีหรือเงื่อนไขของการไม่มีลูกสืบสกุล

จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านการเมืองในการครองเรือนหรือการครองรักแบบเหลื่อมล้ำทางเพศ ได้สะท้อนอัตลักษณ์ที่สำคัญ คือจะเป็นคนเก็บกด มีความขัดแย้งในตัวเอง ไม่มีความมั่นใจและไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง

3. ศึกษาอัตลักษณ์ของนางเอกหรือตัวเอกหญิงในนวนิยาย พ.ศ. 2550-2560 จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรมในการครองเรือนหรือการครองรัก จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรมในการครองเรือนหรือการครองรักมีอัตลักษณ์ที่สำคัญ ดังนี้

3.1 สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรมในการครองเรือนหรือการครองรัก โดยยึดหลักขรวาจาธรรมหรือธรรมของผู้ครองเรือนได้แก่

3.1.1 การยึดหลักสัจจะหรือความซื่อสัตย์จริงใจในการครองเรือน ภรรยาลักษณะนี้จะมีความซื่อสัตย์จริงใจต่อสามี มีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ไว้วางใจ มีเป้าหมายต้องการทำให้ครอบครัวและการครองชีวิตคู่อยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต

3.1.2 การยึดหลักทมะหรือการฝึกตนในการครองเรือน ภรรยาลักษณะนี้จะพยายามฝึกฝนตนเองเพื่อปรับเปลี่ยน ปรับปรุง และปรับตัวเพื่อให้ชีวิตคู่สอดคล้องกับสามีและดำเนินชีวิตไปได้อย่างราบรื่น

3.1.3 การยึดหลักขันติหรือความอดทนในการครองเรือน ภรรยาลักษณะนี้จะอดทนต่อความยากลำบากต่าง ๆ ได้ อดทนต่อความทุกข์ยากนานาที่ต้องเผชิญร่วมกับสามี อดทนอดกลั้นต่อการกระทบกระทั่งระหว่างการครองเรือนได้ และสามารถอดทนต่อกิเลสชั่วร้ายใจต่าง ๆ ได้เพื่อให้การครองเรือนมีความสุข

3.1.4 การยึดหลักจาคะ หรือความเสียสละในการครองเรือน ภรรยาลักษณะนี้จะเสียสละทุกสิ่งเพื่อสามีและความเป็นครอบครัวได้โดยไม่ลังเล และมีน้ำใจเพื่อช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาให้แก่สามีได้ทุกสถานการณ์

จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรมในการครองเรือนหรือการครองรักโดยยึดหลักขรวาจาธรรมหรือธรรมของผู้ครองเรือนนี้

ได้สะท้อนอัตลักษณ์ที่สำคัญคือ มีความแน่วแน่ หนักแน่น มั่นคงทางอารมณ์ มุ่งมั่น และ เด็ดเดี่ยว

3.2 สถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรม ในการครองเรือนหรือการครองรักโดยไม่ยึดหลักฆราวาสหรือไม่ยึดธรรมของผู้ครองเรือน ได้แก่

3.2.1 การไม่ยึดหลักสัจจะหรือไม่มีความซื่อสัตย์จริงใจในการครองเรือน ภรรยาลักษณะนี้จะไม่มีความซื่อสัตย์ ไม่มีความจริงใจต่อสามี ไม่มีความน่าเชื่อถือ ไม่เป็นที่ไว้วางใจของสามีหรือคู่รัก มีเป้าหมายเพื่อสร้างความสุขให้แก่ตนเองโดยไม่คำนึงถึงจิตใจ และความรู้สึกของสามีหรือคู่รัก

3.2.2 การไม่ยึดหลักทมะหรือไม่ฝึกตนในการครองเรือน ภรรยาลักษณะนี้จะไม่พยายามฝึกตนเองให้พร้อมที่จะเป็นภรรยาหรือคู่รักที่ดี ไม่มีการปรับตัว ไม่มีการเรียนรู้ชีวิตคู่ว่าจะต้องหันหน้าเข้าหากัน ไม่ค่อยเต็มใจที่จะเอาใจใส่สามีเท่าที่ควร และมีการเพิกเฉย

3.2.3 การไม่ยึดหลักขันติหรือไม่มีความอดทนในการครองเรือน ภรรยา ลักษณะนี้จะไม่มีความพยายามเรียนรู้ความอดทนต่อการครองคู่ มีปัญหาในการครองเรือน ก็ไม่อดทนที่จะแก้ไข โดยเฉพาะไม่เก็บอารมณ์เมื่อมีการกระทบกระทั่งระหว่างกัน มีการโต้ตอบทันทีทันใด

3.2.4 การไม่ยึดหลักจาคะหรือไม่มีความเสียสละในการครองเรือน ภรรยา ลักษณะนี้จะไม่สนใจช่วยเหลือสามีหรือคู่รัก ไม่มีความเสียสละน้ำใจเพื่อไถ่ถามทุกข์สุขของสามี ไม่รู้จักการให้แม้แต่ความรู้สึกที่ดีเพื่อความสุขในการครองเรือน

จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรม ในการครองเรือนหรือการครองรักโดยไม่ยึดหลักฆราวาสธรรมหรือไม่ยึดธรรมของผู้ครองเรือน ได้สะท้อนอัตลักษณ์ที่สำคัญ คือจะเป็นคนใจคอคับแคบ ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบทั้งหมดสามารถอภิปรายผลให้สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการศึกษาอัตลักษณ์ของนางเอกหรือตัวเอกหญิงในนวนิยาย พ.ศ. 2550-2560 จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาท

ทางด้านเศรษฐกิจในการครองเรือนหรือการครองรัก ได้สะท้อนอัตลักษณ์ของภรรยาหรือคู่รักที่ต้องพึ่งพาสามีทางเศรษฐกิจ ซึ่งสามีให้ความเสมอภาคทางเพศจะมีอัตลักษณ์ที่เป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจในคุณค่าของตนเอง และมีความมั่นคงทางอารมณ์ ส่วนภรรยาหรือคู่รักที่ต้องพึ่งพาสามีทางเศรษฐกิจ แต่ความสัมพันธ์กับสามีมีความเหลื่อมล้ำทางเพศ ทำให้มีอัตลักษณ์เป็นคนให้ความเคารพตนเองต่ำ ไม่เห็นคุณค่าของตนเอง เกือบก สำหรับภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาทพึ่งพาตนเองด้ยการทำงานในองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งการสร้างงานสร้างอาชีพของตนเองจะมีอัตลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่าเป็นคนแน่วแน่ เข้มแข็ง กล้าหาญ มั่นใจในตนเอง รักความเป็นอิสระ เด็ดเดี่ยว และมีความมุ่งมั่นไม่ยอมแพ้ สอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยมของ จุฑาพรรณี (จามจุรี) ผดุงชีวิต (2550, น. 258-261) ที่ระบุว่าผู้หญิงจะมีความเสมอภาคหรือไม่ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้หญิงเองที่จะเปลี่ยนแปลงหรือไม่ เพราะการได้มาซึ่งความภาคภูมิใจ ความนับถือตนเอง ความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ และความเป็นอิสระก็ล้วนแต่มาจากความต้องการของผู้หญิงที่ต้องการสร้างภาพลักษณ์ที่จะมีความฝัน และแรงบันดาลใจจากตนเองทั้งสิ้น และสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องตัวตนหรืออัตลักษณ์เป็นสิ่งแปรเปลี่ยนได้ มีความไม่แน่นอน ไม่ตายตัว นอกจากนี้จากสถานภาพการเป็นภรรยาที่มีบทบาทเป็นแม่บ้านวิเคราะห์ว่านางเอกหรือตัวเอกหญิงที่เป็นแม่บ้านนั้นส่วนหนึ่งจะรู้สึกภาคภูมิใจและยอมรับนับถือตนเองว่าได้กระทำหน้าที่อย่างมีเกียรติมีศักดิ์ศรี มีสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคเท่าเทียมกับสามีจึงทำให้มีอัตลักษณ์ที่เป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจในคุณค่าที่ตนเองมีและมีความมั่นคงทางอารมณ์

2. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการศึกษาอัตลักษณ์ของนางเอกหรือตัวเอกหญิงในนวนิยาย พ.ศ. 2550-2560 จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านการเมืองในการครองเรือนหรือการครองรัก ได้สะท้อนอัตลักษณ์ของภรรยาหรือคู่รักที่ครองเรือนหรือครองรักแบบเสมอภาคทางเพศว่าได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขและเป็นที่พักพิงทางใจให้แก่สามีหรือคู่รัก จะมีอัตลักษณ์ที่เป็นคนตรงไปตรงมา มีความชัดเจน โปร่งใส และเป็นคนเปิดเผย ส่วนภรรยาหรือคู่รักที่ครองเรือนหรือครองรักแบบเหลื่อมล้ำทางเพศที่มีบทบาทเป็นวัตถุทางเพศ เป็นผู้ตาม เป็นทาสรับใช้ และมีบทบาทรองรับการถูกกระทำ ความรุนแรงจะมีอัตลักษณ์เป็นคนเกือบก มีความขัดแย้งในตัวเอง ไม่มั่นใจและไม่เป็นตัวของตัวเอง สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องครวัเรือนหรือครอบครัวของสุพัตรา สุภาพ (2536, น. 35) ที่เห็นว่าครอบครัวมีความสำคัญต่อการกำหนดสถานภาพและบทบาทรวมทั้งสิทธิ

และหน้าที่เมื่อผู้ชายและผู้หญิงต้องผูกพันกันทางสังคมด้วยการสมรส ซึ่งสอดคล้องกับเบนตวงค์ยานาวา (2559, น. 181-183) ที่มีความเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงที่เป็นสามีภรรยาจะมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจเกิดขึ้น สภาพของการครองเรือนในแต่ละครอบครัวจึงเป็นได้ทั้งความอบอุ่นและกลายเป็นสนามรบหากสามีภรรยามีความขัดแย้งกัน ส่วนธัญญา สังขพันธ์านนท์ (2559, น. 303-305) ระบุว่า ภายใต้สังคมปิตาธิปไตย หรือชายเป็นใหญ่ มีผลและอิทธิพลทำให้ตัวตนหรืออัตลักษณ์ของผู้หญิงมีความแตกต่างกัน โดยมาจากการถูกหล่อหลอมด้วยความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบเนื่องจากอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ และสอดคล้องกับแนวคิดของงามพิศ สัตย์สงวน (2553, น. 71-76) ที่มีความเห็นว่าสถานภาพของแต่ละคนไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับความแตกต่างของชนชั้น สถานภาพทางสังคม วัย เพศ การมีอำนาจ อภิสัทธา เกียรติยศ ค่านิยมทางสังคม อุดมการณ์ ความเชื่อ นอกจากนี้จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางการเมือง ในการครองเรือนหรือการครองรักแบบเสมอภาคทางเพศได้สะท้อนอัตลักษณ์หรือตัวตนของผู้หญิงว่ามีลักษณะเป็นคนตรงไปตรงมา มีความชัดเจนโปร่งใส เป็นคนเปิดเผย

3. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการศึกษาอัตลักษณ์ของนางเอกหรือตัวเอกหญิงในนวนิยาย พ.ศ. 2550-2560 จากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรมในการครองเรือนหรือการครองรัก ได้สะท้อนอัตลักษณ์ของภรรยาหรือคู่รักที่ครองเรือนหรือครองรักโดยยึดหลักธรรมของผู้ครองเรือนที่ประกอบด้วย การมีสัจจะ คือความซื่อสัตย์มีความจริงใจ มีทมะ คือการปรับตัว ผูกพันมีขันติคือ ความอดทน ทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อประคับประคองชีวิตคู่ และมีจาคะ คือความเสียสละมีน้ำใจให้แก่สามี ตลอดการครองเรือนจะมีอัตลักษณ์ที่สำคัญคือเป็นคนแน่วแน่ หนักแน่น มั่นคงทางอารมณ์ มุ่งมั่น และเด็ดเดี่ยว ตรงข้ามกับภรรยาหรือคู่รักที่ไม่มีธรรมของผู้ครองเรือน คือไม่มีความซื่อสัตย์จริงใจต่อสามี ขาดการปรับตัวผูกพันให้เข้ากันได้กับสามี ไม่มีความอดทน ออกล้นต่อความยากลำบาก การกระทบกระทั่งกันระหว่างดำเนินชีวิตคู่ รวมทั้งไม่มีความเสียสละ ไม่มีน้ำใจคิดช่วยเหลือสามีหรือคู่รักให้คลายความทุกข์จะมีอัตลักษณ์ที่บ่งบอกว่าเป็นคนใจคอคับแคบ ไม่มั่นคงทางอารมณ์ ขัดค้นพบเหล่านี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องครัวเรือนหรือครอบครัวที่ศันีย์ ทองสว่าง (2549, น. 87-110) เห็นว่าการมีพฤติกรรมนอกใจ ไม่มีความซื่อสัตย์ต่อกัน เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การครองเรือนมีปัญหาเกิดขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรเชษฐ์ สุขลาภกิจ (2561, น. 62-63, 123-124,

175-176, 224-225) ได้เพิ่มเติมว่าการครองเรือนแบบผัวเดียวเมียเดียวมีความสอดคล้องกับบรรทัดฐานทางจริยธรรม นอกจากนี้การมีพราวาสธรรมหรือการมีธรรมของผู้ครองเรือนที่พระโกลันรูง ปญญาวิโร (2559, น. 263-270) กล่าวว่า การครองเรือนที่ประสบความสำเร็จและสร้างความสุขให้แก่ชีวิตคู่จะต้องมีหลักพราวาสธรรมหรือธรรมของผู้ครองเรือนทั้ง 4 ข้อที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน คือต้องมีการถือครองสัจจะความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน ซึ่งจะพัฒนาไปสู่การเรียนรู้ปรับตัวฝึกตนให้มีลักษณะนิสัยไปด้วยกันได้ โดยอาศัยความอดทนอดกลั้นประคองชีวิตคู่ให้ก้าวผ่านปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยน้ำใจของความเสียสละที่มีให้กัน ส่วนผู้ที่ไม่มีพราวาสธรรมหรือธรรมของผู้ครองเรือนก็จะทำให้การครองเรือนมีปัญหาไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตและครอบครัว ขณะเดียวกันจากสถานภาพการเป็นภรรยาหรือคู่รักที่มีบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรมในการครองเรือนหรือการครองรักโดยยึดหลักพราวาสธรรมหรือธรรมของผู้ครองเรือนได้สะท้อนอัตลักษณ์หรือตัวตนของผู้หญิงว่ามีลักษณะที่สำคัญคือมีความแน่วแน่ หนักแน่น มั่นคงทางอารมณ์ มุ่งมั่น และเด็ดเดี่ยว

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวรรณกรรมไทยโดยเฉพาะนวนิยายให้มีการส่งเสริมแนวคิดเพื่อพัฒนาสถานภาพและบทบาทของชายหญิงให้มีความเสมอภาคทางเพศมากขึ้น ลดความอคติและความเหลื่อมล้ำทางเพศให้มันน้อยที่สุด
2. จากการศึกษาวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักเขียนให้มีบทบาทต่อสังคมไทยด้วยการยกระดับการสร้างงานวรรณกรรมไทยให้มีคุณค่าต่อการพัฒนาสิทธิและเสรีภาพของผู้หญิงให้มีตัวตนและพื้นที่ยืนอยู่ในสังคมอย่างสมศักดิ์ศรีด้วยการสอดแทรกทรงสนะการส่งเสริมและสนับสนุนผู้หญิงให้ก้าวหน้าด้วยการจุดประกายและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้อ่านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

รายการอ้างอิง

- กฤษณา อโศกสิน. (2560). **กระจกขอบทอง**. กรุงเทพฯ: อักษรโสภณ.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2553). **สังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.
- จุฑาพรรณี (จามจุรี) ผดุงชีวิต. (2550). **วัฒนธรรมการสื่อสารและอัตลักษณ์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ตรีศิลป์ บุญขจร. (2560). **นวนิยายกับสังคมไทย (2475-2500)**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2549). **สังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2559). **เพศ**. กรุงเทพฯ: สมมติ.

ธัญญา สังขพันธานนท์. (2559). **แฉ่วนวรรณคดี ทฤษฎีร่วมสมัย**. ปทุมธานี: นาค.

พระไกล่รุ่ง ปณญาวชิโร. (2559). "หลักขราวาธรรมกับการปฏิบัติตนสู่ความดีงาม".

วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยเย็ด, 5, 2: 263-271.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2557). "วรรณกรรมในสมัยรัชกาลที่ 7: การตอบสนองอรสนิยมของชนชั้นกลาง". **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี**, 6, 1: 77-100.

วนิดา บำรุงไทย. (2544). **ศาสตร์และศิลป์แห่งนวนิยาย**. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.

ว. วินิจฉัยกุล. (2550). **มาลัยสามชาย**. กรุงเทพฯ: ศรีสารา.

_____. (2560). **ความฝันครั้งที่สอง**. กรุงเทพฯ: อรุณ.

สุพัตรา สุภาพ. (2536). **ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุรเชษฐ์ สุขลาภกิจ. (2561). **ผัวเดียวเมียเดียว อาณานิคมครอบครัวในสยาม**. กรุงเทพฯ: มติชน.

อรุดา โควินท์. (2560). **หยดน้ำหวานในหยาดน้ำตา**. กรุงเทพฯ: มติชน.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการสอนแบบการค้นหารูปแบบ

A STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT OF MATTHAYOM SUKSA 1 STUDENTS IN THAI MUSIC SUBJECT USING THE PATTERN SEEKING TEACHING METHOD

ธนวัน คำมูลพงษ์*

TANAWUN KHUMMOONPONG

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการสอนแบบการค้นหารูปแบบ โดยกลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านมณีโชติสามัคคี จำนวน 36 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1. แผนการจัดการเรียนรู้ 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิเคราะห์ข้อมูล 1. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยสอนแบบการค้นหารูปแบบ โดยใช้สถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการศึกษาค้นหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบการค้นหารูปแบบ โดยการทดสอบค่า t (t-test) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผ่านการเรียนรู้แบบการค้นหารูปแบบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยหลังการสอนแบบการค้นหารูปแบบสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การสอนแบบการค้นหารูปแบบ ดนตรีไทย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

* ครู โรงเรียนบ้านมณีโชติสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2

Abstract

The study aimed to study the learning achievement of Matthayom Suksa 1 students in Thai Music subject using the pattern seeking teaching method. The sample of this study consisted of 36 Matthayom Suksa 1 students of Banmaneechotsamakkee School got from purposive selection technique. The research tools included a learning management plan and learning achievement tests. Data analysis was done through two steps. 1) Analyze the students' learning achievement using basic statistics, mean, percentage, and standard deviation 2) Use t-test to compare the learning achievement before and after learning by the pattern seeking teaching method. The findings revealed that the learning achievement of mathayom sukxa 1 students in Thai music after learning management through the pattern seeking method is significantly higher at the 0.05 level.

Keywords: Pattern Seeking, Thai music, Learning Achievement

บทนำ

ในต่างประเทศมีผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานด้านดนตรีมาหลายทศวรรษได้ให้ข้อคิดถึงความถนัดทางดนตรีเป็นสิ่งที่ติดตัวคนมาแต่กำเนิด ดังที่ ซีซอร์ เลวิส และซีทเวท (Seashore, Lewis, and Seatveit, 1960) ได้สรุปว่า นี่เป็นเครื่องแสดงว่าการสืบทอดทางดนตรีเป็นไปตามกฎพันธุกรรมของเมนเดล แต่ก็มีรายงานว่าวิจัยบางเรื่องเสนอแนะว่าความถนัดที่ตกทอดมาแต่กำเนิดนี้ไม่ใช่รากฐานเพียงอย่างเดียวของความถนัดทางดนตรี มีเหตุการณ์หลายกรณีที่ไม่เป็นไปตามกฎที่กล่าวมา สรุปว่า คนเรามีความสามารถพิเศษทางดนตรีติดตัวมาแต่กำเนิดในระดับต่างกันออกไป (อิศรา โรจนบวร, 2549, น. 2)

อย่างไรก็ตามความถนัดทางดนตรีที่นักจิตวิทยายอมรับกัน นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายในขอบเขตที่กว้าง ๆ ว่าความถนัดทางดนตรีเป็นผลร่วมของศักยภาพที่ติดตัวมาแต่กำเนิดกับอิทธิพลสภาพแวดล้อมทางดนตรีที่มีต่อชีวิตช่วงแรกของวัยเด็ก (Gordon, 1971, p. 7) ดังนั้นเป็นสิ่งที่แน่ชัดที่เราทุกคนมีศักยภาพทางด้านดนตรีเหมือนกันแต่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของแต่ละคนไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาศักยภาพ

ภายในด้านดนตรีนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กเล็กควรได้ยินหรือสัมผัสทางโสตประสาทการรับรู้ด้วยเสียง แต่เด็กที่มีการพัฒนาในระดับหนึ่งที่มีความพร้อมทางร่างกายจะต้องได้รับการศึกษาและพัฒนาศักยภาพเหล่านั้นให้สมบูรณ์ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้

โรงเรียนบ้านมณีโชติสามัคคีได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางและมีการเรียนวิชาดนตรีไทยเพื่อให้นักเรียนนำความรู้ไปประกอบอาชีพและตระหนักถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย นักเรียนมีพฤติกรรมในการเรียนวิชาดนตรีไทยน้อยลง มีความสนใจในเครื่องดนตรีแต่ละชนิดไม่เท่ากัน เมื่อเวลาครูผู้สอนเปลี่ยนเครื่องมือชนิดใหม่ให้เล่นก็จะมี ความตั้งใจและมีศักยภาพไม่เท่าเดิม ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำลงไปด้วย ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงต้องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการสอนแบบการค้นหารูปแบบ เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาและความบกพร่องของการเรียนดนตรีไทย นำผลที่ได้ไปพัฒนากระบวนการเรียนการสอนดนตรีไทยและเป็นแนวทางในการเรียนวิชาดนตรีไทยส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์วิชาดนตรีไทยที่สูงขึ้นและมีเจตคติและค่านิยมที่ดีต่อวิชาดนตรีไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

ศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผ่านวิธีการเรียนรู้แบบการค้นหารูปแบบ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประเภทของความถนัด

ความถนัดนั้นสามารถจำแนกได้เป็น 2 พวก นั่นคือ ความถนัดทั่วไป (General Aptitude) และความถนัดเฉพาะ (Specific Aptitude)

1.1 ความถนัดทั่วไป (General Aptitude)

ความถนัดทั่วไปหรือความถนัดทางการเรียน (General Aptitude) นิยมวัดความสามารถด้านภาษา (Verbal) ความสามารถด้านปริมาณตัวเลข (Quantitative) และความสามารถด้านเหตุผล (Reasoning) แต่ละด้านมีรูปแบบของการเขียนข้อสอบหลาย ๆ รูปแบบ เมื่อวัดรวมแล้วคะแนนที่ได้ถือเป็นความถนัดหรือความสามารถทั่วไป

1.2 ความถนัดเฉพาะ (Specific Aptitude)

ความถนัดเฉพาะ (Specific Aptitude) เป็นความสามารถพิเศษของบุคคล หรือเรียกว่า บุคคลนั้นมีพรสวรรค์ในด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งมนุษย์ทุกคนเกิดมามีติดอยู่ในตัวอย่างน้อยก็หนึ่งอย่างที่ไม่เหมือนกับผู้อื่นใด

2. ความหมายของความถนัด

นักจิตวิทยาและนักวิจัยการศึกษาได้ให้ความหมายของความถนัด (Aptitude) แตกต่างกันไปหลายแนว เช่น

เบอร์นาร์ด (อิศรา โรจนบวร, 2549, น. 10) ได้ให้ความหมายของความถนัดว่า ความถนัดเป็นสมรรถวิสัย รวมทั้งเป็นไปได้ของแต่ละบุคคลในการที่จะพัฒนาความสามารถ และเป็นสิ่งที่บอกถึงส่วนของการแสดงออกที่แอบแฝงอยู่ เช่น ความถนัดด้านดนตรี ความถนัดด้านจักรกล

แฟรนต์เซน (อิศรา โรจนบวร, 2549, น. 10) ได้ให้ความหมายของความถนัดว่าเป็นศักยภาพของสมรรถวิสัยสำหรับการเรียนรู้และความชำนาญที่เหมาะสมเฉพาะด้าน เช่น ดนตรี คณิตศาสตร์

ลั้ว สหายศ และอังคณา สหายศ (2541, น. 16) ให้ความหมายของความถนัดว่า หมายถึง ความสามารถที่บุคคลได้รับประสบการณ์จากการฝึกฝนตนเอง และมีการสั่งสมไว้มาก จนเกิดทักษะพิเศษเด่นชัดด้านใดด้านหนึ่ง พร้อมทั้งจะปฏิบัติกิจกรรมด้านนั้นได้อย่างดี

อิศรา โรจนบวร (2549, น. 10) ได้ให้ความหมายของความถนัดว่า ความถนัดหมายถึง ความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งอาจจะมีติดตัวมาแต่กำเนิดหรือได้รับจากประสบการณ์การเรียนรู้ อบรม ฝึกฝนภายหลังอย่างเหมาะสมจนเกิดความคล่องแคล่วและเกิดทักษะความชำนาญ ทำให้บุคคลนั้นสามารถเรียนและประกอบกิจการงานต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จ

วิเรชา ปัญจมานนท์ (2550, น. 15) ได้ให้ความหมายของความถนัดว่า หมายถึง ความต้องการและการคงที่ในการเรียนรู้ ภายใต้สภาวะความพร้อมของบุคคลในช่วงเวลาที่จำกัด โดยลักษณะนี้อาจมีมาแต่กำเนิดหรือเกิดขึ้นภายหลัง

ความหมายของความถนัดนั้นอาจกล่าวได้ว่า เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนมีมาแต่กำเนิด ขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาศักยภาพในด้านนั้น ๆ หรือไม่ การที่บุคคลนั้นเติบโตมาต่างล้วนเจอประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งจะทำให้

ศักยภาพในด้านที่ใช้บ่อยมากที่สุดพัฒนามากยิ่งขึ้น และตรงกันข้ามด้านที่ไม่ได้พัฒนาจะด้อยลงตามลำดับ แสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองในทางที่ถนัดด้วย

3. ทฤษฎีความถนัด

ในความแตกต่างของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยที่สำคัญคือปัจจัยภายในของแต่ละบุคคลในด้านสติปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นความสามารถของสมองที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ทำให้มนุษย์สามารถเรียนรู้และทำตามความต้องการได้ สำหรับทฤษฎีความสามารถทางสมองมีอยู่ด้วยกันหลายทฤษฎี เช่น

1. ทฤษฎีองค์ประกอบเดียว (Uni-Factor Theory)
2. ทฤษฎีสององค์ประกอบ (Bi-Factor Theory)
3. ทฤษฎีหลายองค์ประกอบ (Multiple-Factor Theory)
4. ทฤษฎีเชาวน์ปัญญาแบบพหุมิติของการ์ดเนอร์ (Theory of Multiple Intelligence)

Intelligence)

5. ทฤษฎีความสามารถของสติปัญญา (Model of Cognitive Abilities) ซึ่งทฤษฎีความสามารถทางสมองที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในวิจัยครั้งนี้ คือ ทฤษฎีเชาวน์ปัญญาแบบพหุมิติของการ์ดเนอร์ (Theory of Multiple Intelligence) โดยจำแนกเชาวน์ปัญญาออกเป็น 7 ชนิด ดังนี้ เชาวน์ปัญญาด้านภาษา (Linguistic) ด้านเหตุผล-คณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical) ด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial) ด้านดนตรี (Musical) ด้านร่างกาย-การเคลื่อนไหว (Bodily-Kinesthetic) ด้านการรู้เกี่ยวกับผู้อื่น (Interpersonal) และด้านการรู้เกี่ยวกับตนเอง (Intrapersonal) (อิศรา โรจนบวร, 2549, น. 11) ซึ่งผู้ที่มีปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) มักมีพฤติกรรมดังต่อไปนี้

- ชอบร้องรำทำเพลง เล่นดนตรี
- ชอบเสียงต่าง ๆ ชอบธรรมชาติ
- แยกแยะเสียงต่าง ๆ ได้ดี รู้จักท่วงทำนอง เรียนรู้จังหวะดนตรีได้ดี
- ชอบผิวปาก ฮัมเพลงเบา ๆ ขณะทำงาน
- มักจะเคาะโต๊ะ หรือขยับเท้าตามจังหวะเมื่อฟังเพลง
- สามารถจดจำเสียงที่เคยได้ยินแม้เพียงครั้งเดียวหรือสองครั้งได้
- เล่นเครื่องดนตรีได้อย่างน้อย 1 ชิ้น

- มักจะได้ยินเสียงเพลงจากภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์หรือวิทยุที่อยู่ในหูตลอดเวลา

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้เข้าใจได้ว่า ผู้ที่มีปัญญาด้านดนตรีนั้นเป็นผู้ที่มีความสามารถหรือพรสวรรค์ที่แอบแฝงอยู่ในตัวตนของเขาหรืออาจจะกล่าวได้ง่าย ๆ ว่าเป็นความถนัดเฉพาะ (Specific Aptitude) ซึ่งในเครื่องดนตรีเรามีเครื่องดนตรีที่มากมายทำให้ผู้เรียนนั้นเกิดความสนใจและรักในวิชานี้ แต่อย่างไรก็ตาม ความถนัดเฉพาะนี้ก็ไม่ได้ทำให้นักเรียนสามารถเรียนได้เต็มศักยภาพเพียงแต่รู้ว่านักเรียนถนัดด้านดนตรีแล้ว นักเรียนจะถนัดเครื่องดนตรีเครื่องใด

4. รูปแบบการสอน

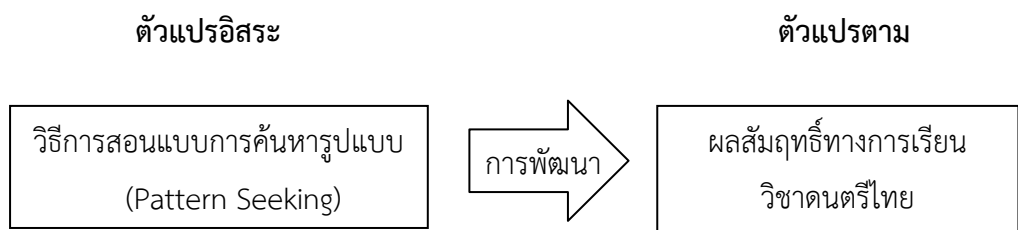
ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสอนมาหลายรูปแบบ ซึ่งวิจัยนี้จะใช้วิธีการสอนแบบการค้นหารูปแบบ (Pattern Seeking) แนวคิด คือ เป็นการสังเกต และบันทึกปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ หรือทำการสำรวจตรวจสอบ โดยที่ไม่สามารถควบคุมตัวแปรได้ แล้วคิดหารูปแบบจากข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การค้นหารูปแบบประกอบด้วย 1. การจำแนกประเภทและการระบุชื่อ 2. การสำรวจและค้นหา 3. การพัฒนาระบบ 4. การสร้างแบบจำลองเพื่อการสำรวจตรวจสอบ ประโยชน์ของวิธีการสอนแบบการค้นหารูปแบบ (Pattern Seeking) เพื่อฝึกนักเรียนให้สามารถสร้างรูปแบบและสร้างความรู้ได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุนัส ฤกษ์สมโภชน์ (2560) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านนโยบายของโรงเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านคุณภาพครู ด้านส่งเสริมปัจจัยพื้นฐาน ด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนา สรุปในภาพรวมเห็นสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันอยู่ในระดับดีมาก 2. รูปแบบการบริหารจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย องค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ และตัวชี้วัด 45 ตัวชี้วัด 3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านความเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับตัวชี้วัดองค์ประกอบของรูปแบบอยู่ในระดับมาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

วิธีการศึกษา

การจัดทำวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการสอนแบบการค้นหารูปแบบ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านมณีโชติสามัคคี สำนักงานประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 36 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น นักเรียนชาย 21 คน นักเรียนหญิง 15 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ดังนี้

1. ก่อนทำการเรียนการสอนแบบการค้นหารูปแบบ ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบความรู้และความสามารถพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่สร้างขึ้นเพื่อเก็บคะแนนเป็นข้อมูลไว้ทำการเปรียบเทียบหลังดำเนินการวิจัย

2. ดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่ใช้วิธีการสอนแบบการค้นหารูปแบบ จำนวน 5 แผน ใช้เวลาในการสอนแผนการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาเป็น 10 ชั่วโมง และใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมที่มีต่อการเรียน ในแผนการเรียนรู้ที่ 1 และ 5

3. หลังดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้เสร็จสิ้นให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบชุดเดียวกันกับทดสอบก่อนเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยได้ใช้ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาศิลปะ (ดนตรีไทย)
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้หาคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำไปใช้ในการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้วิชาศิลปะ (ดนตรี) โดยใช้วิธีการสอนแบบการค้นหารูปแบบจำนวน 5 แผน จากนั้นตรวจสอบคุณภาพ นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้วิชาศิลปะ (ดนตรี) ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2. จัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบทดสอบให้มีเนื้อหาครอบคลุมผลการเรียนรู้ที่คาดหวังโดยสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีทั้ง 3 คนตรวจสอบ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของแบบทดสอบเป็น 0.67-1.00 ให้ครอบคลุมเนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย \bar{x} ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) ดำเนินการด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสถิติทางคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยสอนแบบการค้นหารูปแบบ โดยใช้สถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย \bar{x} ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการศึกษผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบการค้นหารูปแบบโดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ dependent

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการสอนแบบการค้นหารูปแบบ สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการสอนแบบการค้นหารูปแบบ

	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	df	Sig.
ก่อนเรียน	40	27.92	3.76	17.23*	39	0.000
หลังเรียน	40	38.56	0.56			

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการสอนแบบการค้นหารูปแบบ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สรุปและอภิปรายผล

สรุป

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการสอนแบบการค้นหารูปแบบ หลังการจัดการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผล

ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภายหลังจากการเรียนรู้แบบค้นหารูปแบบสูงกว่าก่อนเรียน สามารถอภิปรายผลได้

ดังนี้ จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านมณีโชติ สามีคมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาดนตรีไทยหลังการใช้วิธีการสอนแบบการค้นหารูปแบบ นักเรียนมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่ในระดับดีมาก เป็นผลสัมฤทธิ์ที่น่าพึงพอใจที่สุด สำหรับการสอนแบบการค้นหารูปแบบ ซึ่งมีการเรียนการสอนในเครื่องมือที่แตกต่างกัน แต่ระดับผลสัมฤทธิ์ของแต่ละบุคคลใกล้เคียงกันมาก เพราะนักเรียนสามารถรับรู้ว่าคุณสมบัติของเครื่องมือชนิดใดแล้วก็จะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์สูงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับบทความหนึ่งของจิรพรรณ อังศวานนท์ กล่าวไว้ว่า ถ้าสนใจจะเป็นนักดนตรีก็หลีกเลี่ยงการฝึกฝนไม่ได้ ทุกคนต้องซ้อม ไม่มีนักดนตรีเก่ง ๆ คนไหนที่ไม่ซ้อมหรือซ้อมน้อย แล้วเก่งได้ ทุกคนที่ผ่าน มาวัน ๆ อยู่กับดนตรี วันละ 5-6 ชั่วโมง แล้วก็อย่าเป็นนักดนตรีแต่ในฝันที่อยากจะมีชื่อเสียงหรืออยากจะทำรายได้ มันต้องหลงใหลในเสียงดนตรีก่อนแล้วสิ่งเหล่านั้นมันจะมาเอง (จิรพรรณ อังศวานนท์, น. 2556) ในความถนัดของแต่ละบุคคลนั้นไม่สามารถอธิบายเป็น คำบรรยายได้มากนักนอกจากการปฏิบัติแล้วเข้าใจเอง ในส่วนของนักดนตรีก็เช่นกันเมื่อ สามารถรู้ร่างกาย จิตใจ ของตนเองนั้นถนัด สนใจ หรือมีศักยภาพทางด้านดนตรีไทย เครื่องมือชนิดใดก็จะทำให้สร้างผลงานนั้นออกมาดีเยี่ยมเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการเรียนการสอนแบบการค้นหารูปแบบ เป็นการสอนที่มีความท้าทายต่อ ผู้สอนเพราะเราจะรู้ว่าคุณสมบัติของแต่ละคนมีความสามารถที่แตกต่างกันตามศักยภาพของตนเอง ซึ่งศักยภาพเหล่านั้นก็สามารถพัฒนาได้เช่นเดียวกัน นักเรียนที่ไม่เคยทำในสิ่งหนึ่ง อาจจะค้นพบว่าตัวเองมีศักยภาพในด้านที่คิดไม่ถึงก็ได้ ผู้วิจัยขอเสนอการสอนแบบการ ค้นหารูปแบบนี้ไว้อีกหนึ่งทางเลือกสำหรับผู้สอนที่ต้องการจะหาความถนัด ความสามารถ หรือศักยภาพให้กับนักเรียน

2. ในการจัดการเรียนการสอนแบบการค้นหารูปแบบ ผู้วิจัยคิดว่าควรใช้เฉพาะ นักเรียนที่ยังไม่สามารถค้นพบความถนัดที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายและจิตใจของแต่ละ บุคคลเท่านั้น

รายการอ้างอิง

จิรพรรณ อังศวานนท์. (1 มีนาคม 2562). นักแต่งเพลงอันดับต้น ๆ ของเมืองไทย.

[ออนไลน์]. เข้าถึงจาก <https://www.guitarthai.com/interview/jirapan/jirapan.asp>.

ล้วน สายยศ และอังศนา สายยศ. (2541). เทคนิคการสร้างและสอบข้อสอบความถนัดทางการเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วีเรชา ปัญญาพันธ์. (2550). การพัฒนาแบบวัดความถนัดในการเรียนภาษาต่างประเทศตามทฤษฎีคาแนล-เอฟ โดยใช้การทดสอบแบบพลวัตสำหรับนักศึกษาไทยในระดับปริญญาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนัส ฤกษ์สมโภชน์. (2560). รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

อิสรา โรจนบวร. (2549). การสร้างแบบทดสอบวัดความถนัดทางดนตรีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ปีการศึกษา 2546 โดยใช้เสียงจากเครื่องดนตรีไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Gordon. (1971). *The Psychology of Music Teaching*, Englewood Cliffs: N.J.: Prentice Hall.

Seashore, C. E., Lewis, D., & Seatveit, J. (1960). *Seashore Measures of Musical Talents: Manual*. New York: The Psychological Corporation.

บทบาทเยาวชนไทย-เวียดนามในการสงวนรักษาและส่งเสริม มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

THE ROLE OF THAI AND VIETNAMESE YOUTH ON PRESERVATION AND PROMOTION OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE

โจว บินห์ นัม เจียง และดิเรก ทรงกัลยาณวัตร

NGO BINH NAM GIANG* AND DEREK SONGKALAYANAWAT**

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทเยาวชนในการสงวนรักษาและการส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสู่อนุชนรุ่นต่อไป เลือกศึกษาชนของไทยกับเพลงชนของเวียดนาม เพราะเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ยูเนสโกเคยมีความเห็นว่าเสี่ยงต่อการสูญหายแต่สามารถสงวนรักษาและส่งเสริมให้ฟื้นคืนสู่คนรุ่นต่อไปได้ บทความนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกเยาวชนผู้สืบทอดองค์ความรู้การแสดงโขนของไทย เยาวชนผู้สืบทอดองค์ความรู้การแสดงเพลงชนของเวียดนาม ศิลปินอาวุโสโขนของไทย และศิลปินอาวุโสเพลงชนของเวียดนาม ผลการศึกษาพบว่า

1. เยาวชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมสำคัญในการจัดกิจกรรมสร้างพื้นที่และขยายองค์ความรู้การสงวนรักษาและส่งเสริมเพื่อสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจปัญหาและบทบาทในการสงวนรักษาและส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมยิ่งขึ้น

2. ภาครัฐและชุมชนของไทยและเวียดนามมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาแก่เยาวชนให้มีความรู้ ให้รู้คุณค่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ว่าเป็นมรดก

* PhD Candidate in Public Administration, Researcher at Vietnam National Institute of Culture and Arts Studies, Vietnam. Email: namgiangvicas@gmail.com

** Lecturer of Thai History at Lopburi College of Dramatic Arts, Thailand. Email: dereks440@gmail.com

ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อมวลมนุษยชาติในโลก เมื่อเยาวชนของทั้งสองประเทศต่างรู้ซึ้งถึงคุณค่าและความดีงามของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พวกเขาเหล่านั้นจะเป็นกำลังสำคัญช่วยร่วมมือร่วมใจสงวนรักษาและส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติให้ยืนยงสืบไป

คำสำคัญ: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เยาวชนไทยและเวียดนาม การอนุรักษ์ การส่งเสริม

Abstract

The purpose of this article was to study the role of Thai and Vietnamese youth on preservation and promotion of intangible cultural heritage, focusing on Khon Performance of Thailand and Xoan singing of Vietnam. The research design was qualitative. The data were collected using literature review and in-depth interviews with senior Thai artists, senior Vietnamese artists, Thai youths and Vietnamese youths. The findings of this study revealed that:

1. Thai and Vietnamese youth play a significant role in preservation and promotion of intangible cultural heritage to the public by creating a platform where people can show their own cultural identity through intangible heritage phenomenon to help people understand the problem and the role of preserving and promoting the culture.

2. Government and community play an important role in supporting the study of heritage by educating young people about the intangible cultural heritage and emphasizing its values to human beings all over the world. When the youths know the core values and the beauty of intangible culture heritage, they will respectfully preserve and promote it.

Keywords: Intangible Cultural Heritage, Thai and Vietnamese Youths, Preservation, Promotion

Introduction

Thailand and Vietnam have a treasure of valuable intangible cultural heritage. The problem is that the intangible cultural heritage has not received much advocacies and support; it only exists in human memory so it is very susceptible. For a long time, due to the industrialization of the countries, cultural assets were not a priority. Investing in intangible cultural properties has less direct economic benefit than other investments, so safeguarding it has not been important. Thai and Vietnamese intangible cultural assets have been under red alert.

However, trends such as globalization and urbanization have led to the extinction of many valuable intangible cultural properties. Intangible cultural heritage is at stake of continuation and preservation once deteriorated. Therefore, there is a grave necessity to imbue the field of intangible cultural heritage with renewed vitality. (Kim Kwang Hee, 2013, p.1)

Moreover, intangible cultural heritage is none other than the valuable customs that can be applied both in present-day lives and projections of the future. Intangible cultural heritage enhances an understanding of the values, social conventions, worldviews and cosmic vision of our ancestors meanwhile serves a critical role in understanding modern mankind and foreseeing the future through the culture of the past. Such reasons provide ample basis for the protection of intangible cultural heritage.

In recent years, due to the market economy and industrialization, young people in Thailand and Vietnam have moved from the countryside to big cities and industrial areas. This has led to the weakening of traditional values in these regions. How do young people today understand and love their traditional values when they only know vaguely about their intangible culture heritage? To solve this problem, we need new approaches.

Purpose of the study

The purpose of this article is to study the role of Thai and Vietnamese youth on preservation and promotion of intangible cultural heritage, focusing on Khon Performance of Thailand and Xoan singing of Vietnam.

The process of preservation and promotion of intangible cultural heritage investigated regarding the platform on which people can show their own cultural identity through intangible heritage phenomenon to help people understand the problem and role of cultural safeguarding and promotion process.

Methodology

The design of this study is qualitative. The data were collected through documentation study and in-depth interviews. The informants selected by purposive sampling, in which can be divided 4 groups as follow:

Firstly: Thai wisdom elites, the old artists of Thailand are Mr. Somchai Fonramdee, an expert in Khon performance of Lopburi College of Dramatic Arts Lopburi province, Mr.Theeraphat Thongnim, an expert in Khon performance of Banditpatanasilpa Institute, Bangkok, Mr. Chulachart Aranyanak expert in Khon performance of Khon Sala Chalemkrung, and Mr. Chaiyakit Changtor Cultural staff of Khon Sala Chalemkrung, Bangkok, Thailand.

Secondly: Vietnamese wisdom elites, the old artists of Vietnam are Mrs. Bui Thi Hue, Mr. Nguyen Ngoc Bao, Mrs. Bui Thi Kieu Nga and Mrs. Nguyen Thi Sung, an expert in Xoan singing of Kim Duc commune, Viet Tri city, PhuTho province, Vietnam.

Thirdly: Thai youth is Mr. Chaiyakit Changtor, a Cultural staff of Khon performance, Thailand.

Fourthly: Vietnamese youth is Mrs. Nguyen Thi Thanh Hoa, a Cultural staff of Kim Duc commune, Viet Tri city, PhuTho province, Vietnam.

Findings

The findings can be revealed in 4 parts as follow:

1. The situation of Khon performance in Thailand. The intangible cultural heritage in Thailand has been shaped by the definition of “Intangible culture” contained within the UNESCO convention for the safeguarding of intangible cultural heritage. The intangible cultural heritage is the practices, representations, expression, knowledge, skills as well as the instruments, objects, artifacts and cultural spaces associated with that communities, groups and in some cases, individuals recognize as part of the cultural heritage. The intangible cultural heritage has been transmitted from generation to generation, is constantly recreated by groups and communities in response to their environment, interaction with nature and history, as well as provides them a sense of identity and continuity, thus promoting respect for cultural diversity and human creativity.

KHON of Thailand was the first recognized by UNESCO in 2018, after Thailand joined the convention for the safeguarding of Intangible Cultural Heritage of UNESCO. (Ministry of Culture Thailand, 2017)

KHON is an important traditional style of dance and art dating from Ayutthaya period. The form of dramatic art has its own unique identity incorporating different fields of the arts, literature, rituals and crafts. It is a traditional form of entertainment that has been handed down from generations to generations. KHON of Thailand is a performing art that combines musical, vocal, literacy, dance, ritual, and handicraft elements. Traditionally, KHON of Thailand was transmitted in the royal or princely courts and in dance masters households. (Tanit Yupho, 1968)

2. The role of Thai youth on preservation and promotion of Khon performance in Thailand.

According to the interview with Mr.Somchai Fonramdee, of Lopburi College of Dramatic Arts, Thailand. He said that Khon has been inherited from the Ayutthaya Periods under the patronage of a monarch. Traditionally, Khon was one of the royal performance arts. Later, it had been extended to the commoners. Up until now, the authority being in charge of this performing art has been the Fine Arts Department (1993), Ministry of Culture. In terms of education, there are 12 Colleges of Dramatic Arts under the control of the Ministry of Culture which provide performing and musical arts education from the fundamental to tertiary levels. Basic training of Khon for the young generation usually starts at the age of thirteen. Some students can be take leading role of Khon performance and become a professional performer, when they grow up.

According to the interview with Mr. Chulachart Aranyanak and Mr. Chaityakit Changtor, of Khon Sala Chalermkrung, they mentioned that at the present time, the community engagement in preserving and inheriting Khon performing arts has been found in the Khon performance shows organized and provided by the Crown Property Bureau, Queen Sirikit, various foundations, educational institutions, public agencies, and people interested. Nevertheless, being considered as the Thai cultural heritage and local wisdom among Thai ways of life, a kind of performing arts with a combination of various branches of sciences and art genres, and a unique and advanced performing art which is the symbol of Thailand, Khon traditions' transmission occurs mostly in educational institutions, while still adhering largely to traditional methods. Concerted efforts are made to ensure the continuity of practice including through the establishment of

training and performance clubs that help reach out to the youth or young people.

According to the interview with Mr.Theeraphat Thongnim, an expert in Khon performance of Banditpatanasilpa Institute, he explained that throughout 2019, Thai Government has line up activities to promote and preserve KHON Thailand Masked dance drama in 3 steps:

Firstly, activities to honor individuals and organization that help advance KHON Thailand Masked dance.

Secondly, activities to promote greater awareness of KHON Thailand Masked dance various form including seminars, printed media publicity, book about “KHON Thailand Masked dance”, KHON Thailand animation, “KHON Thailand Masked dance” exhibitions and online publicity.

Thirdly, organizing KHON Thailand Masked dance performed in Thailand.

Fig.1 “KHON Thailand Masked dance drama”,
Image source: Thai Post News, 2018.

3. The situation of Xoan singing in Vietnam.

According to the interview with Mr. Nguyen Ngoc Bao, an expert in Xoan singing of Kim Duc commune, Viet Tri city, PhuTho province, Vietnam, he said that Xoan singing or “Hat cua dinh” (singing at the communal house) is a kind of performing art attached to a particular creed when worshipping the Hung Kings and by farmers growing wet rice in the midland areas.

According to the interview with Mrs. Bui Thi Kieu Nga, an expert in Xoan singing of Kim Duc commune, Viet Tri city, PhuTho province, Vietnam, she mentioned that the singing demonstrates the community’s cultural features and the spiritual values of the ancient Vietnamese people. Traditionally, singers from Xoan guilds performed songs in sacred spaces, such as temples, shrines and communal houses during spring festivals. Xoan singing or “Hat cua dinh” (singing at the communal house) is a kind of performing art.

Fig.2 Vietnamese Youth with Xoan Singing

Image source: Vietnam News Agency, 2019

According to the interview with Mrs. Bui Thi Hue and Mrs. Nguyen Thi Sung, an expert in Xoan singing of Kim Duc commune, Viet Tri city, PhuTho province, Vietnam, they explained that over time, it has become at risk of falling into oblivion due to the modernization of society, despite the fact that UNESCO listed Xoan singing as a world intangible cultural heritage in need of urgent protection in 2011. The Phu Tho province People's Committee swiftly developed an action plan, "Protection and promotion of intangible cultural heritage that needs urgent protection Xoan singing of Phu Tho (from 2012 to 2015), and the next owner is young generation.

4. The role of Vietnamese youth on preservation and promotion of Xoan singing in Vietnam.

According to the interview with Vietnamese youth, Mrs. Nguyen Thi Thanh Hoa, a cultural staff of Kim Duc commune, Viet Tri city, PhuTho province. She said that there are many activities to promote Xoan singing for the young generation. Local managers believed that this program is initially a success because of the participation of many young people. As many as 23 clubs have been established across the province with 1,148 regular members and hundreds of others interested. More than 4,000 CDs and 3,000 books about Xoan singing have been published to promote traditional singing.

Mrs. Bui Thi Hue and Mrs. Nguyen Thi Sung, an expert in Xoan singing of Kim Duc commune, Viet Tri city, PhuTho province, Vietnam, also supported that these have also been used as teaching aids for teachers and students to introduce Xoan singing at schools. A number of projects have also been carried out to preserve and maintain Xoan singing-related relic sites in the locality.

Xoan singing performances and publicity events have been organized and promoted at domestic and overseas scale, along with training classes and activities have been conducted to ensure the continuity of traditional rituals, practices, and festivals. (Minh Hieu - Thai Binh, 2017)

Fig.3 Old Artists of Xoan singing and Author

Image source: Author, 2018

After five years of preservation and promotion under urgent protection, Xoan singing was temporarily out of the list “emergency protection”. It has been accounted for The Phu Tho and Vietnam’s efforts in preserving Xoan singing which resulted in the transfer of the document from the Urgent Safeguarding List to the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. It is the first document in the world and created a precedent for UNESCO.

Fig.4 Xoan Singing performance of three generations
and Festival of youth with Xoan singing
Image source: Vietnam News Agency, 2019

Conclusion

After analyzing the data concerning the process of preservation and promotion of intangible cultural heritage through in-depth interviews with the eight informants, it can be said that Thai and Vietnamese youth has a significant role to play on preservation and promotion of intangible cultural heritage to the public by creating a platform on which people can show their own cultural identity through intangible heritage phenomenon to help people understand the problem and role of cultural safeguarding and promotion process.

According to the interviews with experts in Khon, experts in Xoan singing, Thai youth and Vietnamese youth, they all agreed that Thai and Vietnamese youth has a significant role to play on preservation and promotion of intangible cultural heritage. Government and community play an important role in supporting the study of heritage by educating young

people on the intangible cultural heritage regarding its values to human all over the world. When the youth knows the core values and beauty of intangible culture heritage, they respectfully preserve and promote it.

Discussion

Intangible cultural heritage is the soul of culture and symbol of traditional values but its safeguarding has not been paid the utmost attention. In an era of globalization, what makes each country different from others is its culture. In recent years, due to the market economy and industrialization, young people in Thailand and Vietnam have moved from the countryside to big cities and industrial areas. This has led to the weakening of traditional values in these regions. How do young people today understand and love their traditional values when they only know vaguely about their intangible culture heritage? To solve this problem, we need new approaches.

This study contributes the knowledge about the role of Thai and Vietnamese youth to preserve and promote intangible cultural properties to the public and creates platform on which people can be show their own culture identity through intangible heritage phenomenon.

Vietnamese heritage were listed in the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity as well as List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding also have had the significant support of young people in their preservation and promotion. In short, Vietnamese intangible cultural heritages was recognized by UNESCO has inspired national pride amongst communities, especially among the youth.

The locals also have developed programs to help young people understand and love traditional heritages. In recent years, the national and local television programs have introduced many shows about traditional

culture, such as “Cultural Stories” (Vietnam Television - VTV); “Cultural Space”, “Preservation for ever-after”. In some regions, they also regularly teach folk songs on the radio and television. Xoan singing performances and publicity events have been organized and promoted at domestic and overseas scale, along with training classes and activities have been conducted to ensure the continuity of traditional rituals, practices, and festivals. (Minh Hieu - Thai Binh, 2017)

Competitions about cultural properties are also held in order to urge young people access and learn about their cultural assets, but even more importantly, they encourage them to participate in traditional cultural activities. It is important to preserve the tradition.

Thai heritage, we need to invest in education to help the youth understand and love what their ancestors have handed down to them. Only if they understand and appreciate what has been passed on to them, they will preserve and promote these values and art forms.

The government also must adopt policies and organize practical activities to attract young people to these traditional values. We need to encourage young people to join in the preservation and promotion intangible cultural heritage.

It is important that traditional art forms continue to be included in the school curriculum and that song-writing competition opportunities be offered to children. The clubs and groups have emphasized the prominence of teaching young people national traditional values.

Khon of Thailand by Her majesty the Queen Sirikit’s support, the government and private sectors joined hands in further revival of Khon performance. The young generation performed in “Khon Phra Ratchathan” or “Royal Khon Performance”.

The intangible cultural heritage has been transmitted from generation to generation. Thai and Vietnam have many programs that aim to encourage young generations to participate enthusiastically in the know-how learning process and acquisition of the expertise from old artists. Some local governments provide activities to help young people understand and learn more about national heritage. Intangible cultural heritage refers to the diverse knowledge, techniques, performance arts, and cultural expressions recreated by collectives and communities through the interactions with their surroundings, nature, and history. International organizations and communities, including UNESCO, have recognized the value of intangible cultural heritage, and raise awareness of the importance of its protection.

Reference

- Fine Arts Department. (1993). **Development of Thai Civilization**. Bangkok: Rungsilp Publishing.
- _____. (2011). **Suvarnabhumi Art Heritage**. Bangkok: Rungsilp Publishing.
- Kim Kwang Hee. (2013). **“A research for the safeguarding and utilization of intangible cultural heritage in Korea.”** doctoral dissertation submitted to the Korea University Graduate School.
- Minh Hieu-Thai Binh. (2017). Vietnam’s Don ca tai tu Safeguarding and Promoting. **Binh Duong Magazine**, 2, 1: 15.
- Ministry of Culture Thailand. (2017). **What is Intangible Cultural Heritage in Thailand**. Bangkok: Thai Post News.
- _____. (2018). **Khon: Cultural Heritage of Humanity**. Bangkok: Department of Cultural Promotion Ministry of Culture.
- Tanit Yupho. (1968). **Khon**. Bangkok: Fine Arts Department.

Interview

Mrs. Bui Thi Hue, (year of birth 1939), Xoan singing artist. interview, 2018.

Mrs. Bui Thi Kieu Nga, (year of birth 1963), Xoan singing artist. interview, 2018.

Mr. Chaiyakit Changtor, (year of birth 1989), Cultural staff of Khon Sala
Chalermkrung, Bangkok. interview, 2019.

Mr. Chulachart Aranyanak, (year of birth 1962), Khon artist and Cultural staff
of Khon Sala Chalermkrung, Bangkok. interview, 2019.

Mr. Nguyen Ngoc Bao, (year of birth 1931), Xoan singing artist. interview,
2018.

Mrs. Nguyen Thi Thanh Hoa, (year of birth 1989), Cultural staff of Kim Duc
commune, Viet Tri city, PhuTho province. interview, 2018.

Mrs. Nguyen Thi Sung, (year of birth 1925), Xoan singing artist. interview,
2018.

Mr. Somchai Fonramdee, (year of birth 1964), Khon artist. interview, 2019.

Mr. Theeraphat Thongnim, (year of birth 1959), Khon artist. interview, 2019.

การพัฒนาแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บนโทรศัพท์เคลื่อนที่

DEVELOPMENT OF CULTURAL TOURISM MAP UNDER MOBILE PHONE

พรทิพย์ พละโท* และสุวรรณี อัสวกุลชัย*

PORNTHIP PARATO AND SUWANNEE ADSAVAKULCHAI

บทคัดย่อ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดประสงค์หลักเพื่อพัฒนาแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวภายในเมืองโบราณจันเสนบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ภายใต้ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ จากการสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวและจัดเก็บตำแหน่งในรูปแบบพิกัด ละติจูด และลองจิจูด เพื่อสร้างมาร์กเกอร์จาก Google Maps API สำหรับแสดงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว และหาระยะทางในการเดินทางแต่ละสถานที่ เพื่อจัดเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ และทำแผนที่วัฒนธรรมสำหรับโปรแกรมผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ภายใต้ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ใช้ Titanium Mobile เป็นเครื่องมือ ผลจากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวสามารถลงโปรแกรมได้ที่พิพิธภัณฑ์ ทำให้เชื่อมโยงวัตถุโบราณที่แสดงภายในพิพิธภัณฑ์กับจุดจุดค้นพบในเมืองโบราณ สร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เนื่องจากการใช้งานง่าย และที่สำคัญนักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางการท่องเที่ยว โดยระบบจะแสดงแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยว ระยะทาง เวลาในการเดินทาง และภาพของสถานที่ ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกวิธีการเดินทางได้ นอกจากนี้ นักเรียนสามารถใช้เป็นสื่อเพื่อศึกษาข้อมูลในการเป็นมัคคุเทศก์น้อย นับเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ส่งผลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น และสร้างรายได้ให้กับชุมชนเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: แผนที่เส้นทางการท่องเที่ยว เมืองโบราณจันเสน โทรศัพท์เคลื่อนที่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

* สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Abstract

The main objective in this study is to develop the cultural map for tourism at Chan Sen Ancient City via mobile application under android operating system. The results from the survey of the community tourism in terms of latitude and longitude are employed to develop the cultural map using Google Maps APIs as a tool to collect historical data by creating the maker using Titanium Mobile for mobile application. The results from this study demonstrated that the tourists can download the program at Chan Sen Museum which can show where the objects in the museum found in the ancient city. They are very satisfied with the program because it is friendly-user, and they can choose the places to visit and the program will display the map including traveling routes, time, and pictures. In addition, the program is very good for the students to study when they are small tour guides. It can be concluded that the program is not only the navigation map for tourism, but also integrates the local culture that enhances and encourages the communities to preserve the unique culture. Moreover, the application leads to an increase in number of tourists and the community income as well.

Keywords: cultural map, Chan Sen Ancient City, cultural tourism, mobile application, Google Maps API GIS Titanium Mobile

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศไทย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมมากขึ้น ทำให้ชุมชนต่างๆ ได้ร่วมพัฒนา และอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ชุมชนแต่ละแห่งพยายามสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว

การศึกษาครั้งนี้ ทำการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ณ เมืองโบราณจันเสน ตั้งอยู่ที่ตำบลจันเสน อำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์ เป็นเมืองโบราณตั้งแต่สมัย

ก่อนประวัติศาสตร์ หรือในช่วงยุคโลหะตอนปลายต่อเนื่องมาถึงสมัยทวารวดีตอนต้น ที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งในลุ่มน้ำเจ้าพระยา อายุไม่ต่ำกว่า 2,000 ปี เมืองโบราณจันเสน เป็นเมืองร่วมสมัยเดียวกับเมืองอุทองในลุ่มแม่น้ำท่าจีน และเมืองพูนันในบริเวณใกล้ปากแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นเมืองแรก ๆ ในสุวรรณภูมิที่มีการติดต่อกับอินเดีย และเป็นเมืองที่เจริญรุ่งเรืองในเวลาต่อมา นับเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในประวัติศาสตร์ โบราณคดีของประเทศไทย เมืองโบราณจันเสนถูกค้นพบจากภาพถ่ายทางอากาศ โดยคุณนิจ ธิญชีระนันท์ เมื่อ พ.ศ. 2509 จึงนำมาสู่การขุดค้นอย่างเป็นระบบแห่งแรกของประเทศไทย และเป็นชุมชนโบราณแห่งแรกที่มีการขุดค้นและศึกษาทางโบราณคดีอย่างเป็นระบบแบบแผนที่ดี เมืองโบราณจันเสนถูกนำเผยแพร่และอ้างอิงไปทั่วโลก รวมทั้งได้รับการเผยแพร่ในทำเนียบประวัติศาสตร์โบราณคดีของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ จากการค้นพบเมืองโบราณและมีการค้นพบโบราณวัตถุมากมายหลายประเภท อาทิ ประเภทดินเผา ได้แก่ พระพิมพ์ ตุ๊กตาดินเผา ตะเกียง ประเภทที่ทำด้วยหิน ได้แก่ ฐานบัว ธรรมจักร ขวานหินขัดประเภทที่ทำด้วยโลหะ ได้แก่ ตุ่มหูประเภททำด้วยตะกั่วหรือดีบุก เช่น ใบหอกสำริด ปัจจุบันโบราณวัตถุเหล่านี้ได้จัดแสดงไว้ใน “พิพิธภัณฑ์จันเสน” ที่ตั้งอยู่ในพระมหาธาตุเจดีย์จันเสน ภายในบริเวณวัดจันเสน ดังนั้น เมืองโบราณจันเสนจึงเหมาะที่จะพัฒนา และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จักในวงกว้าง นอกจากนั้นเมืองโบราณจันเสนยังมีความเข้มแข็งในการร่วมกันอนุรักษ์ อย่างไรก็ตามเมืองโบราณจันเสนยังขาดทักษะในการจัดทำแผนที่วัฒนธรรม (Cultural map) การจัดระบบข้อมูลทั้งในรูปแบบเอกสารและข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ความรู้ด้านแผนที่ และการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการแสดงพื้นที่ทางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์ของชุมชนอย่างเป็นระบบ ซึ่งการจัดทำแผนที่วัฒนธรรมของเมืองโบราณจันเสนเป็นวิถีทางที่สะท้อนเรื่องราว ความทรงจำแบบแผนวัฒนธรรม ความรู้ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์ สะท้อนความสัมพันธ์ของมรดกภูมิปัญญากับบริบททางสังคมและสภาพแวดล้อม เป็นการสร้างความตระหนักในการศึกษาและการฟื้นฟูภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่หลากหลายในชุมชน และที่สำคัญการท่องเที่ยวชุมชนยังเป็นการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการ และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนให้เกิดประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน หากมีการจัดการที่ดี ชุมชนจะมีความเข้มแข็ง และเกิดการพัฒนาชุมชนในมิติต่าง ๆ จึงนำไปสู่

การศึกษาค้นคว้ารูปแบบของแผนที่วัฒนธรรมของเมืองโบราณจันเสนที่มีหลักการเพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีคุณค่าและความหลากหลายทั้งทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และแสดงออกได้ถึงวิถีชีวิตของประชาชน (มณีรัตน์ แก้วศรี, 2560)

ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวภายในเมืองโบราณจันเสน ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ภายใต้ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ เพื่อจัดทำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการจัดเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ และจัดทำแผนที่วัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ ให้สามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันด้วยความผาสุกท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม และคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

วิธีการดำเนินการ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนโทรศัพท์เคลื่อนที่และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีของเมืองโบราณจันเสนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและคนในพื้นที่เมืองโบราณจันเสน

2. วิเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีของเมืองโบราณจันเสน เพื่อจัดทำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลเชิงพื้นที่กับข้อมูลทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมในพีพริธันท์ โดยผู้ศึกษาจัดแบ่งสถานที่ท่องเที่ยวออกเป็น 4 หมวดหมู่ คือ 1. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 2. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3. ปราสาทชุมชน/ครุภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 4. สถานบริการในชุมชน

3. สืบค้นสถานที่ท่องเที่ยว และจัดเก็บตำแหน่งในรูปแบบพิกัดละติจูดและลองจิจูดเพื่อสร้างมาร์กเกอร์จาก Google Maps API สำหรับแสดงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว และหาระยะทางในการเดินทางแต่ละสถานที่

4. พัฒนาแอปพลิเคชัน ดำเนินการตามพัฒนาตามหลักการวงจรการพัฒนาซอฟต์แวร์ (software development life cycle: SDLC) ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 7 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 การศึกษาปัญหา (problem definition) เพื่อออกแบบระบบที่สามารถตอบโจทย์

4.2 การศึกษาความเป็นไปได้ (feasibility study) พิจารณาความเป็นไปได้ด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ เทคนิค เวลา และกฎหมาย

4.3 การศึกษาความต้องการของผู้ใช้ (user requirement) เกี่ยวกับแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนโทรศัพท์เคลื่อนที่

4.4 การวิเคราะห์และออกแบบระบบ (system analysis and design) นำความต้องการในขั้นตอนที่ 4.3 มาวิเคราะห์ออกแบบแอปพลิเคชันและออกแบบ User Interface

4.5 การเขียนโปรแกรม (implementation) พัฒนาโปรแกรมแผนที่วัฒนธรรมสำหรับการท่องเที่ยวเมืองโบราณและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจันทบุรี บนโทรศัพท์เคลื่อนที่ภายใต้ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ภาษาที่ใช้ในการพัฒนา ได้แก่ ภาษา JAVA ประกอบด้วยโปรแกรมต่าง ๆ ดังนี้

4.5.1 โปรแกรมพัฒนาแอปพลิเคชัน: Ionic, Cordova, ngCordova, Angular

4.5.2 โปรแกรมพัฒนาแผนที่: Google Maps APIs

4.5.3 โปรแกรมเว็บเซิร์ฟเวอร์: (WampServer, XAMPP)

4.5.4 โปรแกรมไม่โครซอฟต์เอสคิวแอลเซิร์ฟเวอร์ 2005

4.5.5 โปรแกรมการวิเคราะห์และกำหนดพิกัดแผนที่ (Arc GIS, Quantum GIS)

4.5.6 ระบบจัดการฐานข้อมูล: PHP MyAdmin

4.6 การทดสอบ (verification) นำแอปพลิเคชันแผนที่วัฒนธรรมสำหรับการท่องเที่ยวเมืองโบราณที่เขียนเสร็จแล้วมาทำการทดสอบหาข้อผิดพลาด

4.7 การบำรุงรักษาโปรแกรม (maintenance) การปรับปรุงให้โปรแกรมมีความทันสมัย

5. ศึกษาผลการใช้โปรแกรมแผนที่วัฒนธรรมสำหรับการท่องเที่ยวเมืองโบราณจากผู้เชี่ยวชาญ

5.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินคุณภาพ ศึกษาจากเอกสารและผลการวิจัยต่าง ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเพื่อใช้เป็นแนวทางการสร้างแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

5.2 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมของแอปพลิเคชัน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชัน (Function Test) ด้านประสิทธิภาพการทำงาน (Performance Test) ด้านการใช้งาน (Usability Test) และจัดพิมพ์แบบประเมิน

5.3 เมื่อสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของแอปพลิเคชันแล้ว นำโปรแกรมแผนที่วัฒนธรรมสำหรับการท่องเที่ยวเมืองโบราณจันเสน ที่พัฒนาเสร็จแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการประเมินความเหมาะสม

5.4 นำคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับแก้แอปพลิเคชัน เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

5.5 อัปเดตโปรแกรมที่แก้ไขแล้วและนำแอปพลิเคชันเผยแพร่

ผลการศึกษา

1. ผลการรวบรวมข้อมูลรายละเอียดของสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่

1.1 แหล่งเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ได้แก่

1) เมืองโบราณจันเสนตั้งอยู่ที่พิกัดทางภูมิศาสตร์เส้นรุ้งที่ 15 องศา 10 ลิปดา 57 พิลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 10 องศา 27 ลิปดา 23 พิลิปดาตะวันออก เป็นเมืองโบราณในวัฒนธรรมทวารวดีที่ตั้งอยู่ในตำแหน่งต่ำสุดของจังหวัดนครสวรรค์ มีหลักฐานการอยู่อาศัยตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลายจนรุ่งเรืองสูงสุดในราวพุทธศตวรรษที่ 11-12 เมืองมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมมนทั้ง 4 มุม กว้าง 700 เมตร ยาว 800 เมตร เนื้อที่ประมาณ 300 ไร่ ห่างจากแม่น้ำเจ้าพระยามาทางทิศตะวันออกประมาณ 16 กิโลเมตร อยู่ในลักษณะภูมิประเทศอันเป็นที่บรรจบกันระหว่างชายที่ราบลุ่มแม่น้ำในลุ่มเจ้าพระยาล้อมรอบด้วยคูเมือง ภายในคูเมืองมีลักษณะเป็นที่เนินสูงกว่าพื้นที่รอบนอกคูเมือง ปัจจุบันไม่มีซากโบราณสถานให้เห็นเพราะถูกขุดทำลาย (มณีรัตน์ แก้วศรี, 2560)

2) พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นจันเสน พระครูนิสัยจรรย์คุณ หรือหลวงพ่อโอด อดีตเจ้าอาวาสวัดจันเสน ท่านเห็นความสำคัญของพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นจันเสนได้จัดเก็บสิ่งที่ขุดค้นโบราณคดี บริเวณพื้นที่เมืองโบราณจันเสน (ร่วมสมัยทวารวดี) ซึ่งพบโบราณวัตถุที่มีคุณค่าจำนวนมาก เช่น พระพิมพ์ต่าง ๆ ตราดินเผา ตุ๊กตาดินเผา ตะเกียงดินเผา เศษภาชนะดินเผาประดับลวดลาย ลูกปัด และเครื่องประดับที่เหมือนกับที่พบในอินเดียและแคว้นพูนัน ซึ่งเป็นหลักฐานยืนยันถึงประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน สะท้อนให้เห็นถึงรากฐานของความเจริญรุ่งเรืองในอดีต สร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในท้องถิ่น (มณีรัตน์ แก้วศรี, 2560)

3) ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชซึ่งตั้งอยู่ภายในบริเวณวัดจันเสนด้านหลังพิพิธภัณฑสถาน โดยเป็นสถานที่รวบรวมงานศิลปวัฒนธรรมยุคสมัยทวารวดี หลวงพ่อโอด และเมืองโบราณจันเสน (มณีรัตน์ แก้วศรี, 2560)

1.2 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) บึงโบราณจันเสน เนื่องจากเมืองจันเสนตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มทางตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ในสมัยโบราณเคยมีลำน้ำ เช่น คลองบ้านคลอง เข้ามาเลี้ยงตัวเมือง โดยเชื่อมกับแนวคูเมืองทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ ทางด้านทิศตะวันออก ภายในเมืองมีสระหรือบึงขนาดใหญ่ เรียกว่า บึงจันเสน มีความลึกมาก เนื้อที่ประมาณ 25 ไร่ คาดว่าเป็นสระประจำเมืองนอก เรียกกันว่า บึงจันเสน อยู่นอกคูเมืองด้านทิศตะวันออก เป็นบึงน้ำรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดใหญ่ขนาดประมาณ 180 x 310 เมตร มีความสวยงามตามธรรมชาติ เป็นแหล่งเก็บน้ำใช้ได้ตลอดปี ชลประทานระบายน้ำภายในเมืองลงสู่คลองเล็ก ๆ ที่ขุดขึ้นจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก และขุดคลองระบายตัดผ่านคลองเล็ก เมื่อฝนตกลงมาก็จะลงคลองเล็กและลงสู่คลองระบาย คนในเมืองสามารถทำนาโดยนำน้ำในคลองระบายไปใช้ในการเพาะปลูก ปัจจุบันมีการสร้างศาลาทำน้ำบึงโบราณ (บึงสมัยยุคทวารวดี) ตั้งอยู่ด้านหลังวัดจันเสน โดยมีความเชื่อเรื่องเล่าสืบต่อกันมาถึงพญานาคราชที่เคยมาปรากฏกายให้เห็นและเข้าฝันคนในหมู่บ้านจนตั้งเป็นศาลเจ้านาคราช

2) คันคูหนุมาน เป็นคันดินสำหรับกั้นและรับน้ำจากทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือมาลงบึงจันเสน ทางคันบึงด้านใต้ของเมืองจันเสนมีคันถนนโบราณ สูงประมาณ 1 เมตร กว้างประมาณ 20 เมตร (บันทึกเมื่อ พ.ศ. 2511) ตั้งต้นจากคันบึงจันเสน มุ่งไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ความยาวราว 4-5 กิโลเมตร สันนิษฐานว่าจะเป็นคันดินรับน้ำหลากจากพื้นที่ทางเหนือให้ไหลลงสู่บึงจันเสนเป็นการกักเก็บน้ำใช้ได้ตลอดปี

1.3 ประชาชน/ครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

1) การทอผ้าด้วยกี่กระตุกกลุ่มสตรีทอผ้าวัดจันเสน เกิดขึ้นจากดำริของท่านพระครูนิวริฐธรรมขันธ เจ้าอาวาสวัดจันเสน เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2538 โดยท่านได้เห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาด้านการทอผ้าด้วยมือซึ่งเป็นภูมิปัญญาอันล้ำค่าที่ต้องอนุรักษ์และสืบทอดเพื่อให้ภูมิปัญญายังคงอยู่ ปัจจุบันกลุ่มสตรีทอผ้าวัดจันเสนได้คิดค้นผ้ามัดหมี่ทอมือลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น ลายปลาเสือดอ ซึ่งเป็นลายประจำจังหวัดนครสวรรค์ ลายผักกูด ลายจันทวารวดี ลายสร้อยลีลา ลายพิพิธภัณฑสถาน และยังมี

มีการคิดค้นและพัฒนาลวดลายต่าง ๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาด้านการต่อผ้าสืบต่อไป ถือเป็นจุดที่นักท่องเที่ยวสนใจและเป็นของฝาก ทั้งนี้รายได้จากการขายผ้าทอส่วนหนึ่งเป็นรายได้ในการบำรุงรักษาพิพิธภัณฑ์ด้วย

2) อาหารโบราณหารับประทานยากในท้องถิ่น บ้านจันเสนมียาอาหารท้องถิ่นที่ทำเฉพาะในช่วงงานบุญ งานบวช งานสำคัญต่าง ๆ ของหมู่บ้าน คือ “แกงบอนโอง” ทำจากต้นบอนในชุมชนและปรุงสุกในภาชนะโองดินขนาดใหญ่ ให้ความหอมของดินจากโอง แต่ปัจจุบันโองดินได้แตกหักและเริ่มสูญหายชุมชนจึงนำมาใส่ภาชนะหม้อดินแทน

“ข้าวทิพย์” เป็นอาหารที่ชุมชนจะร่วมกันทำในช่วงเทศกาลวันวิสาขบูชาเป็นประจำทุกปี โดยข้าวทิพย์จะมีส่วนผสมประกอบด้วย ผลไม้ 9 ชนิด นม เนย น้ำตาลปึก ถั่ว งา ข้าวตอก กะทิสด โดยนำส่วนผสมแต่ละอย่างมาปั่นให้ละเอียดเป็นน้ำ และนำมาควนเข้ากันในกระทะใบใหญ่ด้วยเตาฟืน ให้ทุกคนที่มาช่วยงานบุญมีส่วนร่วมช่วยกันควนจนงวดออกมาเป็นก้อนเหนียว สีน้ำตาลเข้ม รสชาติหวานมัน ปั้นเป็นลูกกลม ๆ ใส่ถุง

“ขนมนางเล็ด” คนเฒ่าคนแก่ในชุมชนยังได้ฟื้นฟูการทำขนมนางเล็ดมาฝากขายไว้ที่ร้านและกลายเป็นสินค้าที่โดดเด่นที่นักท่องเที่ยวซื้อเป็นของฝาก

1.4 สถานบริการในชุมชน ได้แก่

- 1) ศูนย์สารสนเทศและห้องสมุดประชาชน สยามบรมราชกุมารี
- 2) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- 3) ศูนย์การเรียนรู้ศิลปหัตถกรรม
- 4) ศูนย์สอนงานหัตถกรรม ชมรมผู้สูงอายุ
- 5) ศูนย์จำหน่ายสินค้าวัฒนธรรม
- 6) ตลาดจันเสน
- 7) ร้านขายยาแผนโบราณ/แผนปัจจุบัน
- 8) สถานีรถไฟ
- 9) ไปรษณีย์
- 10) สวนมัทธนา ต้นแบบเกษตรพอเพียง
- 11) โฮมสเตย์ บ้านแม่เป้งรำ
- 12) ร้านบะหมี่ จิ้งจวนโกชนา
- 13) ร้านก๋วยเตี๋ยวโบราณ

- 14) ร้านทวารวดีคือพี
- 15) ร้านกาแฟในสวน
- 16) สถานีตำรวจ
- 17) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

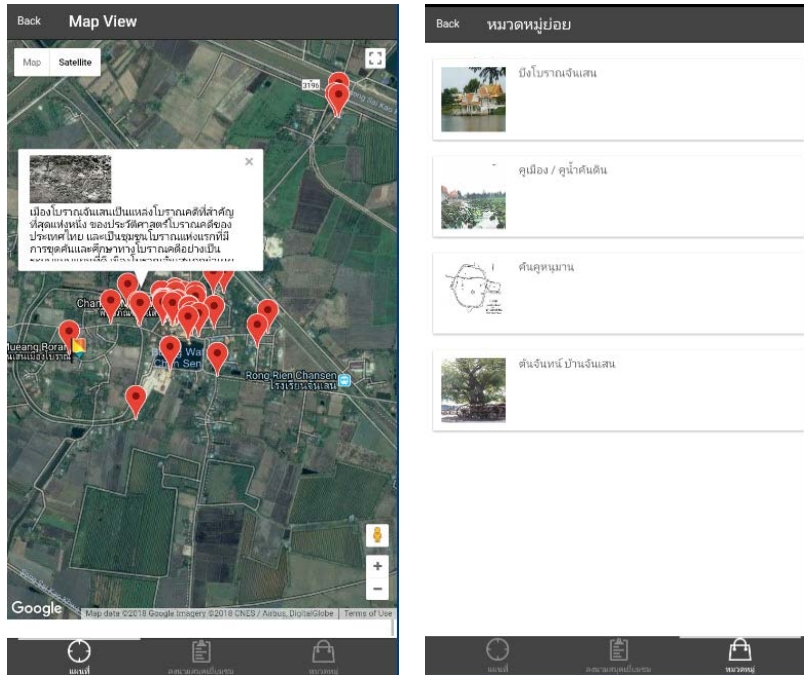
2. ผลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่สามารถหาข้อมูลแผนที่อิเล็กทรอนิกส์ในสถานที่ท่องเที่ยวขนาดเล็กได้ ขาดการเชื่อมต่อระหว่างเทคโนโลยี นักท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน ในขณะที่เดียวกันได้ศึกษาการเติบโตของเทคโนโลยีในปัจจุบันที่สามารถใช้งานบนสมาร์ตโฟน พบว่า มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยและสามารถสร้างความแตกต่างในการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้ จึงเกิดเป็นแนวคิดที่จะพัฒนาต้นแบบของงานวิจัยนี้ และทำการวิเคราะห์ความต้องการจากการศึกษาและการเก็บข้อมูลความต้องการให้สอดคล้องกับการใช้งานจริงและข้อจำกัดของเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเอกสาร ข้อกำหนดความต้องการสำหรับใช้ในกระบวนการออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชัน ผลลัพธ์ที่ต้องการจากกระบวนการนี้ คือ เอกสารข้อกำหนดความต้องการของระบบซึ่งจำเป็นต้องนำไปใช้ในกระบวนการออกแบบ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

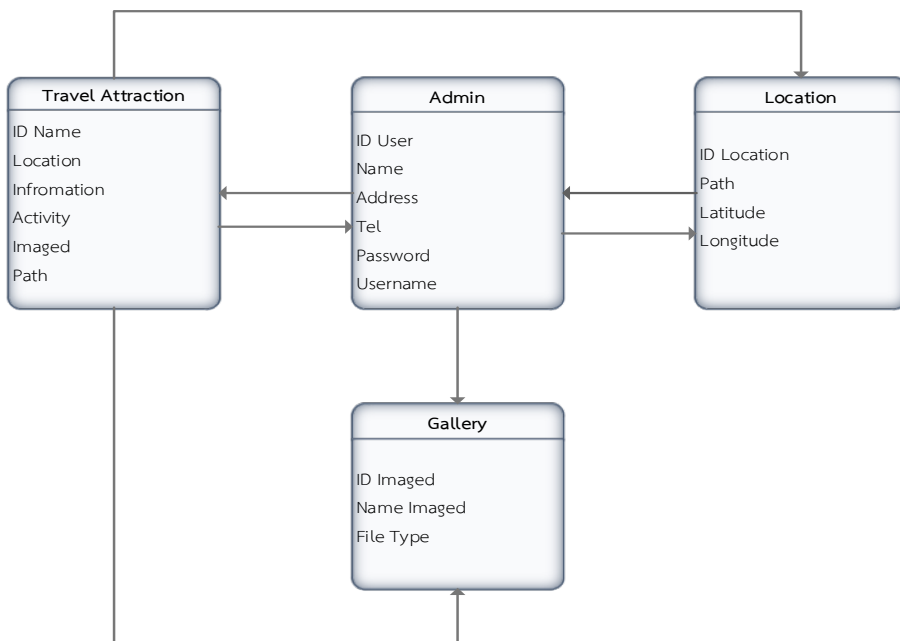
การวิเคราะห์และออกแบบของระบบสำหรับผู้ใช้งานสามารถเลือกข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่สนใจ ระบบจะแนะนำเส้นทางการเดินทางให้นักท่องเที่ยวพร้อมข้อมูลประวัติความเป็นมาแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว แสดงการออกแบบในภาพที่ 1 การวิเคราะห์และออกแบบของระบบ สำหรับผู้ดูแลระบบสามารถเพิ่ม ลบ แก้ไขข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ระบบจะระบุตำแหน่งเส้นทางสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวรวมทั้งจัดเก็บรูปภาพสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อดึงดูความสนใจของนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลระบบสามารถแก้ไขข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวให้มีการอัปเดตข้อมูลใหม่อยู่เสมอ โดยผู้ดูแลระบบต้องใส่ Username และ Password เพื่อมีสิทธิในการเข้าไปแก้ไขระบบ แสดงการออกแบบระบบในภาพที่ 2

4. ผลการออกแบบแผนที่วัฒนธรรมของเมืองโบราณจันเสน

ผลการออกแบบแผนที่วัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 1 การวิเคราะห์และออกแบบของระบบ สำหรับผู้ใช้งานทั่วไป
 ที่มา: ผู้วิจัย

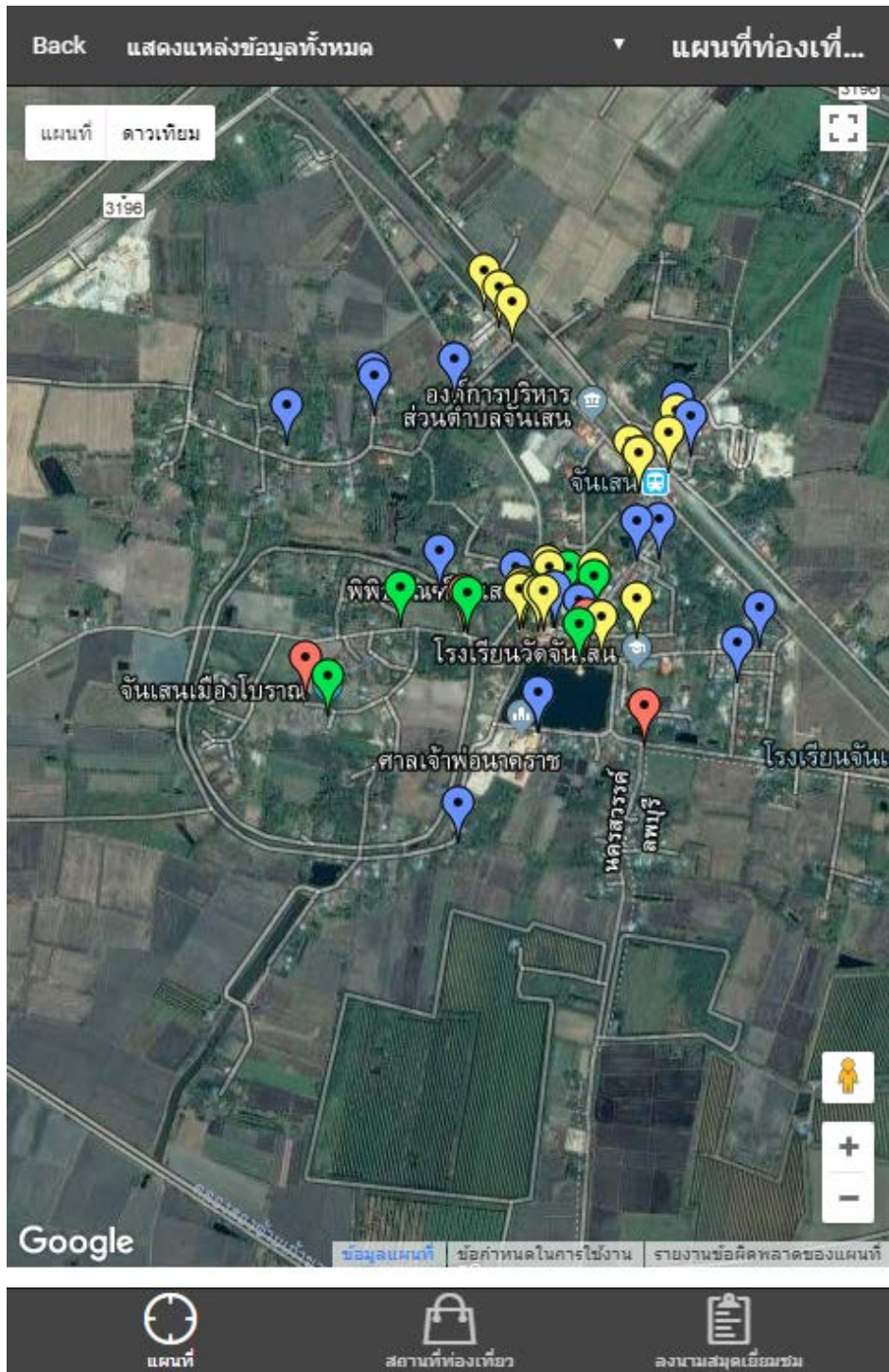

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์และออกแบบของระบบ สำหรับผู้ดูแลระบบ
 ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 3 การออกแบบแผนที่วัฒนธรรมของเมืองโบราณจีนเสน
ที่มา: ผู้วิจัย

5. ผลจากการสำรวจสถานที่ท่องเที่ยว และจัดเก็บตำแหน่งในรูปแบบพิกัดละติจูด และลองจิจูด เพื่อสร้างมาร์กเกอร์จาก Google Maps API สำหรับแสดงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวและหาระยะทางในการเดินทางแต่ละสถานที่ เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวในเมืองโบราณจีนเสนมีย่านจำนวนมาก เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถมองภาพรวมของสถานที่ท่องเที่ยวทั้งหมดของเมืองโบราณจีนเสนว่าอยู่ตำแหน่งใด และวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนจีนเสนได้สะดวก โดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกสถานที่ท่องเที่ยว จึงได้จัดเก็บตำแหน่งของสถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบพิกัดละติจูดและลองจิจูด และแสดงตำแหน่งโดยใช้มาร์กเกอร์จาก Google Maps Android API โดยสีมาร์กเกอร์ แสดงข้อมูลตามหมวดหมู่ของสถานที่ท่องเที่ยว แสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 หน้าหลักของแอปพลิเคชัน แสดงมาร์กเกอร์สถานที่ท่องเที่ยวในเมืองโบราณจันเสน
ที่มา: ผู้วิจัย

6. ผลการพัฒนาโปรแกรมแผนที่วัฒนธรรมสำหรับการท่องเที่ยวเมืองโบราณและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจันทันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ภายใต้ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ เมื่อเข้าสู่ระบบแอปพลิเคชันจะได้ไอคอนแอปพลิเคชัน Chansn และเมื่อเลือกไอคอนจะแสดง Page Screen คำขวัญของตำบลจันทัน จากคำขวัญของตำบลจันทันที่แสดงที่ Page Screen แสดงในภาพที่ 5 จากนั้นก็จะเห็นว่าจันทันมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย และมีวัฒนธรรมที่โดดเด่นหลายเชื้อชาติ มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และแสดงถึงวิถีชีวิตของชาวจันทันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แสดงในภาพที่ 6

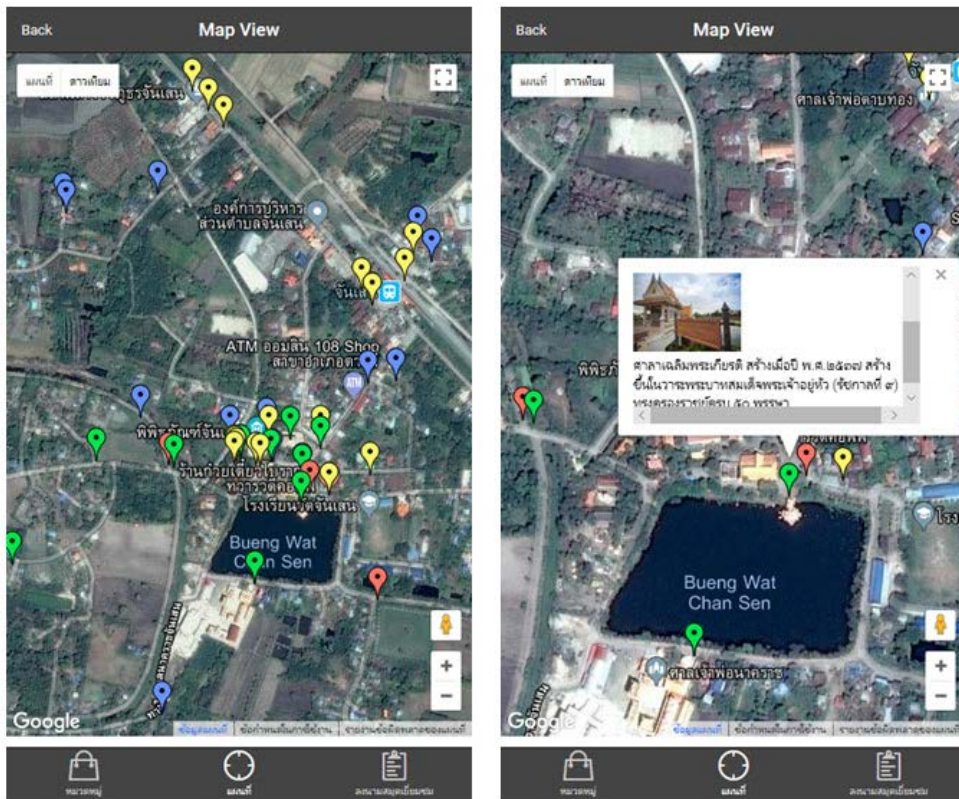
ไอคอนแอปพลิเคชัน Chansn

Page Screen

ภาพที่ 5 ไอคอนแอปพลิเคชัน Chansn และ Page Screen

ที่มา: ผู้วิจัย

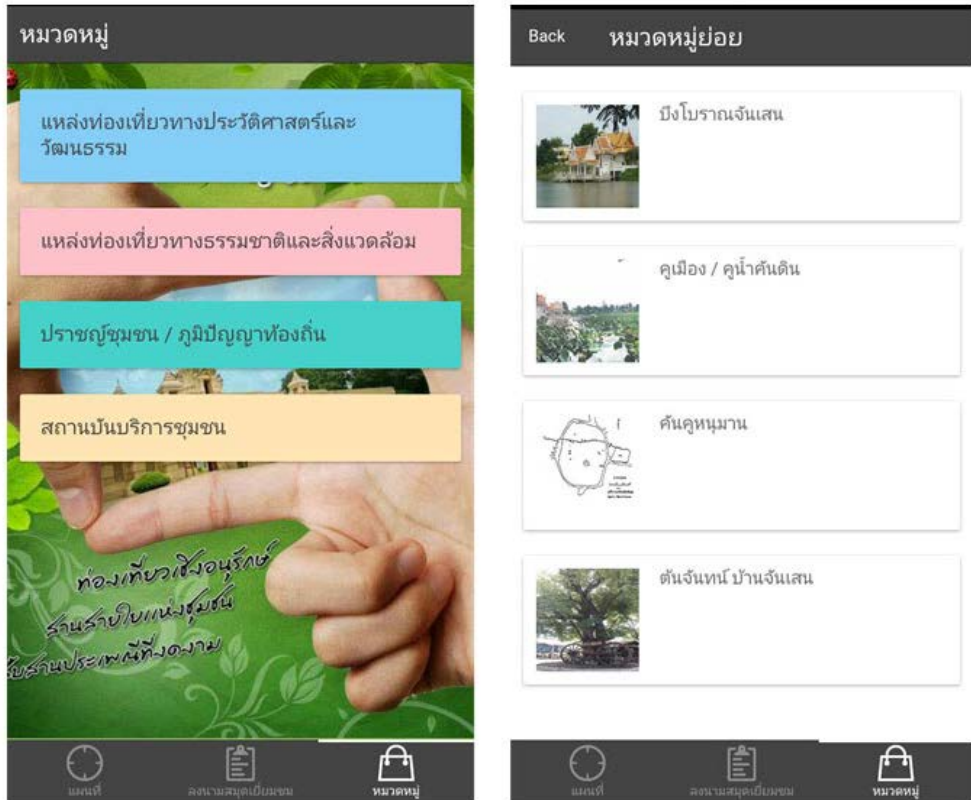

ภาพที่ 6 สถานที่ท่องเที่ยวในเมืองโบราณจันทน์เสน

ที่มา: ผู้วิจัย

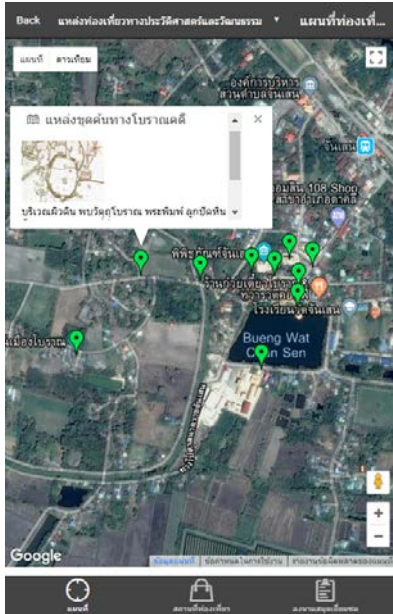
จากภาพที่ 6 ผลจากการออกแบบส่วนแสดงมาร์กเกอร์สถานที่สำคัญ เมื่อผู้ใช้งานเลือกที่มาร์กเกอร์ของสถานที่ แอปพลิเคชันจะแสดงชื่อสถานที่ รูปภาพ และคำบรรยายแบบย่อเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถมองภาพรวมของสถานที่ท่องเที่ยวทั้งหมดของเมืองโบราณจันทน์เสนว่าอยู่ตำแหน่งใด และสามารถวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนจันทน์เสนได้สะดวกมากยิ่งขึ้น โดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งได้จัดเก็บตำแหน่งของสถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบพิกัดละติจูดและลองจิจูด และแสดงตำแหน่งโดยใช้มาร์กเกอร์จาก Google Maps Android API โดยสีมาร์กเกอร์แสดงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีความต้องการในการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน เช่น ท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ ด้านวัฒนธรรม ผลการศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการรวบรวมรายชื่อสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและจัดกลุ่มข้อมูล สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อช่วยในการวางแผนการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว แสดงในภาพที่ 7 แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ ได้แก่

1. แหล่งเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
2. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. ประชาสัมพันธ์ชุมชน/ครุภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. สถานบริการในชุมชน

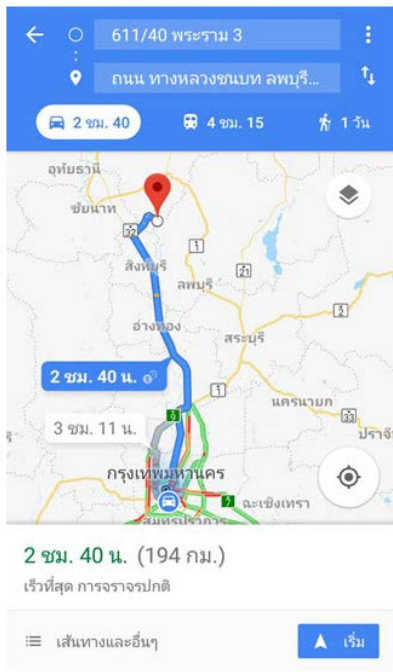

ภาพที่ 7 ประเภทของสถานที่ท่องเที่ยว
ที่มา: ผู้วิจัย

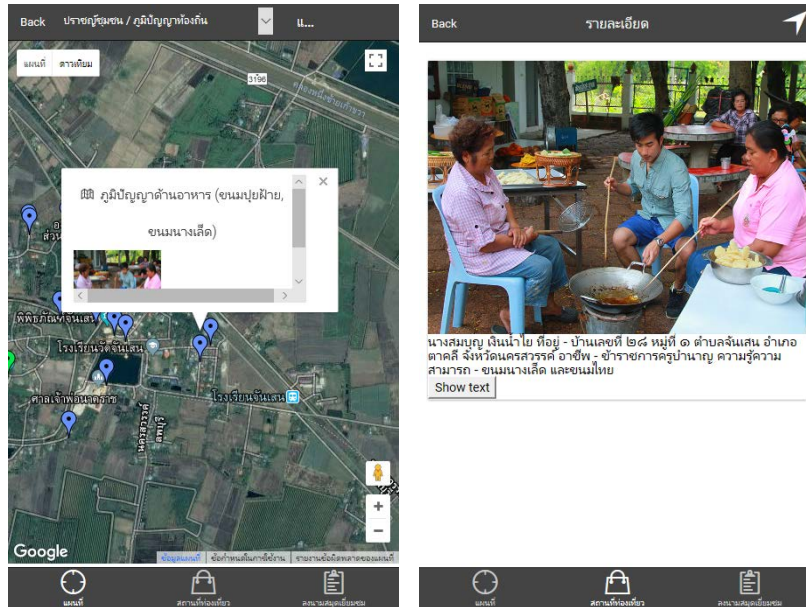
จากภาพที่ 7 เมื่อนักท่องเที่ยวเลือกข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวประเภทใดประเภทหนึ่ง เช่น ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวพร้อมภาพประกอบ เมื่อกดปุ่มนำทาง ระบบจะทำการคำนวณหาตำแหน่งที่ผู้ใช้อยู่ปัจจุบัน พร้อมทั้งคำนวณระยะทางระหว่างสถานที่ผู้ใช้อยู่ปัจจุบันกับสถานที่ที่ผู้ใช้งานเลือก และระยะเวลาในการเดินทาง ซึ่งแอปพลิเคชันจะใช้ระบบนำทางของ Google Maps เพื่อนำทางให้ผู้ใช้งาน แสดงในภาพที่ 8 สถานที่ท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติพร้อมแผนที่ แสดงในภาพที่ 9 และสถานที่ท่องเที่ยวประเภทประชาสัมพันธ์ชุมชน/ครุภูมิปัญญาท้องถิ่น แสดงในภาพที่ 10

ภาพที่ 8 สถานที่ท่องเที่ยวประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 9 สถานที่ท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ พร้อมแผนที่
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 10 สถานที่ท่องเที่ยวประเภท ประชาชนชุมชน / ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น
ที่มา: ผู้วิจัย

7. ผลการประเมินความสามารถของระบบ

ผลการสำรวจการประเมินความสามารถของระบบจากผู้ใช้งานโปรแกรมแผนที่วัฒนธรรม สำหรับการท่องเที่ยวเมืองโบราณและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจันทน์เสนบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ภายใต้ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์สำหรับแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว ได้ค่าเฉลี่ยโดยแบ่งออกแต่ละด้าน แสดงในตารางที่ 1-5

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความสามารถของระบบด้านการเรียนรู้ (Learnability)

แบบประเมินความสามารถของระบบในแต่ละด้าน	n	\bar{X}	S.D.
1. ท่านสามารถใช้งานแอปพลิเคชันได้เป็นอย่างดีด้วยตนเอง โดยไม่ต้องใช้ผู้ชำนาญในการช่วยเหลือ	15	4.93	0.26
2. สามารถเข้าใจตัวเลือกเมนูของแอปพลิเคชันได้โดยง่าย	15	4.60	0.51
3. แอปพลิเคชันแสดงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนจันทน์เสนอย่างครบถ้วน	15	4.20	0.86
4. ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ในแอปพลิเคชันมีความถูกต้อง ตรงกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์	15	4.80	0.41
เฉลี่ย		4.63	

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการประเมินความสามารถของระบบด้านการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม คือ 4.63 โดยประเด็นข้อคำถามที่มีระดับคะแนนสูงสุดคือ สามารถใช้งานแอปพลิเคชันได้เป็นอย่างดีด้วยตนเอง โดยไม่ต้องใช้ผู้ชำนาญในการช่วยเหลือ มีระดับคะแนน 4.93 รองลงมาคือ สามารถเข้าใจตัวเลือกเมนูของแอปพลิเคชันได้โดยง่าย มีระดับคะแนน 4.60 และข้อคำถามที่มีระดับคะแนนต่ำสุดคือ แอปพลิเคชันแสดงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนจันทน์เสนอย่างครบถ้วน มีระดับคะแนน 4.20

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความสามารถของระบบด้านประสิทธิภาพ (Efficiency)

แบบประเมินความสามารถของระบบในแต่ละด้าน	n	\bar{X}	S.D.
1. แอปพลิเคชันสามารถเข้าใช้งาน และเรียกดูข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวได้รวดเร็ว	15	3.80	0.77
2. แอปพลิเคชันสามารถแสดงพิกัดสถานที่ในชุมชนได้ครบถ้วน	15	4.20	0.77
3. แอปพลิเคชันสามารถแสดงกลุ่มข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยว ตามที่ผู้ใช้งานกำหนดได้อย่างถูกต้อง	15	4.73	4.73
เฉลี่ย		4.24	

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการประเมินความสามารถของระบบด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) อยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม คือ 4.24 โดยประเด็นข้อคำถามที่มีระดับคะแนนสูงสุดคือ แอปพลิเคชันสามารถแสดงกลุ่มข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยว ตามที่ผู้ใช้งานกำหนดได้อย่างถูกต้อง มีระดับคะแนน 4.73 รองลงมาคือ แอปพลิเคชันสามารถแสดงพิกัดสถานที่ในชุมชนได้ครบถ้วน มีระดับคะแนน 4.20 และประเด็นข้อคำถามที่มีระดับคะแนนต่ำสุดคือ แอปพลิเคชันสามารถเข้าใช้งานและเรียกดูข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวได้รวดเร็ว มีระดับคะแนน 3.80

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความสามารถของระบบด้านประสิทธิผล (Effectiveness)

แบบประเมินความสามารถของระบบในแต่ละด้าน	n	\bar{X}	S.D.
1. แอปพลิเคชันแสดงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวตามหมวดหมู่ได้อย่างถูกต้อง	15	4.67	0.49
2. แอปพลิเคชันสามารถแนะนำเส้นทาง บอกระยะเวลา และเวลาในการเดินทางได้ถูกต้อง	15	4.53	0.64
3. แอปพลิเคชันสามารถเรียกดูข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบรายการตามหมวดหมู่ และมาร์กเกอร์บนแผนที่ได้อย่างถูกต้อง	15	4.00	0.76
เฉลี่ย		4.40	

จากตารางที่ 3 พบว่าผลการประเมินความสามารถของระบบด้านประสิทธิผล (Effectiveness) อยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม คือ 4.40 โดยประเด็นข้อคำถามที่มีระดับคะแนนสูงสุดคือ แอปพลิเคชันแสดงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวตามหมวดหมู่ได้อย่างถูกต้อง มีระดับคะแนน 4.67 รองลงมาคือ แอปพลิเคชันสามารถแนะนำเส้นทาง บอกระยะทาง และเวลาในการเดินทางได้ถูกต้อง มีระดับคะแนน 4.53 และประเด็นข้อคำถามที่มีระดับคะแนนต่ำสุดคือ แอปพลิเคชันสามารถเรียกดูข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบรายการตามหมวดหมู่ และมาร์กเกอร์บนแผนที่ได้อย่างถูกต้อง มีระดับคะแนน 4.00

ตารางที่ 4 ผลประเมินความสอดคล้องการประเมินด้านความผิดพลาดในการใช้งาน (Errors)

แบบประเมินความสามารถของระบบในแต่ละด้าน	n	\bar{X}	S.D.
1. แอปพลิเคชันสามารถบอกตำแหน่งที่ท่านอยู่ได้อย่างถูกต้อง	15	4.60	0.51
2. แอปพลิเคชันไม่มีปัญหาระหว่างการใช้งาน	15	4.67	0.49
เฉลี่ย		4.63	

จากตารางที่ 4 พบว่าผลประเมินความสอดคล้องการประเมินด้านความผิดพลาดในการใช้งาน (Errors) อยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม คือ 4.63 โดยประเด็นข้อคำถามที่มีระดับคะแนนสูงสุดคือ แอปพลิเคชันไม่มีปัญหาระหว่างการใช้งาน มีระดับคะแนน 4.67 รองลงมาคือ แอปพลิเคชันสามารถบอกตำแหน่งที่ท่านอยู่ได้อย่างถูกต้อง มีระดับคะแนน 4.60

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความสอดคล้องการประเมินด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน (Satisfaction)

แบบประเมินความสามารถของระบบในแต่ละด้าน	n	\bar{X}	S.D.
1. ภาษาภายในแอปพลิเคชันสามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน	15	4.33	0.72
2. แอปพลิเคชันใช้กราฟิกและโทนสีเหมาะสมในการแสดงผล	15	4.13	0.83
3. การจัดวางองค์ประกอบ เช่น เมนู แผนที่ รูปภาพมีความเหมาะสม	15	4.53	0.64
4. โดยภาพรวมทั้งหมดท่านมีความพึงพอใจแอปพลิเคชันนี้อยู่ในระดับใด	15	4.47	0.52
เฉลี่ย		4.37	

ตารางที่ 5 พบว่าผลประเมินด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน (Satisfaction) อยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม คือ 4.37 โดยประเด็นข้อคำถามที่มีระดับคะแนนสูงสุด คือ การจัดวางองค์ประกอบ เช่น เมนู แผนที่ รูปภาพมีความเหมาะสม มีระดับคะแนน 4.53 รองลงมาคือ โดยภาพรวมทั้งหมดท่านมีความพึงพอใจแอปพลิเคชันนี้อยู่ในระดับใด มีระดับคะแนน 4.47 และประเด็นข้อคำถามที่มีระดับคะแนนต่ำสุดคือ แอปพลิเคชันใช้กราฟิกและโทนสีเหมาะสมในการแสดงผล มีระดับคะแนน 4.13

ตารางที่ 6 ตารางคะแนนเฉลี่ยการประเมินความสามารถของระบบในแต่ละด้าน

แบบประเมินความสามารถของระบบในแต่ละด้าน	คะแนนเฉลี่ย
ด้านการเรียนรู้ (Learn ability)	4.63
ด้านประสิทธิภาพ (Efficiency)	4.24
ด้านประสิทธิผล (Effectiveness)	4.40
ด้านความผิดพลาดในการใช้งาน (Errors)	4.63
ด้านความพึงพอใจต่อระบบ (Satisfaction)	4.37
เฉลี่ย	4.46

จากตารางที่ 6 พบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบบสำรวจการประเมินความสามารถของระบบจากผู้ใช้งานโปรแกรมประยุกต์บนสมาร์ตโฟนสำหรับแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในแต่ละด้านสามารถนำมาสรุปและได้ค่าเฉลี่ยการประเมินความสามารถของระบบรวมที่ 4.46 ซึ่งอยู่ในระดับดี

สรุปและอภิปรายผล

ผลการพัฒนาโปรแกรมแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวเมืองโบราณจินเสนบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ภายใต้ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ พบว่า นักท่องเที่ยวสามารถลงโปรแกรมได้ที่พิพิธภัณฑ์ ทำให้มีการเชื่อมโยงวัตถุโบราณที่แสดงภายในพิพิธภัณฑ์กับจุดจุดค้นพบในเมืองโบราณ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางการท่องเที่ยวโดยระบบสามารถแสดงแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยว ระยะทาง เวลาในการเดินทาง และภาพของสถานที่ ทำให้เดินทางเพื่อศึกษาได้เป็นอย่างดี รวมถึงมีคำบรรยายในรูปแบบ 2 ภาษา ในด้านผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อความสามารถของระบบ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 15 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มแบบเจาะจงจากนักท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การท่องเที่ยวของชุมชนจันเสนที่ใช้สมาร์ตโฟนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ได้ชำนาญ โดยมีรูปแบบในการทดสอบคือ ให้ติดตั้งแอปพลิเคชัน ทดสอบใช้งานแอปพลิเคชันโดยการเลือกข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวแบบแผนที่ แบบรายการ และทดสอบระบบนำทางของแอปพลิเคชัน ผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการทำงานของโปรแกรมประยุกต์บนสมาร์ตโฟนสำหรับแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในระดับดี ด้วยค่าเฉลี่ย 4.46 ผลประเมินด้านความถูกต้องในการแนะนำเส้นทาง พบว่า แอปพลิเคชันสามารถแนะนำเส้นทาง บอกระยะทาง และเวลาในการเดินทางได้ถูกต้องอยู่ในระดับดีด้วยค่าเฉลี่ย 4.53 นอกจากนี้ นักเรียนสามารถใช้โปรแกรมเป็นสื่อเพื่อการศึกษาความรู้สำหรับการในการเป็นมัคคุเทศก์น้อย นับเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ส่งผลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นและสร้างรายได้ให้กับชุมชนเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

มณีรัตน์ แก้วศรี. (2560). สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอตากาลี. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2561. เข้าถึงจาก http://nakhon_sawan.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/24/2017/05/ovc-เมืองทวารวดีศรีจันเสน.pdf

การศึกษากระบวนการสอนซอด้วงระบบ P.Q.C.T.

กรณีศึกษา: ครูจีรพล เพชรสม

A STUDY OF THE TEACHING PROCESS OF TREBLE FIDDLE WITH P.Q.C.T. CASE STUDY: JIRAPOL PETCHSOM

สุวรรณา แก้วศรีใส * ธนภร เพ่งศรี ** และปรเมศวร์ โพธิ์คล้าย ***

SUWANNA KAEWSRISAI, THANAPORN BHENGSRISRI, AND PARAMET PHOKLAI

บทคัดย่อ

การศึกษากระบวนการสอนซอด้วงระบบ P.Q.C.T. กรณีศึกษา: ครูจีรพล เพชรสม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสอนซอด้วงระบบ P.Q.C.T. โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย ผลการวิจัยพบว่า

กระบวนการสอนซอด้วงของคุณครูจีรพล เพชรสม เน้นรูปแบบการถ่ายทอดระบบ P.Q.C.T. ได้แก่ ความเป็นมืออาชีพ (Professional) หมายถึง การวางแผนการบรรเลงซอด้วงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ รวมทั้งกระบวนการทั้งหมดของการสร้างงาน การบรรเลงซอด้วงมีคุณภาพ (Quality) หมายถึง คุณภาพในการบรรเลงซอด้วงซึ่งรวมถึงคุณภาพของผู้บรรเลง คุณภาพของซอด้วงที่ใช้ในการบรรเลง คุณภาพของความไพเราะในการบรรเลงเพลง มีสมรรถนะ (Competency) หมายถึง ฝีมือในการบรรเลงซอด้วงอย่างมีคุณภาพ ความคล่องตัวของระบบสมองกล้ามเนื้อ หรือความชำนาญการคิดประดิษฐ์ริเริ่มสร้างสรรค์ ทำนองเพลง รวมทั้งสมรรถนะในการบรรเลงซอด้วง สมรรถนะในเรื่องของฝีมือ สมรรถนะในเรื่องของคุณภาพ หรือฝีมือในการบรรเลงซอด้วงอย่างไพเราะ สมรรถนะ

* นิสิตหลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

College of Music, Mahasarakham University

** อาจารย์คณะดุริยางคศิลป์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

College of Music, Mahasarakham University

*** อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรดนตรีศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Music Education Program, Roiet College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute

ในเรื่องของการดำเนินกลอนเพลงและมีกระบวนการสอน (Teaching) หมายถึง กระบวนการทั้งหมดที่ได้มีการสั่งสมมาและนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์งานการบรรเลงซอด้วง

รูปแบบการถ่ายทอดระบบ P.Q.C.T. ประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญหลัก คือ วิธีการเรียนการสอนเพลงพื้น กระบวนการเรียนการสอน วิธีการสอน ปัญหาและวิธีการแก้ไข องค์ประกอบของการฟังดนตรี สัญลักษณ์การบันทึกโน้ต แบบฝึกและเพลงฝึกปฏิบัติการ บรรเลงซอด้วง มีการประเมินคุณภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการบรรเลงซอด้วง รวมทั้งการวัดผลการประเมินในภาพรวม

คำสำคัญ: กระบวนการสอนซอด้วงระบบ P.Q.C.T. รสมือ

Abstract

The objectives of this research was to study the teaching process of Treble Fiddle with P.Q.C.T. using qualitative research methodology. Data were collected from relevant research papers and interviews with several Thai music experts. The findings of the research revealed that:

The teaching process of Treble Fiddle by Jirapol Petchsom emphasized the knowledge transferring system called P.Q.C.T. The system consists of 1. Professionalism (being professional) which means playing music with the Treble Fiddle in accordance with the situation including the whole process of creating a play by the Treble Fiddle with quality. The quality refers to playing the beetle, including the quality of the performer, the quality of the Treble Fiddle used in the play and the quality of the melody in the music. Competency means the skill in performing quality, the agility of the brain muscles or artificial intelligence Incorporating melody and performance in the Treble Fiddle, the performance in the craft, the performance in quality or how to play the Treble Fiddle beautifully, the performance of the song and the teaching process. All the processes were developed and applied in the creation of the Treble Fiddle playing.

The main content of the P.Q.C.T. system consists of the in a folk music lesson, the teaching process, teaching methods, problems and solutions, the element of listening music, symbols and notes, practicing and music practice chanting. There was continuous formative quality assessment to correct mistakes in playing the Treble Fiddle as well as the overall summative evaluation.

Keywords: The teaching process of Treble Fiddle with P.Q.C.T., Artistry

บทนำ

ดนตรีไทยเป็นศาสตร์และศิลป์แขนงหนึ่งที่ใช้การสืบทอดแบบมุขปาฐะ (Oral Tradition) ใช้กระบวนการปฏิบัติสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น อันเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมดนตรีของไทย และกระบวนการเรียนการสอนดนตรีไทยมีแนวทางที่สำคัญยิ่งทางหนึ่งคือการสืบทอดให้เหมือนต้นแบบเพื่อให้คงความไพเราะซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของดนตรีไทยตามแบบปรมาจารย์ด้านดนตรีไทยได้สร้างสรรค์ไว้ ดังนั้นการเรียนรู้ดนตรีไทยจึงเป็นวัฒนธรรมแห่งจารีตกล่าวคือ เป็นการเรียนรู้วิถีตามที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา เพื่อคงความเป็นอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมดนตรีไทย ทั้งด้านพิธีกรรมความเชื่อ พิธีไหว้ครู ธรรมเนียมปฏิบัติของนักดนตรีไทย ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะคงอยู่มาจนถึงปัจจุบันไม่ได้หากปราศจากการอนุรักษ์สืบทอดจากครูดนตรีไทยสู่ผู้รับสืบทอดดนตรีไทยรุ่นต่อไป

หลวงไพเราะเสียงซอ (อุน ดุรยชีวิน) เกิดเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2435 เริ่มเรียนวิชาดนตรีที่บ้านโดยบิดาเป็นผู้ถ่ายทอดการสืบทอดวงให้ ต่อมารับราชการเป็นมหาดเล็กในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เมื่อครั้งยังทรงเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ได้ศึกษาวิชาดนตรีกับพระยาประสานดุริยศัพท์จนมีความสามารถเป็นครูสอนดนตรี ต่อมาท่านได้ขึ้นชื่อว่าเป็นเอกทางด้านเครื่องดนตรีประเภทซอ สมราชทินนาม “หลวงไพเราะเสียงซอ” ที่ได้รับพระราชทานจากรัชกาลที่ 6 ผลงานทางด้านดนตรีของท่านมีปรากฏในราชการเป็นอันมาก หลวงไพเราะเสียงซอได้ถ่ายทอดวิชาการทางด้านดนตรีให้แก่ลูกศิษย์ไว้หลายคน ซึ่งผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากท่านโดยตรงจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 2 คน เท่านั้น นั่นคือ ครูเชวงศักดิ์ โปธิสมบัติ และครูจิวพล เพชรสม

ครูจิรพล เพชรสม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย (เครื่องสายไทย) อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของวงการดนตรีไทย เป็นบุคคลที่มีความสามารถทางด้านเครื่องสายไทยซึ่งท่านเริ่มเรียนดนตรีครั้งแรกกับบิดาและคุณปลัดซ้อน โปธิสมบัติ เรียนซอด้วงก่อนต่อมาจึงเรียนซออู้ หลังจากชนะเลิศงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนที่โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ ท่านได้เข้าเรียนที่โรงเรียนนาฏศิลป์ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบัน คือ วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ท่านได้เริ่มเรียนซอกับหลวงไพเราะเสียงซอครูจิรพล เพชรสม ได้ศึกษามาตั้งแต่เริ่มเรียนชั้นมัธยมต้น และได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้การบรรเลง ซอด้วง ซออู้ ซอสามสาย จากหลวงไพเราะเสียงซอ (อุน่ ดุรยชีวิน) นอกจากนี้ครูจิรพล เพชรสม ยังเป็นผู้ที่มีความสามารถด้านดนตรีพื้นบ้านอีสาน ท่านเป็นผู้นำในการก่อตั้งวงดนตรีพื้นบ้านอีสานและประดิษฐ์ชุดการแสดงพื้นบ้านอีสานต่าง ๆ มากมาย เช่น การแสดงฟ้อนมโนราห์เล่นน้ำ การแสดงฟ้อนสังข์ศิลป์ชัย การแสดงเซิ้งบั้งไฟ การแสดงฟ้อนศรีโคตรบูรณ การแสดงฟ้อนศรีทันดร เป็นต้น (คณะกรรมการอำนวยการจัดงาน 120 ปีชาตกาล หลวงไพเราะเสียงซอ (อุน่ ดุรยชีวิน), 2555, น. 53)

กระบวนการสอนซอด้วงของคุณครูจิรพล เพชรสม เน้นรูปแบบการถ่ายทอดระบบ P.Q.C.T. (Professional Quality Competency Teaching) ซึ่งหมายถึง กระบวนการบรรเลงซอด้วงที่มุ่งเน้นคุณภาพ ความไพเราะ ความคล่องตัว สมรรถนะในการบรรเลงอย่างมีคุณภาพ มีการวางแผน มีการเตรียมการและการประเมินผลสำเร็จโดยรวมในการบรรเลงซึ่งสมรรถนะ หมายถึง ฝีมือในการบรรเลงอย่างมีคุณภาพ รวมไปถึงความคล่องตัวของระบบสมอง กล้ามเนื้อ หรือความชำนาญในการคิดประดิษฐ์ริเริ่มสร้างสรรค์ทำนองเพลง รวมทั้งการคงรักษาสมรรถนะในการบรรเลง สมรรถนะในเรื่องของฝีมือ สมรรถนะในเรื่องของคุณภาพพรฝีมือในการบรรเลง สมรรถนะในเรื่องของการดำเนินกลอนเพลง เป็นต้น ส่วนคุณภาพ หมายถึง ความไพเราะในการบรรเลง คุณภาพของเพลงที่ใช้ในการบรรเลง คุณภาพของผู้บรรเลง คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการบรรเลง ส่วนมืออาชีพ หมายถึง การวางแผนการบรรเลงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ รวมถึงกระบวนการทั้งหมดที่ได้มีการสั่งสมมาและนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์งานการบรรเลงซอด้วง (จิรพล เพชรสม, 2555, น. 1)

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการสอนขอด้วงระบบ P.Q.C.T. ของครูจีรพล เพชรสม เพราะถือได้ว่าเป็นองค์ความรู้เฉพาะตัวในด้านการบรรเลงขอด้วงของครูจีรพล เพชรสม ปรากฏชัดในด้านความเป็นครูดนตรีที่ให้ความสำคัญต่อการสอนทักษะปฏิบัติ เพื่อช่วยในการศึกษา การให้ความรู้ด้านเทคนิควิธีการปฏิบัติ แบบฝึกปฏิบัติเหมาะแก่การนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนดนตรีในระบบการศึกษาในปัจจุบัน เพื่อเผยแพร่และอนุรักษ์กระบวนการสอนขอด้วงระบบ P.Q.C.T. ของครูจีรพล เพชรสม ให้แก่ผู้เรียนหรือผู้ที่สนใจในทุกระดับนำไปใช้ฝึกฝน พัฒนาทักษะบรรเลงขอด้วง แกะไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการบรรเลงขอด้วง และนำไปประยุกต์ใช้ในขั้นที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษากระบวนการสอนขอด้วงระบบ P.Q.C.T. ของครูจีรพล เพชรสม

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษากิจกรรมการสอนขอด้วงระบบ P.Q.C.T. ได้แก่ วิธีการการสอนเพลงพื้น กระบวนการสอน วิธีการสอน ปัญหาและวิธีการแก้ไข

วิธีการศึกษา

1. ขั้นศึกษาข้อมูล

ศึกษากิจกรรมการสอนขอด้วงในระบบ P.Q.C.T. ของครูจีรพล เพชรสม ในเรื่องของเกี่ยวกับแนวคิด และการฝึกทักษะในการเตรียมความพร้อมการบรรเลงขอด้วง

2. ขั้นการวิเคราะห์

วิเคราะห์กระบวนการสอนขอด้วงระบบ P.Q.C.T. ของครูจีรพล เพชรสม เกี่ยวกับแนวคิดและการฝึกทักษะในการเตรียมความพร้อมการบรรเลงขอด้วง เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการเสริมทางด้านการสอนทักษะการปฏิบัติ และการให้ความรู้ด้านเทคนิควิธีการปฏิบัติแบบฝึกปฏิบัติขอด้วง

3. ขั้นการตรวจสอบ

3.1 นำข้อมูลที่ได้จัดเก็บรวบรวม ดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ

3.2 หลังจากการแก้ไขและปรับปรุงแล้ว นำกระบวนการสอนขอด้วงระบบ P.Q.C.T. ที่ได้จากการจัดเก็บข้อเสนอต่อครูจีรพล เพชรสม (ผู้เชี่ยวชาญ) เพื่อพิจารณาเนื้อหาและนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข

3.3 นำกระบวนการสอนขอด้วงในระบบ P.Q.C.T. ของครูจีรพล เพชรสม ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่อครูจีรพล เพชรสม (ผู้เชี่ยวชาญ) เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง จากนั้นนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข

3.4 นำกระบวนการสอนขอด้วงในระบบ P.Q.C.T. ของครูจีรพล เพชรสม ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเผยแพร่ให้แก่ผู้เรียนหรือผู้ที่มีความสนใจศึกษาในทุกระดับนำไปใช้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของการบรรเลงขอด้วงและนำไปประยุกต์ใช้ในการบรรเลงในขั้นที่สูงขึ้นหรือนำไปพัฒนาต่อยอดความรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งหาประสิทธิภาพในการศึกษาในครั้งต่อไป

ผลการศึกษา

1. กระบวนการสอนขอด้วงระบบ P.Q.C.T. ของครูจีรพล เพชรสม

1.1 ผลการศึกษากระบวนการสอนขอด้วงระบบ P.Q.C.T. ของครูจีรพล เพชรสม จากการศึกษา พบว่า กระบวนการสอนขอด้วงระบบ P.Q.C.T. หมายถึง ระบบหรือกระบวนการที่ฝึกทักษะในการบรรเลงขอด้วงของครูจีรพล เพชรสม ที่มุ่งเน้นให้เกิดความคล่องตัวในการบรรเลงขอด้วง และมีความชำนาญในการบรรเลงขอด้วงให้สูงขึ้น เน้นคุณภาพของเสียง ระบบบันไดเสียง รวมทั้งกลวิธีการประดิษฐ์เสียงให้เกิดความไพเราะ เน้นการรักษาสมรรถนะ รสมือ และความคล่องตัว รวมทั้งการเรียนการสอนและการประเมินผลทุกขั้นตอน ซึ่งกระบวนการสอนขอด้วงระบบ P.Q.C.T. ประกอบไปด้วย

P = Professional (มืออาชีพ) หมายถึง การวางแผนการบรรเลงขอด้วงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ รวมทั้งกระบวนการทั้งหมดของการสร้างงานการบรรเลงขอด้วง

Q = Quality (คุณภาพ) หมายถึง คุณภาพในการบรรเลงขอด้วงซึ่งรวมถึงคุณภาพของผู้บรรเลง คุณภาพของขอด้วงที่ใช้ในการบรรเลง คุณภาพของความไพเราะในการบรรเลงเพลง

C = Competency (สมรรถนะ) หมายถึง ฝีมือในการบรรเลงขอด้วงอย่างมีคุณภาพ ความคล่องตัวของระบบสมองกล้ามเนื้อ หรือความชำนาญการคิดประดิษฐ์ ริเริ่ม

สร้างสรรค์ทำนองเพลง รวมทั้งสมรรถนะในการบรรเลงซอด้วง สมรรถนะในเรื่องของฝีมือ สมรรถนะในเรื่องของคุณภาพ หรือฝีมือในการบรรเลงซอด้วงอย่างไร้ เพราะ สมรรถนะในเรื่องของการดำเนินกลอนเพลง

T = Teaching (กระบวนการสอน) หมายถึง กระบวนการทั้งหมดที่ได้มีการสั่งสมมาและนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์งานการบรรเลงซอด้วง

ในการบรรเลงซอด้วงทุกครั้งจะต้องมีการประเมินคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการบรรเลงซอด้วง รวมทั้งการวัดผลการประเมินในภาพรวม ซึ่งกระบวนการสอนซอด้วงระบบ P.Q.C.T. ของครูจีรพล เพชรสม จะประกอบไปด้วย องค์ประกอบเนื้อหาสำคัญหลัก คือ วิธีการเรียนการสอนเพลงพื้น กระบวนการเรียน การสอน วิธีการสอน ปัญหาและวิธีการแก้ไข องค์ประกอบของการฟังดนตรี สัญลักษณ์ การบันทึกโน้ต แบบฝึกและเพลงฝึกปฏิบัติการบรรเลงซอด้วงของครูจีรพล เพชรสม

1.2 ขั้นตอนการเตรียมความพร้อม ในการฝึกปฏิบัติการบรรเลงซอด้วงของ ครูจีรพล เพชรสม ประกอบด้วยแบบฝึกเบื้องต้นในการบรรเลงซอด้วง และแบบฝึกปฏิบัติ 9 แบบฝึก ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1.2.1 แบบฝึกเบื้องต้นในการบรรเลงซอด้วง

- 1) ทำนองในการบรรเลงซอด้วง
- 2) หลักการวางตำแหน่งนิ้ว
- 3) ระบบการเปิด ปิดนิ้ว
- 4) ระบบการใช้คันชัก
- 5) การควบคุมเสียง

1.2.2 แบบฝึกปฏิบัติที่ 1 การวางตำแหน่งนิ้ว

1.2.3 แบบฝึกปฏิบัติที่ 2 ความคล่องตัวของระบบการใช้นิ้ว

1.2.4 แบบฝึกปฏิบัติที่ 3 การไล่นิ้วตามบันไดเสียง

1.2.5 แบบฝึกปฏิบัติที่ 4 การสับัดคันชัก, การสับัดนิ้ว

1.2.6 แบบฝึกปฏิบัติที่ 5 การขยี้

1.2.7 แบบฝึกปฏิบัติที่ 6 รูปแบบการพรมนิ้ว

1.2.8 แบบฝึกปฏิบัติที่ 7 การปรับ

1.2.9 แบบฝึกปฏิบัติที่ 8 การใช้กลอน การดำเนินทำนองหลัก การแปรทำนอง

1.2.10 แบบฝึกปฏิบัติที่ 9 การไล่สเกลเสียง

1.3 ขั้นตอนในการบรรเลงเพลงฝึกปฏิบัติการบรรเลงซอด้วงระบบ P.Q.C.T. สำหรับผู้ฝึกหัดปฏิบัติ แบ่งได้ 3 ระดับ คือ

1. ระดับเบื้องต้น ประกอบไปด้วย

- 1.1 เพลงแขกประเทศ เกา
- 1.2 เพลงต้นเพลงฉิ่งสามชั้น 7 บันไดเสียง
- 1.3 เพลงจระเข้หางยาวสามชั้น 7 บันไดเสียง
- 1.4 เพลงดวงพระธาตุสามชั้น 7 บันไดเสียง
- 1.5 เพลงนกขมิ้นสามชั้น 7 บันไดเสียง
- 1.6 เพลงฉิ่งมุล่ง 7 บันไดเสียง

2. ระดับกลาง ประกอบไปด้วย

- 2.1 เดี่ยวเพลงแขกประเทศ สามชั้น
- 2.2 เดี่ยวเพลงต้นเพลงฉิ่ง สามชั้น
- 2.3 เดี่ยวเพลงจระเข้หางยาว สามชั้น
- 2.4 เดี่ยวเพลงดวงพระธาตุ สามชั้น
- 2.5 เดี่ยวเพลงนกขมิ้น สามชั้น

3. ระดับสูง ประกอบไปด้วย

- 3.1 เดี่ยวเพลงพญาโศก สามชั้น

การบรรเลงซอด้วงเพลงต้นเพลงฉิ่งสามชั้น 7 บันไดเสียง เพลงจระเข้หางยาวสามชั้น 7 บันไดเสียง เพลงดวงพระธาตุสามชั้น 7 บันไดเสียง เพลงนกขมิ้นสามชั้น 7 บันไดเสียง เพลงฉิ่งมุล่ง 7 บันไดเสียง จะบรรเลงในลักษณะการไล่สเกลเสียงไปตามบันไดเสียง โดยเริ่มจากบันไดเสียงโด เป็นบันไดเสียงแรก จากนั้นตามด้วย บันไดเสียงฟา บันไดเสียงที บันไดเสียงมี บันไดเสียงลา บันไดเสียงเร บันไดเสียงซอล ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษากระบวนการสอนซอด้วงระบบ P.Q.C.T. ของครูจิรพล เพชรสม กระบวนการสอนซอด้วงระบบ P.Q.C.T. ของครูจิรพล เพชรสม เป็นรูปแบบการถ่ายทอดระบบ P.Q.C.T. (Professional quality competency teaching) ที่มุ่งเน้นให้เกิด

ความคล่องตัวในการบรรเลงซอด้วง และมีความชำนาญในการบรรเลงซอด้วงให้สูงขึ้น เน้นคุณภาพของเสียง การเรียนรู้เรื่องระบบบันไดเสียง รวมทั้งกลวิธีการประดิษฐ์เสียงให้เกิดความไพเราะ เน้นการรักษาสมรรถนะ รสมือ และความคล่องตัว รวมทั้งการเรียนการสอนและการประเมินผลทุกขั้นตอน มีจุดประสงค์เพื่อต้องการเสริมสร้างทักษะในการบรรเลงซอด้วง โดยมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาในการแปรทำนอง ความคล่องตัวของระบบการใช้นิ้วในการบรรเลงซอด้วง และเป็นการฝึกให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการบรรเลงเทคนิคที่ใช้เป็นเทคนิคพื้นฐานในการบรรเลงซอด้วงเพื่อเสริมสร้างทักษะในการบรรเลงซอด้วง วิธีการบรรเลงซอด้วงนั้นให้ความสำคัญในด้านทักษะการแปรทำนอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการพัฒนาการบรรเลงซอด้วงและมีพื้นฐานในการบรรเลงในระดับสูงขึ้นไปได้อย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภาดา เดชแสง (2556, น. 113) พบว่า กระบวนการสอนซอด้วงระบบ P.Q.C.T. ของครูจิรพล เพชรสม มุ่งเน้นกระบวนการแก้ปัญหาในการเรียนซอด้วง ความคล่องตัวในการบรรเลงซอด้วง ความชำนาญในการบรรเลงซอด้วงให้สูงขึ้น เน้นคุณภาพของเสียงให้เกิดความชัดเจนในการบรรเลงเน้นการเรียนรู้เรื่องระบบบันไดเสียง เพื่อพัฒนาทักษะในการบรรเลงซอด้วงให้มีประสิทธิภาพ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ (Carl Orff, 1982-1985 อ้างถึงใน ฌรุทธ์ สุทธิจิตต์, 2538) ผู้ประพันธ์เพลงและนักดนตรีศึกษาชาวเยอรมันได้คิดค้นวิธีการสอนดนตรี มีจุดมุ่งหมายพื้นฐานสำคัญ คือ การพัฒนาความสามารถด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางดนตรี เสนอหลักการสอนดนตรีไว้ว่า การเรียนการสอนดนตรีควรเริ่มจากแนวคิดทางดนตรีที่ง่ายที่สุดเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในการพัฒนาด้านการแสดงออกทางด้านดนตรีโดยอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการจัดทำและนำไปใช้

การเรียนการสอนเครื่องสายไทย ควรนำกระบวนการสอนซอด้วงระบบ P.Q.C.T. ของครูจิรพล เพชรสม นำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้การเรียนของผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี มีความพร้อมในการเรียนและการบรรเลงซอด้วงได้อย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาและพัฒนาการเรียนการสอนเครื่องดนตรีไทยระบบ P.Q.C.T. ของครูจิรพล เพชรสม ประเภทเครื่องสายชนิดอื่น ๆ ต่อไป
2. ควรศึกษาและพัฒนา โดยการนำการเรียนการสอนซอด้วงระบบ P.Q.C.T. ของครูจิรพล เพชรสม ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

รายการอ้างอิง

คณะกรรมการอำนวยการจัดงาน 120 ปีชาตกาล หลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุรยชีวิน).

(2555). **สิบสองทศวรรษ วารสารเสียงไทย ไพเราะเสียงซอ**. ม.ป.ท.

จิรพล เพชรสม. (2555). **กลวิธีการสอนแบบจี ซอด้วง**. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เพรส จำกัด.

ณรุทธ์ สุทธิจิตต์. (2538). **พฤติกรรมการสอนดนตรี**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภาดา เดชแสง. (2556). **ศึกษาแนวคิดการตีตะโพน เพลงต้นเพลงฉิ่งสามชั้น 7 เสียงของอาจารย์จิรพล เพชรสม**. ศิลปนิพนธ์ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐาน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต
ด้วยวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

A STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT ON STANDARD
RAMWONG FOR MATTAYOM SUKSA 2, SUANKULARB
WITTAYALAI RANGSIT SCHOOL BY PEER ASSISTED LEARNING

ศศิมา แสงสว่าง*

SASIMA SANGSAWANG

บทคัดย่อ

การดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต ด้วยวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างรูปแบบการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐานของผู้เรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐานของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผ่านการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 28 คน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบประเมินคุณภาพรูปแบบการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน แบบทดสอบเรื่อง รำวงมาตรฐาน และแบบสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกระบวนการทางสถิติ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ t-test แบบ Dependent Sample ผลการวิจัยพบว่า

* โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต

Suankularb Wittayalai Rangsit School

1. รูปแบบการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐานของผู้เรียน มีคุณภาพตามเกณฑ์ประเมินของผู้เชี่ยวชาญในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภายหลังจากการจัดการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการสอนรูปแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.28

คำสำคัญ: การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

Abstract

The objectives of this research were to create a Peer Assisted Learning model that has a quality according to the expert's evaluation, compare the academic achievement in Standard Ramwong of Mattayom Suksa 2 students, and study the satisfaction of Mattayom Suksa 2 students who were taught by Peer Assisted Learning model. The target group was 28 Mattayom Suksa 2 students at Suankularb Wittayalai Rangsit School, Pathumthani in the second semester of 2018 academic year.

The research findings were as follows:

1. The model of Peer Assisted Learning which met the quality criteria based on the expert's evaluation was in the highest level, with an average mean score of 4.66.

2. Achievement scores of Standard Ramwong of Mattayom Suksa 2 students before implementing the model were higher than after implementing the model is significantly higher at the 0.01 level.

3. Mattayom Suksa 2 students who studied by Peer Assisted Learning model had a high level of satisfaction with an average mean score of 4.28.

Keywords: Peer Assisted Learning

บทนำ

นาฏศิลป์ไทยถือเป็นศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของไทย เป็นสิ่งที่ช่วยแสดงเอกลักษณ์ ประเพณี และวัฒนธรรมของไทยให้แก่อารยประเทศได้รับรู้ ชื่นชม และเรียนรู้ ความเป็นชาติไทย นอกจากนี้การแสดงนาฏศิลป์ในแต่ละครั้งนั้นยังเป็นการรวบรวมศิลปวัฒนธรรมแขนงอื่น ๆ ที่สำคัญประกอบการแสดงไว้ในแต่ละครั้ง ได้แก่ ดนตรีไทย ที่เป็นส่วนของการควบคุมจังหวะและบรรเลงประกอบการแสดง และศิลปกรรมที่มีส่วนในการออกแบบตกแต่งเวที ทำฉาก ประกอบการแสดงในแต่ละครั้ง ทั้งนี้หากพูดถึงการแสดงที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ไทยนั้นจะมีการแสดงที่หลากหลายทั้งการแสดงฟ้อน รำ ระบำ โขน ละครนอก ละครใน รวมถึงรำวงมาตรฐานและอีกหลายการแสดง

รำวงมาตรฐานเป็นการแสดงที่เป็นพื้นฐานของการเรียนนาฏศิลป์ไทย ท่าทางที่อยู่ในรำวงมาตรฐานประกอบไปด้วยแม่ท่าจำนวน 14 ท่า เนื้อหาสาระในการเรียนมีทั้งทฤษฎี และกระบวนการปฏิบัติควบคู่กันไป โดยรำวงมาตรฐานเป็นการเล่นพื้นบ้านอย่างหนึ่ง ที่เน้นการสร้างความสุขสนาน มีผู้รำทั้งชายและหญิงรำเป็นคู่ ๆ โดยปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการรักษารำวงมาตรฐานโดยได้บรรจุรำวงมาตรฐานไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้และปฏิบัติ ช่วยในการสืบสานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยต่อไป

ในส่วนของ การเรียนรู้เกี่ยวกับรำวงมาตรฐานนั้น ผู้สอนจะเป็นผู้ให้ความรู้ทั้งในส่วน ของประวัติความเป็นมา รายละเอียดของเพลงและท่ารำ มีการสาธิตท่าทางในการแสดง ในแต่ละเพลง นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากหนังสือแบบเรียน ได้อีกทางหนึ่ง ทั้งนี้ ในปัจจุบันจากการที่สังคมไทยเปิดรับวัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้ผู้เรียนหรือเยาวชนไทยส่วนใหญ่สนใจเรียนรู้เกี่ยวกับ นาฏศิลป์ไทยลดลง ทักษะในการปฏิบัติจึงลดลงตามไปด้วย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การอนุรักษ์ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมไทยด้านนาฏศิลป์ได้

จากการที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนทางด้านนาฏศิลป์ไทยในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 พบว่า ผู้เรียนบางส่วนไม่สามารถปฏิบัติท่ารำในการแสดงชุดรำวงมาตรฐานได้จึงมีความคิดในการนำ แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมาปรับในการจัดการเรียนการสอน โดยจุดเด่นของรูปแบบการสอนเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการเรียนที่ใช้ระบบกลุ่ม กล่าวคือ คัดเลือกนักเรียนที่เก่งเป็นหัวหน้ากลุ่มและนักเรียนที่อ่อนหรือปานกลางเป็นสมาชิกในกลุ่ม

ซึ่งนักเรียนที่เก่งต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยกันฝึกซ้อมรำ และประเมินผลการเรียนโดยการเสนอผลงาน และสาเหตุที่ผู้วิจัยเลือก (การสอนแบบ/สื่อนวัตกรรม) วิธีการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นเพราะว่า วิธีการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนจะเน้นให้ผู้เรียนทุกคนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มของตนเองให้สำเร็จลุล่วง มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนแบบเก่งช่วยอ่อน อีกทั้งช่วยลดอาการเขินอายหรือประหม่าในการปรึกษาหรือสอบถามจากผู้สอน โดยผู้วิจัยได้เคยทดลองใช้การสอนที่นำวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมาใช้แล้วคือ วิธีการสอนแบบ Group Learning โดยทำการทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ซึ่งในขณะนั้นพบว่าภายในชั้นเรียนมีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติท่ารำของผู้เรียนซึ่งผู้เรียนส่วนมากปฏิบัติท่ารำไม่ตรงจังหวะกับจังหวะของเพลง จึงได้ปรับปรุงในประเด็นขั้นปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนปรบมือตามจังหวะเพลงก่อนปฏิบัติท่ารำ และให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามกลุ่มที่กำหนดขึ้นเอง พบว่า ไม่สามารถปฏิบัติได้ เนื่องจากกำหนดกลุ่มที่เรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่มีการผสมความเก่งและความอ่อนของผู้เรียน ทำให้แนวทางการสอนครั้งนั้นไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงสนใจวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนเรื่องรำวงมาตรฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการเรียนด้านรำวงมาตรฐานของผู้เรียน และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนด้านนาฏศิลป์ไทย และการอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างรูปแบบการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐานของผู้เรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผ่านการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยในชั้นเรียน โดยเป็นการพัฒนารูปแบบการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีวิธีการศึกษา ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 2 จำนวน 28 คน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

2. สมมติฐานของการวิจัย

1) รูปแบบการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีคุณภาพตามเกณฑ์ประเมินของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.50

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

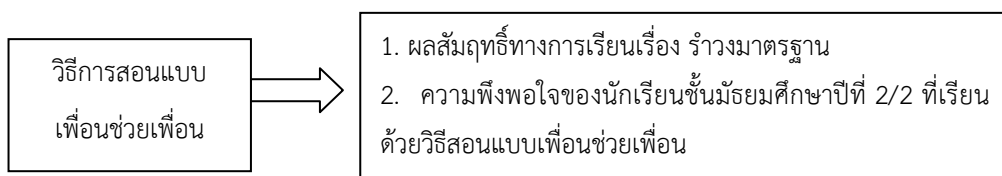
3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผ่านการเรียนรู้รูปแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีความพึงพอใจตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป

3. ตัวแปร ได้แก่

1) ตัวแปรต้น คือ วิธีการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

2) ตัวแปรตาม คือ 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต 2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. รูปแบบการทดลอง

การดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง รำวงมาตรฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต ด้วยวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ผู้วิจัยมีรูปแบบการทดลอง ดังนี้

รูปแบบการทดลองแบบ The One Group Pre test – Post test Design

ทดสอบก่อนเรียน	การทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
O ₁	X	O ₂

- โดย O₁ คือ การทดสอบก่อนเรียน
 X คือ การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน
 O₂ คือ การทดสอบหลังเรียน

6. ระยะเวลาในการวิจัย ดำเนินการศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ระหว่างวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2562 ถึง 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 จำนวน 6 ชั่วโมง

7. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

7.1 เครื่องมือวิจัย

- 1) แบบประเมินรูปแบบการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน
- 2) แบบทดสอบปฏิบัติทำรำ เรื่อง รำวงมาตรฐาน
- 3) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อวิธีการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

7.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพของเครื่องมือ

- 1) แบบประเมินรูปแบบการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้
 - 1.1 สร้างแบบประเมินรูปแบบการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยนำรูปแบบที่การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่สร้างขึ้นมากำหนดเป็นข้อคำถามตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น
 - 1.2 นำเครื่องมือที่ร่างให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)
 - 1.3 ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ
- 2) แบบทดสอบปฏิบัติทำรำมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้
 - 2.1 ศึกษาหลักและวิธีการสร้างแบบทดสอบจากตำรา หนังสือ
 - 2.2 วิเคราะห์ตัวชี้วัดและเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้
 - 2.3 ร่างแบบทดสอบปฏิบัติทำรำ

2.4 นำเครื่องมือที่ร่างให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

2.5 ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ

3) แบบประเมินความพึงพอใจมีต่อวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ

3.2 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจ เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินคือ พอใจมากที่สุด พอใจมาก พอใจปานกลาง พอใจน้อย พอใจน้อยที่สุด ระดับคะแนน 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ โดยกำหนดค่าเฉลี่ยในการประเมิน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายความว่าความพึงพอใจต่อวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่องร่วางมาตรฐาน อยู่ในระดับพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายความว่าความพึงพอใจต่อวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่องร่วางมาตรฐาน อยู่ในระดับพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายความว่าความพึงพอใจต่อวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่องร่วางมาตรฐาน อยู่ในระดับพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายความว่าความพึงพอใจต่อวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่องร่วางมาตรฐาน อยู่ในระดับพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายความว่าความพึงพอใจต่อวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่องร่วางมาตรฐาน อยู่ในระดับพอใจน้อยที่สุด

7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2541, น. 57)

8. วิธีการสอน

ชั่วโมงที่ 2 (การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน) สอนร้องเพลง

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูชี้แจงให้นักเรียนทราบว่า ในการเรียนร่วางมาตรฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นี้ นักเรียนต้องปฏิบัติทำรำ ร่วางมาตรฐานได้อย่างน้อย 1 เพลง คือ เพลงคืนเดือนหงาย

ชั้นสอน

ขั้นที่ 1 สังเกตรับรู้

1. ให้นักเรียนฟังเพลงคืนเดือนหงาย จากแถบบันทึกเสียง 2 รอบ
2. ให้นักเรียนร่วมกันบอกความหมายของเพลงคืนเดือนหงาย

ขั้นที่ 2 ทำตามแบบ

3. ครูสอนร้องเพลงโดยเริ่มสอนทีละวรรค แล้วให้นักเรียนร้องตามจนจบเพลง
4. ครูสอนร้องเพลงพร้อมกับทำจังหวะประกอบโดยการปรบมือแล้วให้นักเรียน

ปฏิบัติตาม

ขั้นที่ 3 ทำโดยไม่มีแบบ

5. ให้นักเรียนร้องเพลงคืนเดือนหงายพร้อม ๆ กัน 2-3 รอบ
6. ให้นักเรียนร้องเพลงพร้อมกับปรบจังหวะประกอบเพลง

ขั้นที่ 4 แบ่งกลุ่มนักเรียน

7. ครูผู้สอนแบ่งกลุ่มนักเรียน โดยคัดเลือกนักเรียนที่ร้องเพลงได้และถูกต้องตามจังหวะเพลงประมาณ 6 คน รับหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่ม และแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม
8. ให้นักเรียนที่เหลือเข้ากลุ่ม แบ่งจำนวนเท่า ๆ กัน โดยมีหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ควบคุมดูแลและคอยฝึกทักษะการร้องเพลงของกลุ่มตนเอง

ขั้นที่ 5 ฝึกทักษะให้ชำนาญ

9. ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันฝึกร้องเพลง ภายในเวลาที่กำหนด
10. ครูผู้สอนคอยสังเกตการฝึกปฏิบัติร้องเพลงของนักเรียน

ขั้นที่ 6 เสนอผลงาน

11. ให้นักเรียนร้องเพลงคืนเดือนหงายทีละกลุ่มที่หน้าชั้นเรียน
12. ครูแนะนำการร้องเพลงและปรบจังหวะประกอบเพลงของกลุ่มที่ยังร้องไม่

ถูกต้อง

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนสรุปความรู้เรื่อง ประวัติความเป็นมาของรำวงมาตรฐาน
2. ให้นักเรียนทุกกลุ่มร้องเพลงคืนเดือนหงายพร้อมกันอีก 1 รอบ

ชั่วโมงที่ 3-4 (การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน) สอนปฏิบัติทำรำ

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ให้นักเรียนร่วมกันร้องเพลงคืนเดือนหงายจากที่ได้เรียนไปคาบที่แล้วพร้อมกัน 1 รอบ
2. ครูแจ้งเนื้อหาที่จะเรียนในคาบเรียนนี้ให้นักเรียนทราบ

ขั้นสอน

ขั้นที่ 1 สังเกตรับรู้

1. ครูเปิดสื่อวีดิทัศน์ร่วมามาตรฐาน เพลงคืนเดือนหงาย ให้นักเรียนชม และให้นักเรียนสังเกตท่ารำในเพลงคืนเดือนหงาย

ภาพที่ 1 ภาพกิจกรรมในการเรียนการสอน

ที่มา: ผู้วิจัย

2. ครูซักถามท่านาฏยศัพท์ที่นักเรียนพบเห็นจากการรำที่ให้ความรู้ท่านาฏยศัพท์อะไรบ้าง ให้นักเรียนร่วมกันตอบคำถาม

ขั้นที่ 2 ทำตามแบบ

3. ครูอธิบายท่ารำที่ใช้ในเพลงคืนเดือนหงายและนาฏศัพท์ว่ามีอะไรบ้าง
4. ครูอธิบายและสาธิตท่ารำ ทำสอดสร้อยมาลาแปลง โดยเริ่มจากการใช้มือก่อน และให้นักเรียนปฏิบัติตาม

ภาพที่ 2 ภาพกิจกรรมในการเรียนการสอน
ที่มา: ผู้วิจัย

5. ครูอธิบายและสาธิตการก้าวเท้า จากนั้นให้นักเรียนปฏิบัติตาม

ภาพที่ 3 ภาพกิจกรรมในการเรียนการสอน
ที่มา: ผู้วิจัย

6. เมื่อเห็นว่านักเรียนปฏิบัติทั้งมือและเท้าได้สัมพันธ์กันแล้ว ครูจึงปฏิบัติทั้งสองอย่างพร้อมกัน จากนั้นให้นักเรียนปฏิบัติตาม

ขั้นที่ 3 ทำโดยไม่มีแบบ

7. ให้นักเรียนทุกคนร้องเพลงและปฏิบัติท่ารำไปด้วย โดยให้สลับแถวผลัดกันมาอยู่ด้านหน้าจนครบทุกคน

ภาพที่ 4 ภาพกิจกรรมในการเรียนการสอน

ที่มา : ผู้วิจัย

ขั้นที่ 4 แบ่งกลุ่มนักเรียน

8. ครูผู้สอนแบ่งกลุ่มนักเรียน โดยคัดเลือกนักเรียนที่ปฏิบัติทำร่ำได้และถูกต้องตามจังหวะเพลง รับหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่ม และแบ่งออกเป็นหลาย ๆ กลุ่ม

ภาพที่ 5 ภาพกิจกรรมในการเรียนการสอน

ที่มา : ผู้วิจัย

9. ให้นักเรียนที่เหลือเข้ากลุ่มแต่ละกลุ่ม โดยมีหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ควบคุมดูแลและคอยสอนสมาชิกในกลุ่มของกลุ่มตนเอง

ภาพที่ 6 ภาพกิจกรรมในการเรียนการสอน
ที่มา : ผู้วิจัย

ขั้นที่ 5 ฝึกทักษะให้ชำนาญ

10. ให้นักเรียนทุกกลุ่มปฏิบัติท่ารำ ตามแถบบันทึกเสียง

ภาพที่ 7 ภาพกิจกรรมในการเรียนการสอน
ที่มา : ผู้วิจัย

11. ครูผู้สอนคอยสังเกตการฝึกปฏิบัติท่ารำของนักเรียน
12. ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันปฏิบัติท่ารำ ตามแถบบันทึกเสียง

ชั้นที่ 6 เสนอผลงาน

13. ให้นักเรียนปฏิบัติทำรำเพลงคืนเดือนหงายทีละกลุ่มที่หน้าชั้นเรียน

14. ครูแนะนำการปฏิบัติทำรำให้ตรงจังหวะและถูกต้องตามหลักนาฏยศัพท์ของหมู่ที่ยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง

ขั้นสรุป

ครูซักถามทำนาฏยศัพท์ที่ใช้ในเพลงคืนเดือนหงาย โดยนักเรียนร่วมกันตอบ

ชั่วโมงที่ 5-6 (การสอนแบบเพื่อนชวนเพื่อน)

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติทำรำ ว่ากลุ่มไหนพบปัญหาอะไรบ้าง

ขั้นสอน

ชั้นที่ 1 สังเกตรับรู้

1. ให้นักเรียนดูรูปแบบและวิธีการแสดงรำวงมาตรฐานจากสื่อวีดิทัศน์รำวงมาตรฐาน

ภาพที่ 8 ภาพกิจกรรมในการเรียนการสอน

ที่มา: ผู้วิจัย

ขั้นที่ 2 ทำตามแบบ

2. ให้นักเรียนปฏิบัติร่างมาตรฐานตามรูปแบบและวิธีการแสดง ตามสื่อวีดิทัศน์
ที่ได้ชม

ภาพที่ 9 ภาพกิจกรรมในการเรียนการสอน

ที่มา: ผู้วิจัย

ขั้นที่ 3 ทำโดยไม่มีแบบ

3. ให้นักเรียนปฏิบัติร่างมาตรฐานตามรูปแบบและวิธีการแสดง โดยให้นักเรียน
ยืนเข้าแถวเป็นวงกลม เป็นคู่ชาย-หญิง แล้วปฏิบัติท่ารำพร้อมแถบบันทึกเสียง

ขั้นที่ 4 แบ่งกลุ่มนักเรียน

4. ให้นักเรียนจับกลุ่มใหม่ตามความสมัครใจตนเองจำนวนกลุ่มละ 4 คน เพื่อ
สอบปฏิบัติร่างมาตรฐานเพลง “คืนเดือนหงาย”

ขั้นที่ 5 ฝึกทักษะให้ชำนาญ

5. ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันปฏิบัติท่ารำโดยให้นักเรียนยืนเข้าแถวเป็นวงกลม

ภาพที่ 10 ภาพกิจกรรมในการเรียนการสอน
ที่มา : ผู้วิจัย

ชั้นที่ 6 เสนอผลงาน

6. ครูแจ้งเกณฑ์การให้คะแนนการสอบปฏิบัติทำรำให้นักเรียนทราบ
7. ครูเรียกนักเรียนทีละกลุ่มออกมาสอบปฏิบัติทำรำเพลงคืนเดือนหงาย

ภาพที่ 11 ภาพกิจกรรมในการเรียนการสอน
ที่มา: ผู้วิจัย

ขั้นสรุป

7. ครูแจ้งผลการสอบปฏิบัติทำให้นักเรียนทราบ พร้อมชี้แจงข้อบกพร่อง และชมเชยนักเรียนที่ปฏิบัติได้คะแนนดี เพื่อเสริมกำลังใจให้นักเรียน มีความมุ่งมั่นในการฝึกฝนทักษะต่อไป

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐานของผู้เรียน

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. กระบวนการสอนมีความชัดเจน	4.80	0.45	มากที่สุด
2. ขั้นตอนการสอนแต่ละขั้นเข้าใจง่าย	4.60	0.55	มากที่สุด
3. การออกแบบการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.60	0.55	มากที่สุด
4. การออกแบบการสอนครูผู้ออกแบบสามารถปฏิบัติได้จริง	4.60	0.55	มากที่สุด
5. การออกแบบการสอนกระตุ้นให้นักเรียนตั้งใจเรียนมีความเข้าใจและนำความรู้ไปใช้ได้	4.40	0.55	มาก
6. การออกแบบการสอนเหมาะสม/สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	4.80	0.45	มากที่สุด
7. การออกแบบการสอนสอดคล้องกับเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
8. การออกแบบการสอนง่ายต่อการวัดและประเมินผล	4.60	0.55	มากที่สุด
9. การออกแบบการสอนเหมาะสมกับสถานที่และสื่อการสอน	4.80	0.45	มากที่สุด
10. การออกแบบการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย	4.60	0.55	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.66	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐานของผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย 4.66 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 9 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบคะแนนเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

การทดสอบ	จำนวน (คน)	\bar{X}	SD	t	df	sig (2-tailed)
คะแนนสอบก่อนเรียน	28	8.61	1.71	-5.17*	27	0.00
คะแนนสอบหลังเรียน	28	9.71	1.33			

* P < .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐานของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภายหลังจากผ่านการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน สูงกว่าก่อน ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอน

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ขั้นตอนชัดเจนลำดับจากง่ายไปยาก	4.29	0.86	มาก
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน	4.75	0.53	มากที่สุด
3. วิธีการสอนเหมาะสมกับเนื้อหา	4.38	0.77	มาก
4. นักเรียนได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.38	0.71	มาก
5. นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.13	0.90	มาก
6. นักเรียนมีโอกาสฝึกทักษะการปฏิบัติจนประสบความสำเร็จได้ด้วยตนเอง	4.17	0.96	มาก
7. กิจกรรมการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ กระตุ้นการเรียนรู้	3.88	1.30	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.28	0.73	มาก

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 4.28 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 6 ข้อ สามารถจัดเรียงความพึงพอใจจากมากไปน้อย ดังนี้

- นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน
- วิธีการสอนเหมาะสมกับเนื้อหา
- นักเรียนได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- ขั้นตอนชัดเจนลำดับจากง่ายไปยาก
- นักเรียนมีโอกาสฝึกทักษะการปฏิบัติจนประสบความสำเร็จได้ด้วยตนเอง
- นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- กิจกรรมการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ กระตุ้นการเรียนรู้

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

1) รูปแบบการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีคุณภาพตามเกณฑ์ประเมินของผู้เชี่ยวชาญในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.66

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภายหลังจากผ่านการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.28

อภิปรายผล

1) รูปแบบการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีคุณภาพตามเกณฑ์ประเมินของผู้เชี่ยวชาญในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย 4.66 เนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนตามที่ผู้วิจัยกำหนดนั้นเป็นกระบวนการสอนที่เน้นการให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ทฤษฎีหรือการปฏิบัติทักษะทางด้านนาฏศิลป์ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพและเกิดการเรียนรู้จากเพื่อนสู่เพื่อนที่สามารถพูดคุยกันได้อย่างสนิทใจระหว่างกัน สอดคล้องกับ พงศ์ศักดิ์ ลีละวัฒนพันธ์ (2559) ที่ได้กล่าวถึงการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนว่าเป็นวิธีการสอนที่ให้เพื่อนช่วยสอนให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ แบบตัวต่อตัว โดยเพื่อนช่วยสอนอาจเป็นนักเรียนชั้นสูงกว่าหรือนักเรียนชั้นเดียวกัน แต่มีความรู้ ความสามารถมากกว่ามาช่วยสอน จะช่วยทำให้นักเรียนผู้ช่วยสอนเกิดทักษะในการเรียนรู้และทักษะทางสังคมมากขึ้น และนักเรียนผู้ถูกสอนจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นจากการสอนของเพื่อนวัยเดียวกันและเป็นการสอนแบบตัวต่อตัว

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเรื่อง รำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนสูงกว่าหลังเรียน น่าจะเป็นเพราะว่าวิธีการสอนแบบ เพื่อนช่วยเพื่อนทำให้นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันลดการเขินอาย ประหม่า ในกรณีที่ผู้เรียนปฏิบัติไม่ได้หรือไม่เข้าใจเนื้อหาและไม่กล้าสอบถามจากครูผู้สอน สอดคล้องกับ อติกันต์ ภูติทิพย์ (2552) ที่ได้ดำเนินการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.28 น่าจะเป็นเพราะขั้นตอนการสอนมีความชัดเจนไม่ยุ่งยาก เป็นการสอนที่นักเรียนมีส่วนร่วม การออกแบบการสอนง่ายต่อการปฏิบัติ และผู้เรียนสามารถพูดคุยกับเพื่อนวัยเดียวกันได้ง่ายกว่าการพูดคุยหรือสอบถามจากครูผู้สอน สอดคล้องกับ งานวิจัยของนงนุช โฉมศิริ (2552) ที่ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยการเรียนรู้เป็นกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเพื่อนเป็นรายบุคคลที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลระยอง ที่พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเพื่อนเป็นรายบุคคล

ข้อเสนอแนะ

วิธีการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นวิธีการสอนที่เน้นกระบวนการปฏิบัติและเน้นกิจกรรมกลุ่มให้ผู้เรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถไปประยุกต์กับการสอนในรายวิชาอื่น ๆ ได้

รายการอ้างอิง

- นงนุช โฉมศิริ. (2552). ผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยการเรียนรู้เป็นกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเพื่อนเป็นรายบุคคลที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลระยอง. ปรินญาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พงศ์ศักดิ์ ลีละวัฒน์พันธ์. (2559). รู้จักกับการสอนแบบเพื่อนช่วยสอน (Peer Coaching). [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 5 มกราคม 2562. เข้าถึงจาก <https://teacherpd.ipst.ac.th/index.php/component/guru/?view=guruForum&task=fview&id=4085>
- อดิกันต์ ภูติพิพย์. (2552). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม พื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน. สารนิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัย สาขาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การใช้ STEAM Education พัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

THE USE OF STEAM EDUCATION LEARNING TO DEVELOP MATTAYOM SUKSA 3 STUDENTS' CREATIVE THINKING

รัชฎาภรณ์ จันทรทอง *

RATCHADAPORN CHANTHONG

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา (STEAM Education) เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อน-หลังเรียนของนักเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษา 3) ศึกษาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษา 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ดำเนินการวิจัยโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รูปแบบการสอนสะเต็มศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) ประสิทธิภาพการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นักเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษามีค่าเท่ากับ 78.83/78.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (2) ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นักเรียนหลังเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (4) ความพึงพอใจของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษาอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ: สะเต็มศึกษา ความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วิชาวิทยาศาสตร์

* รองผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Deputy Director, Angthong College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute

Abstract

The purposes of this research were; 1) to synthesize the efficiency of guidelines for creating lessons based on STEAM Education for the development of students' creative thinking. 2) to compare the learning achievement of the students, before and after the implementation of the lessons based on STEAM Education 3) to investigate the creative thinking ability of the students who used the lessons based on STEAM Education 4) to study the satisfaction of the students who used the lessons based on STEAM Education. The experimental group was 30 Mattayom Suksa 3 students from Angthong College of Dramatic Arts in the first semester of 2018 academic year got from the Purposive Sampling technique. The research instruments were a teaching model of STEAM Education, a learning management plan in accordance with STEAM Education, an achievement test, a creativity test, and a satisfaction questionnaire. The data were analyzed by using mean and standard deviation.

The findings revealed many interesting issues. First, the guidelines for learning management by STEAM Education for the development of students' creative thinking showed the efficiency index at 78.83/78.75 which was higher than the standard index at 75/75. Second, after learning by STEAM Education, students' achievement was statistically higher at a significance level of 0.01. Third, creative thinking ability of students after learning by STEAM Education was statistically higher than the former at a significance level of 0.01. Finally, satisfaction of students who learned by STEAM Education showed the highest level.

Keywords: STEAM Education, Creative Thinking, Mattayom Suksa 3, Science

บทนำ

การดำเนินชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องพัฒนาเด็กทุกวัยให้ได้รับการเลี้ยงดูที่ได้มาตรฐาน มีพัฒนาการดีทุกด้าน มีทักษะชีวิต มีวินัยและวุฒิภาวะ สามารถควบคุมอารมณ์และปรับตัวในโลกที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ระบบการศึกษาไทยมีความพยายามสร้างฐานข้อมูล ค้นหาปัจจัยแก้ไขและมุ่งพัฒนาให้เกิดทักษะผู้ประกอบการที่มีความจำเป็นสำหรับเด็กในยุคศตวรรษที่ 21 ให้มีทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา มีจินตนาการ สร้างสรรค์นวัตกรรมได้ด้วยการลงมือทำด้วยตนเอง มีความพร้อมในด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ ร่วมมือทำงานเป็นทีม มีภาวะผู้นำในด้านการสื่อสาร รู้เท่าทันสื่อด้านคอมพิวเตอร์ มีความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสาร ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ยุคศาสตร์ชาติ ตามนโยบายประเทศไทย 4.0 มีความเมตตา กรุณา คุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกในการสร้างเสริมความรู้และทักษะความเป็นพลเมืองที่ดี การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องเชื่อมโยงกับภาคชีวิตจริงจึงจะเป็นการเรียนรู้ที่ทรงพลัง หลักสูตรควรเป็นแบบสหวิทยาการ เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ประเด็นปัญหาในโลกของความเป็นจริง มีการบูรณาการศาสตร์การเรียนรู้หลากหลายวิชา นำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน (สุพรรณิชาญประเสริฐ, 2556)

ปัจจุบันมีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนบูรณาการความรู้หลากหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน จัดทำมาตรการเพื่อปรับกระบวนการเรียนรู้ในบริบทต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษาและแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ด้วยวิธีการวิจัยและพัฒนาคนให้มีความรู้คู่คุณธรรมในทุกช่วงวัย สะเต็ม (STEM) และสะเต็มศึกษา (STEAM Education) เป็นอีกคำตอบหนึ่งที่กำลังนิยมใช้จัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะสำคัญของคนในศตวรรษที่ 21 สะเต็มศึกษาเป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการห้าสาขาวิชา คือ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเพิ่มศิลปะ (ART) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการในการออกแบบชิ้นงานให้มีความสวยงามยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยเสริมเรื่องความคิดสร้างสรรค์ สร้างแรงบันดาลใจ ความสุขในการเรียนรู้สู่การเติบโตอย่างสมดุล การแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ด้วยความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) อาจนำไปสู่วินัยในการเป็นนักวิทยาศาสตร์ และเพิ่มพูนทักษะในการแก้ปัญหา มีผลการวิจัยยืนยันว่าหลังจากได้เรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษาทำให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา

และมีความสุขพึงพอใจในการเรียนมาก (นัสนรินทร์ ปือชา, 2558) และการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาทำให้นักเรียนทักษะความคิดสร้างสรรค์ และมีเจตคติที่ดีมากต่อการเรียน (ชนิดดา ภูโปร่ง และคณะ, 2559)

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิธีพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยการให้นักเรียนได้ลงมือทำงานด้วยตนเอง ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด เพราะนักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเอง รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความคิดสร้างสรรค์ (วิจารณ์ พานิช, 2555) พัฒนาตนเองเพื่อเตรียมความพร้อมเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในโลกยุคศตวรรษที่ 21 อย่างเต็มภาคภูมิ

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อน-หลังเรียนของนักเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษา
3. ศึกษาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษา
4. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษา

วิธีการศึกษา

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 130 คน

กลุ่มตัวอย่าง สุ่มเลือกแบบเจาะจงจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 30 คน

ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นักเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการวิทยาศาสตร์โดยมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน คือ ตั้งคำถาม (Ask) สำรวจค้นหา (Explore) วางแผน (Plan) สร้างสรรค์ชิ้นงาน (Create) ทดสอบ (Test) ปรับปรุง (Improve) และนำเสนอ (Result)

1.2 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานวิทยาลัยนาฏศิลป์ชั้น ม.1-6 หลักสูตรสถานศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหา ดังนี้ คือ ความเร่งแรงลัพธ์ที่กระทำต่อวัตถุ แรงกิริยาและแรงปฏิกิริยา แรงพยุ่งของเหลวที่กระทำต่อวัตถุ แรงเสียดทานสถิต แรงเสียดทานจลน์ โมเมนต์ของแรง การเคลื่อนที่ของวัตถุในแนวตรง และแนวโค้ง

1.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ใช้เวลาเรียน 16 ชั่วโมง ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ จุดประสงค์ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กิจกรรม และวัดผลประเมินผล

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ประเมินความสอดคล้องระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้กับตัวชี้วัดตามแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ จึงนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.49 มาทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างข้อสอบ เทคนิคการเขียนข้อสอบ

2.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

2.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อสอบ กับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Index of item objective Congruence: IOC) ความถูกต้องด้านภาษา ตัวเลือกและการใช้คำถาม นำไปปรับปรุงแก้ไขแล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67-1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนให้คะแนนตามเกณฑ์ดังนี้

คะแนน +1 หมายถึง ตรงตามจุดประสงค์

คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

คะแนน -1 หมายถึง ไม่ตรงตามจุดประสงค์นั้น

2.4 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.5 นำคะแนนที่ได้จากการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.85 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.21-0.69

2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 ในภาคสนาม

2.7 นำคะแนนมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 โดยคำนวณจากสูตร KR-20 ของ Kuder Richardson

2.8 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ด้านความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ ของกิลฟอร์ด (Guilford, 1954, อ้างถึงใน อารี พันธุ์ณี 2540, น. 27-33) มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ วางกรอบให้ครอบคลุม

3.2 สร้างแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยเกณฑ์การให้คะแนนมี ดังนี้

5 หมายถึง ความคิดสร้างสรรค์ระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ความคิดสร้างสรรค์ระดับมาก

3 หมายถึง ความคิดสร้างสรรค์ระดับปานกลาง

2 หมายถึง ความคิดสร้างสรรค์ระดับน้อย

1 หมายถึง ความคิดสร้างสรรค์ระดับน้อยที่สุด

3.3 ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบ

3.4 จัดทำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

4. แบบสอบความพึงพอใจของนักเรียนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scale) จำนวน 30 ข้อ โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ เพื่อหากรอบการวัดความพึงพอใจให้ครอบคลุมด้านบทบาทครู-นักเรียน วิธีจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ

4.2 สร้างแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน โดยเกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

5 หมายถึง พึงพอใจระดับมากที่สุด

4 หมายถึง พึงพอใจระดับมาก

3 หมายถึง พึงพอใจระดับปานกลาง

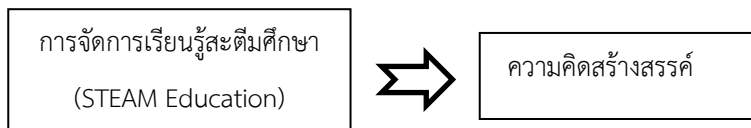
2 หมายถึง พึงพอใจระดับน้อย

1 หมายถึง พึงพอใจระดับน้อยที่สุด

4.3 ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบวัดความพึงพอใจให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบสอดคล้องระหว่างคำถามกับองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ (Index of Consistency: IC) แล้วคัดเลือกคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00

4.4 จัดทำแบบวัดความพึงพอใจ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทดสอบก่อนเรียนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการตั้งคำถาม (Ask) กระตุ้นความคิด ให้นักเรียนลงมือสร้างความรู้ด้วยตนเอง
2. ขั้นสำรวจค้นหา (Explore) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนรวบรวมข้อมูล หาความรู้เพื่อใช้แก้ปัญหาโดยแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน สืบค้นข้อมูลหาผู้ที่มีความรู้ที่จะนำมาประดิษฐ์ชิ้นงาน
3. ขั้นวางแผน (Plan) หลังจากนักเรียนแต่ละกลุ่มสืบค้นข้อมูลแล้ว ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ค้นหา แล้วจึงตัดสินใจเลือกวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือสร้างสรรค์ชิ้นงาน

4. ขั้นสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Create) นักเรียนแต่ละกลุ่ม สร้างสิ่งประดิษฐ์ตามที่วางแผนไว้

5. ขั้นทดสอบชิ้นงาน (Test) ที่นักเรียนได้สร้างสรรค์ขึ้น

6. ขั้นปรับปรุง (Improve) ชิ้นงานที่ประดิษฐ์ขึ้น หากงานใดมีปัญหา ก็จะปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดสอบอีกครั้ง

7. ขั้นนำเสนอ (Result) แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอื่น ๆ เสนอความคิดเห็นและประมวลผลความรู้ที่นักเรียนได้เรียนมา

เมื่อจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาครบ 7 ขั้นตอนและทดสอบหลังเรียนแล้ว นักเรียนทำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ นักเรียนทำแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำข้อมูล คะแนนการวิจัยทำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจไปวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์การวิจัย 4 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาประสิทธิภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้
2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้
3. ผลการศึกษาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์
4. ผลการศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้

1. ผลการศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ประสิทธิภาพจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นักเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา

คะแนนระหว่างเรียน			คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน			ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E_1	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E_2	E_1 / E_2
20	15.77	78.83	30	23.63	78.75	78.83 / 78.75

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นักเรียน เรื่องแรงและการเคลื่อนที่มีค่าเฉลี่ยโดยรวม เท่ากับ 78.79 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยคะแนนระหว่างเรียนคะแนนเต็ม 20 คะแนน ค่าเฉลี่ย 15.77 ประสิทธิภาพ 78.83 คะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คะแนนเต็ม 30 คะแนน ค่าเฉลี่ย 23.63 ประสิทธิภาพ 78.75 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นักเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 75/75

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ก่อนและหลังเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ก่อน-หลังเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษา

	คะแนน	N	\bar{x}	S.D.	T	P
ก่อนเรียน	40	30	15.00	4.13	31.58	0.00
หลังเรียน	40	30	31.5	4.36		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยคะแนนจากแบบทดสอบก่อนเรียนซึ่งมีคะแนนเต็ม 40 คะแนน คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 5.00 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.13 และจากการทดสอบหลังเรียนคะแนนเต็ม 40 คะแนน คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 31.5 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.36 เมื่อทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test แสดงให้เห็นว่าค่าผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน หลังเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษา

	คะแนน	N	\bar{x}	S.D.	T	P
ก่อนเรียน	20	30	14.07	1.36	17.03	0.00
หลังเรียน	20	30	18.77	0.97		

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนเรียนซึ่งมีคะแนนเต็ม 20 คะแนน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.07 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.36 และจากการทดสอบหลังเรียนคะแนนเต็ม 20 คะแนน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.77 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.97 เมื่อทดสอบด้วยค่าสถิติ พบว่าค่า t มีค่าเท่ากับ 17.03 แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน หลังเรียน โดยใช้สะเต็มศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการประเมินความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ หลังเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษาดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นักเรียน

องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
บทบาทผู้สอน	4.74	0.44	มากที่สุด	2
บทบาทผู้เรียน	4.77	0.42	มากที่สุด	1
วิธีการจัดการเรียนรู้	4.71	0.45	มากที่สุด	4
การวัดผลประเมินผล	4.72	0.45	มากที่สุด	3
ประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับ	4.69	0.46	มากที่สุด	5
รวม	4.73	0.44	มากที่สุด	

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ก่อนและหลังเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษานักเรียนมีความพึงพอใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในด้านบทบาทผู้เรียนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 รองลงมา คือ ด้านบทบาทผู้สอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 ด้านการวัดผลประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 และด้านประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46

สรุปและอภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นักเรียน เรื่องแรงและการเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพ 78.83/78.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 75/75 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. นักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยหลังเรียน (\bar{X} =31.5, S.D 4.36) สูงกว่าก่อนเรียน (\bar{X} =15.00, S.D.=4.13) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษาจะมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ (\bar{X} =18.77, S.D.=0.96) สูงกว่าก่อนเรียน (\bar{X} =14.07, S.D.=1.36) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษาในระดับมากที่สุด จากผลการวิจัยตามที่กล่าวมานำไปสู่การอภิปรายผล ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษามีค่าประสิทธิภาพ 78.83/78.75 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 75/75 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้คือการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษามีประสิทธิภาพสูง

จากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 75 ตัวแรก (E_1) ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา พบว่าประสิทธิภาพ (E_1) มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 78.83 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 75 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 75 ตัวหลัง (E_2) ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพ (E_2) มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 78.75 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 75 ตามสมมติฐาน สอดคล้องกับผลวิจัยของมินกาญจน์ แจ่มพงษ์ (2559) เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกแบบสะเต็มศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ชิ้นงาน เรื่อง พลังงานรอบตัวเรา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่าชุดฝึกแบบสะเต็มศึกษามีค่าประสิทธิภาพ 80.76/81.54 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษามีผลสัมฤทธิ์การเรียนสูงขึ้น หลังเรียน (\bar{X} =31.5, S.D.=4.36) สูงกว่าก่อนเรียน (\bar{X} =15.00, S.D.=4.13) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 15.00 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 31.5 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน แสดงว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของนัสนรินทร์ ป้อชา (2558) พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของพิตมาอัสไวณี ตาเย๊ะ และคณะ (2558) พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านบุเกะตาโหมง จังหวัดนราธิวาส สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลวิจัยของจารีพร ผลมูล (2557) เรื่องการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการแบบสะเต็ม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรณีศึกษา โรงเรียนชุมชนวังตะกอก จังหวัดชุมพร พบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษามีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์หลังเรียน ($\bar{X}=18.77$, S.D.=0.96) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}=14.07$, S.D.=1.36) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิเคราะห์ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสูงขึ้นหลังเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษา เนื่องจากสอดคล้องกับผลการวิจัยของนัสนรินทร์ ป้อชา (2558) พบว่า หลังจากได้เรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และชนิดดาญโปรง และคณะ (2559) ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ พบว่า ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของแผนการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ค่า E_1/E_2 มีค่าเท่ากับ 79.89/77.06 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 75/75 ทักษะความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เจตคติต่อของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้สะเต็มศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทักษะความคิดสร้างสรรค์และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์หลังเรียนมีค่า R2

เท่ากับ 0.3915 และมีค่า r เท่ากับ 0.3884 หมายความว่าตัวแปรทั้งสองในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์กันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4. นักเรียนมีความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษาในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผลการวิจัยนี้ พบว่า นักเรียนพึงพอใจการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของนัสนรินทร์ ปือชา (2558) ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พัทมาอัสไวณี ตาเย๊ะ และคณะ (2558) ศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และจารีพร ผลมูล (2558) ศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการแบบสะเต็มศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรณีศึกษา โรงเรียนชุมชนวังตะกอก ชุมพร พบว่าจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และผ่านเกณฑ์ระดับดี (เฉลี่ย=3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ระดับดี (เฉลี่ย=3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หน่วยการเรียนรู้บูรณาการแบบสะเต็มศึกษามีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.65/78.33 อยู่ในเกณฑ์ 82.5-77.5

ผลที่เกิดขึ้นต่อนักเรียนเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษาในบทเรียน เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ ซึ่งเป็นการบูรณาการเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม ศิลปะศึกษา และคณิตศาสตร์ ตัวอย่างเช่น โครงการงานชิงช้าสวรรค์หรรษาเป็นการบูรณาการ S (science) คือ การเคลื่อนที่วงกลม T (Technology) คือ ประดิษฐ์ชิงช้าสวรรค์จากไม้ไอศกรีม E (Engineering) คือ การออกแบบชิงช้าสวรรค์ให้หมุนได้ A (Art) คือ การตกแต่ง และทาสีให้สวยงาม M (Mathematics) คือ การคำนวณขนาดของชิงช้าสวรรค์ไม้ไอศกรีม ฯลฯ

ส่วนโครงการกระดานหกฟรุ้งฟริ้งเป็นการบูรณาการ S (Science) คือ โมเมนตัม และคาน T (Technology) คือ กระดานหกจากไม้ไอศกรีม E (Engineering) คือ กระบวนการออกแบบการสร้างกระดานหก A (Art) คือ การตกแต่งด้วยสีสันทาสีสวยงามเป็นที่น่าสนใจ M (Mathematics) คือการคำนวณขนาดของไม้ไอศกรีม การนับจำนวนการคำนวณน้ำหนัก ความสมดุล เป็นต้น

นักเรียนได้วางแผน ลงมือทำ ลงมือแก้ปัญหา ทดลองอุปกรณ์ทำงาน ศึกษาหาความรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย นำมาสรุปและนำเสนอในรูปแบบของโครงงานสะเต็มศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่กัน ซึ่งการค้นคว้าหาความรู้ด้วยการลงมือทำด้วยตนเอง จนทำให้นักเรียนได้เกิดองค์ความรู้ และทบทวนเนื้อหาวิชาที่เรียนด้วยตนเอง ส่งผลให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีความสุขกับการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูงขึ้น มีทักษะในการทำงาน วางแผนงาน ทำงานเป็นทีม และกล้าแสดงออก ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของคนในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. ก่อนจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ครูควรหาความรู้เป็นอย่างดี และจัดการเรียนการสอนอย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
2. ครูควรชี้แจงการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียนเข้าใจบทบาทของตน มีอิสระด้านความคิดเนื้อหา ครูเป็นผู้แนะให้คำปรึกษา
3. การเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผู้เรียนมีข้อจำกัดเรื่องเวลาครูผู้สอนควรยืดหยุ่นเรื่องเวลาในการทำกิจกรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ และรายวิชาอื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผู้เรียนในระดับการวิเคราะห์ ประเมินค่า และคิดสร้างสรรค์

รายการอ้างอิง

- จารีพร ผลมูล. (2557). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการแบบ STEAM สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3: กรณีศึกษาชุมชนวังตะกอก จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนิดดา ภูโปร่งและคณะ. (2559). การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นัสนรินทร์ ปือฮา. (2558). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา ความสามารถในการแก้ปัญหาและความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พัฒมาอัสไวณี ตาเย๊ะ และคณะ. (2558). การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ และความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบุเกะตาโอง อำเภोजะเอย์ริง จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มีนกาญจน์ แจ่มพงษ์. (2559). การพัฒนาชุดฝึกทักษะเพื่อการสร้างสรรค์ชิ้นงานแบบสะเต็มศึกษา เรื่องพลังงานรอบตัวเรา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สุพรรณิ ชาญประเสริฐ. (2556). การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สสวท.
- อารี พันธุ์มณี. (2540). ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อแกรมมี.

โขนกับสถานการณ์การเมืองสมัยรัชกาลที่ 3

KHON AND POLITICAL SITUATION DURING THE REIGN
OF KING RAMA III

ดิเรก ทรงกัลยาณวัตร*

DEREK SONGKALAYANAWAT

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทบทวนประเด็น กรณีพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ทรงยกเลิกอุปถัมภ์โขนหลวงเพราะสนพระทัยพระพุทธศาสนาจนทำให้โขนหลวงในราชสำนักชบเซา โดยใช้กรอบแนวคิดประวัติศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์การเมืองสมัยรัชกาลที่ 3 มีภัยคุกคามความมั่นคงต่อราชบัลลังก์ สรุปได้ 2 ประเด็น คือ การชิงอำนาจในราชสำนักและการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก ยุทธศาสตร์การป้องกันภัยคุกคามราชสำนัก คือ การติดต่ออาวุธทางปัญญาให้ความรู้แก่ประชาชนผ่านทางพระสงฆ์และวัดในพุทธศาสนา การยกเลิกโขนหลวงในราชสำนักเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ ป้องกันการชองสุ่มกำลังในราชสำนักของพระบรมวงศานุวงศ์ และเป็นการนำองค์ความรู้จากราชสำนักเป็นวิทยาทานสู่ชุมชน

คำสำคัญ: โขน สถานการณ์การเมือง รัชกาลที่ 3

Abstract

Based on the historical framework, this article aimed to investigate the reasons for King Rama III's cancellation of the royal patronage to KHON performance. Historically, the public were still skeptical if the cancellation was due to the fact that King Rama III was much more interested in

* ครูสอนวิชาประวัติศาสตร์ วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Lecturer of Thai History at Lopburi College of Dramatic Arts, Bunditpattanasilpa institute

Email: dereks440@gmail.com

Buddhism than KHON performance, leading to the decline in popularity of KHON performance in the Royal Court. The study indicated that during the reign of King Rama III, the country's political situation was unstable, and the threats to the throne can be twofold: the seizure of power in the royal court and the western colonization attacking the Kingdom of Siam. One of the protection strategies against the threats to the Royal Court was to educate Thai people through public domain by Buddhist monks in the temples. Cancellation of the royal patronage to KHON performance was another protection strategy adopted during that time. In so doing, assemble of men in the royal court aiming for the coup against the throne could be prevented. Besides this, the knowledge from the royal court could be transferred to the public domain.

Keyword: Khon of Prince Kraisorn, Political Situation, King Rama the third

บทนำ

จากประเด็นข้อถกเถียงทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวว่าเมื่อ “พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ เสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์ราชสมบัติเป็นพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ทรงมีพระราชหฤทัยใฝ่ในการบำรุงพระพุทธศาสนา ไม่โปรดการละเล่นมหรสพ ทรงเห็นว่าเป็นการละเล่นที่ไร้สาระไม่เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง และผิดหลักธรรมพระพุทธศาสนา เป็นการบำรุงบำเรอตนเองเกินกว่าเหตุ (กรมศิลปากร, 2556, น. 16) ทรงเลิกโขนละครของหลวงทำให้โขนละครในราชสำนักชบเซา

เนื่องจากโขนเป็นมหรสพในพระราชพิธีตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ถือเป็นเครื่องราชูปโภคส่วนพระองค์ เป็นเครื่องประกอบอิสริยยศของกษัตริย์ ปรากฏหลักฐานว่า “เป็นการแสดงต้องห้ามมิให้เอกชนพึงมีไว้เป็นส่วนตัว” นอกจากโขนหลวงในราชสำนักเท่านั้น โขนจึงเป็นนาฏกรรมที่กษัตริย์ทรงอุปถัมภ์ มีความเกี่ยวพันกับราชสำนักและเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ไทยอย่างใกล้ชิดมาตั้งแต่อดีตกาล พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระปรีชาสามารถ ปราดเปรื่องรอบด้าน นำความเจริญมั่งคั่งสู่บ้านเมือง ทำนุบำรุงความสุขประชาชน ทรงมีประสบการณ์ด้านการต่างประเทศติดต่อกับ

นานาชาติ การยกเลิกโขงหลวง จึงน่าจะมีประเด็นสำคัญที่มีนัยทางการเมืองและดำเนินนโยบายการบริหารบ้านเมืองแฝงอยู่

สมัยรัชกาลที่ 3 เป็นยุคที่การค้าขายเจริญรุ่งเรือง การศึกษาสงครามในภูมิภาคเปลี่ยนรูปแบบไป จึงทรงทำนุบำรุงบ้านเมืองด้านการก่อสร้าง สถาปัตยกรรม และพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ศาสนสถาน” พระองค์ทรงสร้างและบูรณะวัดขึ้นใหม่ในแบบสถาปัตยกรรมผสมผสานระหว่างศิลปะไทยและจีน เช่น วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดราชโอรสารามราชวรวิหาร (วัดประจำรัชกาล) วัดราชนันทดารามวรวิหาร วัดเทพธิดาราม วัดยานนาวา วัดนางนองวรวิหาร และวัดกัลยาณมิตร เป็นต้น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระปรีชาสามารถฉลาดปราดเปรื่องรอบด้าน แก้ไขทุกปัญหาของบ้านเมืองสร้างความมั่งคั่งบำรุงสุขประชาชนทรงนำความเจริญมาสู่ชาติไทยก่อนส่งต่อพระราชภารกิจใหญ่หลวงของแผ่นดิน ให้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2394 ทรงครองสิริราชสมบัติ 27 ปี

เมื่อวิเคราะห์เหตุการณ์การเมืองสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยวิธีศึกษาเอกสารพบว่า ภัยคุกคามความมั่นคงทางการเมืองไทยที่มีต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา คือ การแย่งชิงราชบัลลังก์โดยพระราชวงศ์และขุนนาง นอกจากนี้ในสมัยรัชกาลที่ 3 ยังเกิดมีภัยคุกคามใหม่ที่มาจากนักล่าอาณานิคมชาติตะวันตกเข้ามาสั่นคลอนความมั่นคงของราชอาณาจักรสยาม ตัวอย่างจากการที่ทัพนักล่าอาณานิคมอังกฤษและฝรั่งเศสรุกรานจีน อินเดีย พม่า เวียดนาม เป็นต้น

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ทบทวนประเด็นกรณีพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลิกอุปถัมภ์โขงหลวงเพราะสนใจพระพุทธศาสนา หรืออาจเป็นเพราะมีนัยแฝงทางการเมือง เป็นยุทธศาสตร์การป้องกันภัยคุกคามราชบัลลังก์จากการช่องสุ่มกำลังของพระบรมวงศานุวงศ์และขุนนาง รวมทั้งเป็นการนำองค์ความรู้จากราชสำนักสู่ประชาราษฎร์ของพระองค์ เป็นวิทยาทานเพื่อเตรียมพร้อมรับมือภัยอันตรายจากนักล่าอาณานิคม การศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ดำเนินการตามกรอบแนวคิดวิชาประวัติศาสตร์

สถานการณ์การเมืองสมัยรัชกาลที่ 3

สืบเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจสมัยรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปรีชาสามารถฉลาดปราดเปรื่องรอบด้านมีเงินกำไรเป็นอันมากจากการค้าสำเภา จึงทรงสร้างวัดใหม่และบูรณะวัดเก่าจำนวนมาก นำศิลปะจีนมาใช้อย่างเต็มที่ โดยฝีมือช่างไทยผสมผสานกับฝีมือช่างจีน

ในขณะเดียวกันรัชสมัยของพระองค์เริ่มปรากฏภัยคุกคามจากนักล่าอาณานิคม เข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับการขยายการศึกษาสู่สามัญชน ตัดอาวุธทางปัญญาให้ประชาชน เตรียมการรักษาชาติบ้านเมืองให้รอดพ้นภัยจากนักล่าอาณานิคม

หลักฐานยืนยันความพยายามขยายความรู้สู่สาธารณะในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้แก่ การพิมพ์หนังสือด้วยภาษาไทยเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2371 โดยร้อยเอกโทมัส เจมส์โลว์ หลังจากนั้นใน พ.ศ. 2372 ทรงส่งคายนาวาพระไทรปิฎกเป็นภาษาไทย ปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และทรงตั้งเป็นโรงเรียนหลวงในวัด เพื่อสอนหนังสือภาษาไทยให้เด็กไทยเป็นครั้งแรก เป็นต้น

ช่วงที่ชาติตะวันตกเริ่มแผ่อิทธิพลและนำวิทยาการมาเผยแพร่ ทรงมีพระราชประสงค์บันทึกความรู้ของไทยมิให้สูญหายไปกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย จึงเป็นจุดเริ่มต้นการสร้างมรดกทรงคุณค่าของชาติ คือ จารึกวัดโพธิ์หรือวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้จารึกสรรพตำราทั้งหมด 8 หมวด บนหินอ่อน ประดับตามศาลารายวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ผู้แต่งจารึกความรู้เหล่านั้น มีตั้งแต่พระมหากษัตริย์ พระราชวงศ์ ขุนนาง พระ และไพร่ รวม 53 ท่าน เป็นความรู้ต่าง ๆ เช่น ศาสนา ภาษา วรรณกรรม วัฒนธรรม ประเพณี จิตรกรรม ประติมากรรม และการแพทย์

สมัยโบราณความรู้ เช่น ตำรายา วิชาการแพทย์ ฯลฯ แต่ละสำนักจะถูกปกปิดเป็นความลับไม่ยอมบอกความจริง จนกระทั่งรัชกาลที่ 3 บัญชาให้รวบรวมจารึกสลักความรู้โบราณเป็นลายลักษณ์อักษรเผยแพร่สู่สาธารณะบนแผ่นศิลาเพื่อความยั่งยืนถาวร ทรงมีพระราชประสงค์ให้เป็นคลังความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จึงเป็น “มหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกของคนไทย” ที่มีเจตนารมณ์ให้ความรู้เพื่อเป็นวิทยาทาน แก่มหาชน

ด้านสถานการณ์การเมืองตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์จนถึงรัชกาลที่ 3 แม้จะเป็นยุคเริ่มต้นสร้างความมั่นคงเป็นปึกแผ่น แต่ทว่าก็มีเหตุการณ์กระทบกระทั่งถึงขั้นใช้กำลังเข้าปะทะกัน จนก่อให้เกิดความเคลือบแคลงว่าอาจนำไปสู่วิกฤตการณ์แย่งชิงราชบัลลังก์ โดยพระราชวงศ์และขุนนางหลายเหตุการณ์ หนึ่งในตัวอย่างมีกรณีการแสดงโขนครั้งยิ่งใหญ่เข้ามาเกี่ยวข้องกล่าวคือ ในงานฉลองอัฐิสมเด็จพระปฐมบรมชนก ณ พุ่มพระเมรุ เมื่อ พ.ศ. 2339 มีการแสดงโขนตอนสิบขุนสิบรถ โขนวังหลวงเป็นฝ่ายพระราม โขนวังหน้าเป็นฝ่ายทศกัณฐ์ เมื่อปะทะทั้กันฝ่ายนักแสดงวังหน้าไม่ยอมแพ้ตามบท จนเกิดศึกรบกันจริง ๆ หลังเสร็จงานสมโภชพระบรมอัฐิแล้ว ความบาดหมางระหว่างวังหลวงกับวังหน้าไม่ยอมยุติถึงขั้นเตรียมไพร่พลทำสงครามกลางพระนคร

รัชกาลที่ 3 ทรงอยู่ในเหตุการณ์ดังกล่าว การที่พระองค์ทรงยกเลิกโขนหลวงในราชสำนัก อาจเนื่องด้วยเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือเหตุผลใดก็ตาม หลังจากพระองค์ทรงยกเลิกโขนหลวงในราชสำนัก ได้มีการโอนโขนข้าหลวงเดิมในกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ที่มีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 ย้ายไปสังกัดพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เจ้าลักขณานุคุณ ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว แรงสะท้อนจากการยกเลิกโขนในราชสำนัก กลับเป็นแรงกระตุ้นให้โขนเอกชนนอกราชสำนักในแต่ละชุมชนได้ถือกำเนิดขึ้น สอดรับกับยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเสรีที่มีจารีกวัตรโพธิ์เป็นหลักฐานอย่างเป็นทางการ แม้มีรับสั่งยกเลิกการแสดงโขนหลวง แต่ภายนอกราชสำนักก็มีโขนละครเกิดขึ้นหลายโรง ตัวอย่างเช่น โขนละครของเจ้าพระยาบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนีย์) โขนละครของกรมพระพิทักษ์เทเวศร์ (ต้นราชสกุลกุญชร) ต่อมาก็มีการสืบทอดอย่างเป็นระบบระเบียบโดยลำดับ จนเป็นแบบอย่างของโขนละครในยุคต่อมา แรงส่งจากยุทธศาสตร์การนำความรู้จากราชสำนักสู่ชุมชน ยังส่งผลมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 เจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ เจ้ากรมมหรสพได้พยายามฟื้นฟูการแสดงโขนขึ้นอีกครั้ง จนถึงรัชกาลที่ 6 ทรงอุปถัมภ์การแสดงโขน เริ่มต้นจากให้บุตรขุนนางมหาดเล็กหลวงฝึกหัดโขน ตั้งกรมมหรสพให้บรรดาศักดิ์ศิลปินโขนที่มีฝีมือ เรียกว่า โขนบรรดาศักดิ์ คู่กันไปกับโขนเอกชนที่เรียกว่า โขนเชลยศักดิ์ และตั้งโรงเรียนสอนการแสดงขึ้นภายในกรมมหรสพชื่อว่า “โรงเรียนพรานหลวง” ต่อมาในปี พ.ศ. 2478 ได้โอนกรมมหรสพมาอยู่กรมศิลปากร (กรมศิลปากร, 2552, น.31)

โขนในราชสำนักยังเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การเมืองสมัยรัชกาลที่ 3 อีกครั้ง เมื่อเกิดคดีความทางการเมือง กรณีพระองค์เจ้าไกรสรหรือกรมหลวงรักษัรณเรศ ต้องคดีคิดก่อการกบฏจนถูกสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทน์สิ้นพระชนม์ในปี พ.ศ. 2391 หนึ่งในข้อกล่าวหาสำคัญคือทรงเลี้ยงโขนละครชายจำนวนมากเป็นบริวาร มักใหญ่ใฝ่สูงทำตัวเทียมพระเจ้าแผ่นดิน (เจ้าพระยาทิพากรวงศ์, 2538, น. 73-80)

โขนพระองค์เจ้าไกรสร-คดีการเมืองสมัยรัชกาลที่ 3

พระองค์เจ้าไกรสรหรือกรมหลวงรักษัรณเรศ เป็นพระราชโอรสพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชกับเจ้าจอมมารดาน้อยแก้ว ธิดาเจ้าพระยาจักรี เจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ต้นสกุลอนิรุทธ์เทวา และพึงบุญ ประสูติเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2334 สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2391 ทรงมีความรู้ความสามารถโดดเด่นทั้งด้านทางการทหาร พุทธศาสนา โหราศาสตร์ เป็นจินตกวี บัณฑิตที่มีความสามารถสูง มีตำแหน่งสำคัญทางการเมืองในช่วงรัชกาลที่ 1-3 กำกับดูแลกรมสังฆการี กำกับกรมวัง กรมศขบาล เป็นขุนพลคู่บารมีของรัชกาลที่ 3 ตั้งแต่ทรงเป็นพระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ และมีบทบาทสำคัญร่วมกับขุนนางตระกูล “บุญนาค” ในการขึ้นครองราชย์สมบัติของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระองค์เจ้าไกรสรหรือกรมหลวงรักษัรณเรศถูกกล่าวโทษด้วยข้อหาชำระคดีของราษฎรไม่ยุติธรรม เพราะถูกพวกโขนละครชักพาให้เสียคน รับสินบนทั้งฝ่ายโจทก์ฝ่ายจำเลยเป็นคนมักใหญ่ใฝ่สูง ไปลอยกระทงที่กรุงเก่าและเมืองนครเขื่อนขันธ์ เอาธรรมเนียมนิยมแบบในหลวง ให้พวกละครหม่อมแพรสีทับทิมใส่แหวนเพชรแทนหม่อมห้าม ตั้งแต่เล่นโขนละครแล้วก็ได้บรรทมกับหม่อมห้ามเลย บรรทมอยู่แต่ที่แก่งข้างท้องพระโรงพวกละคร กรมหลวงรักษัรณเรศให้การว่า การที่ไม่อยู่กับลูกเมียนั้นไม่เกี่ยวข้องต่อการแผ่นดิน และได้คิดกบฏแต่ถ้าสิ้นแผ่นดินรัชกาลที่ 3 ก็ไม่ยอมเป็นข้าใคร (เจ้าพระยาทิพากรวงศ์, 2538, น. 76)

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปรึกษาพระราชวงศานุวงศ์ และเสนาบดีต่างเห็นพ้องว่า กรมหลวงรักษัรณเรศมีความผิดเบียดบังเงินเบี้ยหวัดและเงินขึ้นวัด พระพุทธบาทปิละหลายสิบซั่ง คิดกำเริบปรารถนาจะเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ทั้งที่แต่ก่อนสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ความสำคัญว่าเป็นเพื่อนยากกันมา จึงให้ช่วยราชการแผ่นดินและทรงเตือนสติหลายครั้งว่าอย่าทำให้ราษฎรเขาติฉินนินทาหมิ่นประมาทได้ อย่าให้ชื่อช่วยอยู่ใน

แผ่นดิน ประพฤติการณ์ไม่อยู่กับเมื่อยก็มีคนมาเล่าออกเชิงแซ่ว่ามาหลงรักคนโขนคนละคร เป็นคนอุบาทว์บ้านเมืองทำให้แผ่นดินเดือดร้อนไปทั่วด้วยความโลภ แล้วยังมาคิดมักใหญ่ใฝ่สูงจะเป็นวังหน้า จึงให้ถอดจากกรมหลวงเรียกว่า “หม่อมไกรสร” แล้วลงพระราชอาญาสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทน์ที่วัดปทุมคงคา

กรณีสำเร็จโทษพระองค์เจ้าไกรสรเป็นข้อยืนยันยุทธศาสตร์การลดทอนกำลังไพร่พลในสังกัดของเจ้านายและขุนนางที่แอบแฝงในราชสำนักในรูปแบบของนักแสดงโขนมิใช่เหตุผลดังที่เคยกล่าวต่อกันมาว่า รัชกาลที่ 3 ไม่โปรดการละเล่นมหรสพ ทรงเห็นว่าเป็นการละเล่นที่ไร้สาระไม่เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง และผิดหลักธรรมพระพุทธศาสนาเป็นการบำรุงบำเรอตนเองเกินกว่าเหตุ (กรมศิลปากร, 2556, น. 16)

ภัยอันตรายจากนักล่าอาณานิคม

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว กษัตริย์ผู้ทรงจัดเจนด้านการติดต่อค้าขายระหว่างประเทศ ทรงติดตามการเปลี่ยนแปลงของโลก ความก้าวหน้าทางวิทยาการของชาติตะวันตก ในขณะที่เดียวกันกับทรงตระหนักภัยอันตรายจากอิทธิพลของนักล่าอาณานิคม ซึ่งเป็นภัยคุกคามความมั่นคงใหม่ที่กำลังเข้ามาแทน “พม่า” ศัตรูตลอดกาลของราชอาณาจักรสยาม ดังกระแสพระราชดำรัสว่า “..การศึกษาขังญวน ขังพม่าก็เห็นจะไม่มีแล้วจะมีก็แต่ขังพวกฝรั่งให้ระวังให้ดี อย่าให้เสียทีแก่เขาได้ การงานสิ่งใดของเขาที่คิดควร จะเรียนเอาไว้ ก็ให้เอาอย่างเขา แต่อย่าให้นับถือเลื่อมใสไปทีเดียว..” (เจ้าพระยาทิพากรวงศ์, 2538)

จากการศึกษาเอกสารหลักฐานคำให้การในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงส่งทูตและหน่วยสืบราชการลับเข้าไปสังเกตการณ์ในจีนและดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แล้วจดบันทึกข้อมูลรายงานเหตุการณ์กลับมาแนะนำเสนอรัฐบาลสยาม เอกสารนี้สะท้อนเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ เล่าเรื่องการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกในจีน อินโดนีเซีย เวียดนาม และพม่า เมื่อวิเคราะห์เอกสารคำให้การฉบับนี้ทำให้เห็นได้ชัดว่า รัฐบาลสยามในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว สนใจติดตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก และรับรู้เรื่องราวภัยคุกคามสยามประเทศ ที่มาจากลัทธิการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกอย่างใกล้ชิด

วิสัยทัศน์เงินถุงแดงเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การเตรียมการรับมือคุกคามที่มาจากนักล่าอาณานิคมชาติตะวันตก พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสว่า “เงินถุงแดงในท้องพระคลังข้างที่ 40,000 ชั่ง ให้พระเจ้าอยู่หัวองค์ต่อไปนำไปบำรุงวัดวาอารามที่ชำรุดทรุดโทรม 10,000 ชั่ง ที่เหลืออีก 30,000 ชั่ง ให้เก็บไว้ใช้ในการแผ่นดินต่อไป” และเงินถุงแดงในท้องพระคลังข้างที่ได้เก็บไว้ใช้ไถ่บ้านไถ่เมืองในยามที่จำเป็น ในกรณีวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 (พ.ศ. 2436) สมัยรัชกาลที่ 5 ได้ใช้ในการไถ่บ้านเมืองเป็นค่าปรับให้แก่ฝรั่งเศส

ยุทธศาสตร์การป้องกันภัยคุกคามระยะยาว ที่มาจากนักล่าอาณานิคมชาติตะวันตก โดยเฉพาะอังกฤษและฝรั่งเศส คือ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาชนของพระองค์ให้มีความรู้เท่าทันความเจริญทางวิทยาการจากนานาชาติและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก

จารีกวดพระเชตุพนวิมลมังคลารามของรัชกาลที่ 3 มหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกของไทย เป็นอนุสาวรีย์ยืนยันทนารมณ การมุ่งจัดการศึกษาเสรีเป็นวิद्याทาน (Public Domain) แก่มวลมหาประชาชน เนื่องจากคนสมัยโบราณผู้ทรงภูมิรู้จะ “หวงวิชา” จึงบัญชาให้เจ้าของวิชาแต่ละสำนักสาบานว่าจะนำข้อมูลที่ถูกต้องมาสลักในจารึก หากใครนำข้อมูลเท็จมาสลักขอให้มือนเป็นไป จารีกวดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม คือ เครื่องยืนยันทนารมณจัดการศึกษาเสรีเป็นวิद्याทานแก่ประชาชนทั่วไปของพระองค์

สรุปและอภิปรายผล

1. จากประเด็นพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงยกเลิกโขงหลวงในราชสำนักมิใช่มาจากสาเหตุที่ทรงโปรดทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเพียงอย่างเดียววันนั้น และโขงหลวงในราชสำนักมิได้ซบเซาตามที่เคยเข้าใจกัน เนื่องจากทรงให้โขงข้าหลวงเดิมในพระองค์ที่มีมาตั้งแต่รัชกาลที่ 2 นั้น โอนย้ายไปสังกัดพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เจ้าลักขณานุคุณ ต่อมาครูโขงข้าหลวงเดิมเหล่านี้ เป็นครูนาฏศิลป์คนสำคัญของราชสำนัก ตัวอย่างเช่น “ครูเกษพระราม” ได้เป็นครูครอบโขงละครของหลวงและผู้มีบรรดาศักดิ์ในสมัยรัชกาลที่ 4 (กรมศิลปากร, 2552, น. 31-35) เหตุผลสำคัญที่แท้จริงคือวาระทางการเมืองในราชอาณาจักรป้องปรามภัยคุกคามภายในราชสำนักที่เกิดจากการที่พระบรมวงศานุวงศ์และขุนนางชั้นสูงใช้เหตุผลของการฝึกหัดโขงละครหลวงในราชสำนักแอบแฝงช่องสุ่มกำลังไพร่พลชั้นคอลอนล้มล้างราชบัลลังก์

สอดคล้องกับกรมส่งเสริมวัฒนธรรม (2561, น. 101) ที่กล่าวว่าในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้านายและขุนนางผู้ใหญ่มีโขนในสังกัดหลายราย เช่น กรมพระพิทักษ์เทเวศร์ (พระองค์เจ้ากุญชร) ทรงให้หัดโขนละครที่วังบ้านหม้อ สืบทอดมรดกต่อมายังพระโอรสคือ พระองค์เจ้าสีหนาทราชดรุรงค์ฤทธิ์ และเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ (ม.ร.ว.หลาน กุญชร) หรือโขนในสังกัดของขุนนางและเอกชนหลายโรง เช่น เจ้าพระยาบดินทร์เดชา ฯลฯ ได้เจริญรุ่งเรืองเป็นต้นแบบของโขนละครไทยในยุคต่อมา

2. พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 1 และ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ คือ พระราชาที่ทรงเติบโตมาจากสามัญชน มีเชื้อชาววังที่สืบถิ่น แต่ทรงเป็นนักคิดและนักสร้างงานศิลปะที่ยิ่งใหญ่ และได้ส่งต่อมรดกตกทอดยังรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเติบโตในตำแหน่งราชการควบคุมด้านงานการคลังและการค้าต่างประเทศ ประสบการณ์จากการติดต่อกับชาวตะวันตกนานาชาติ คือ โลกทัศน์กว้างขวาง รู้ความเป็นไปและรับรู้การเปลี่ยนแปลงของโลกตะวันตกและตะวันออก ทำให้ทรงมีวิสัยทัศน์ที่มองการณ์ไกล วางรากฐานยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ เพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงของโลก ในยุคที่มีการล่าอาณานิคมจากชาติตะวันตก เหนือกว่าพระมหากษัตริย์ร่วมสมัยกับพระองค์ในภูมิภาคนี้ กรณีตัวอย่าง จารึกวัดโพธิ์ คือ วิสัยทัศน์การรวบรวมองค์ความรู้ของชาติเผยแพร่สู่สาธารณชน กรณีตัวอย่างการยกเลิกโขนหลวงในราชสำนัก คือ วิสัยทัศน์การนำองค์ความรู้จากราชสำนักกลับคืนสู่ชุมชน

รายการอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2552). โขน: อัจฉริยะลักษณ์แห่งนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
----- (2556) โขน: อัจฉรียนาฏกรรมสยาม. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2561). “แกนกลางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทูทางวัฒนธรรมคืออะไร”.
วารสารวัฒนธรรม, 57, 4, [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 29 เมษายน 2562. เข้าถึงจาก
<http://magazine.culture.go.th/2018/4/mobile/index.html#p=3>.
- เจ้าพระยาทิพากรวงศ์. (2538). พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3.
กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วารสารพัฒนศิลป์วิชาการเป็นสื่อกลางการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครู อาจารย์ นักวิชาการ และนักสร้างสรรค์ผลงานของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์และสถาบันหรือหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งผลงานดังกล่าวต้องไม่เคยลงตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น และมิได้คัดลอก ทำซ้ำ หรือละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้ใด วารสารมีกำหนดตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ โดยกำหนดเผยแพร่: ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม

ประเภทของผลงานตีพิมพ์ ได้แก่ บทความงานวิจัย งานสร้างสรรค์ หรือบทความวิชาการในสาขาวิชาปรัชญา กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การจัดเตรียมต้นฉบับ

ต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Office Words 2003 ขึ้นไป

1. ตั้งค่านักกระดาษขนาด A4 ระยะขอบด้านละ 1” (2.54 ซม.) เฉพาะด้านซ้าย 1.5” (3.81 ซม.)
2. ตัวอักษรใช้แบบอักษร TH SarabunPSK ตัวเลขอารบิก
3. ระยะห่างระหว่างบรรทัดปกติ 1 ช่วงบรรทัด ยกเว้นระยะห่างระหว่างหัวข้อ 1½ ช่วงบรรทัด
4. หมายเลขหน้า ขนาด 14 พิมพ์มุมขวาบน ห่างจากขอบกระดาษด้านบน 0.50 นิ้ว
5. การเขียนอ้างอิงในเนื้อหาให้ใช้ระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ APA Style ของ American Psychological Association

6. ความยาวบทความรวมรูปและตาราง ไม่เกิน 15 หน้า

ในบทความจะต้องประกอบไปด้วยหัวข้อและรูปแบบการพิมพ์ ดังนี้

1. ชื่อเรื่อง (Title)

- มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวพิมพ์ใหญ่) ขนาด 20 ตัวหนา กลางหน้ากระดาษ

2. ชื่อผู้เขียน (ทุกคน)

- พิมพ์เฉพาะชื่อและนามสกุลเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวพิมพ์ใหญ่) ขนาด 16 ตัวหนา กลางหน้ากระดาษ ใส่เครื่องหมายดอกจัน (*) หลังชื่อผู้เขียนเพื่ออ้างอิงหน่วยงาน ถ้ามีผู้เขียนมากกว่า 1 คน คั่นด้วยเครื่องหมายลูกน้ำ (,) และถ้าผู้เขียนอยู่ต่างหน่วยงานกันให้ใส่จำนวนดอกจันต่างกัน

3. บทคัดย่อ (Abstract)

- “บทคัดย่อ” และ “Abstract” ขนาด 18 ตัวหนา กลางกระดาษ

- เนื้อหาบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 point ตัวธรรมดาขีดขอบย่อหน้า โดยจัดทำเป็นความเรียงร้อยแก้วย่อหน้าเดียว มีความยาวไม่เกิน 250 คำ

- ต้องมีคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ 2-5 คำ ระบุไว้ท้ายบทคัดย่อและท้าย Abstract

4. ที่อยู่ผู้เขียน

- พิมพ์เครื่องหมายดอกจัน (*) ตามด้วยที่อยู่ผู้เขียนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาด 12 point ไขว้มุมซ้ายด้านล่างของหน้าแรกเพื่ออ้างอิงหน่วยงาน

5. ส่วนเนื้อหาบทความ

- หัวข้อ ขนาด 16 point ตัวหนา ชิดด้านซ้าย
- เนื้อความ ขนาด 16 point ชิดขอบย่อหน้า
- บทความวิจัยหรือวิจัยงานสร้างสรรค์ ควรประกอบด้วยหัวข้อ ได้แก่ บทนำ วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลการศึกษา สรุปและอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) และรายการอ้างอิง
- บทความวิชาการ ควรประกอบด้วยหัวข้อ ได้แก่ บทนำ เนื้อหา สรุป และรายการอ้างอิง
- บทความงานสร้างสรรค์ ควรประกอบด้วยหัวข้อ ได้แก่ บทนำ วัตถุประสงค์ กระบวนการสร้างสรรค์ ผลการสร้างสรรค์ สรุปและอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) และรายการอ้างอิง
- กรณีที่มีภาพหรือแผนภูมิ ได้ภาพให้ระบุคำว่า “ภาพที่ ...” หรือ “แผนภูมิที่ ...” ใส่เลขเรียงตามลำดับ ต่อด้วยข้อความบรรยายภาพหรือแผนภูมิ และบรรทัดถัดไปให้ระบุที่มา หากผู้วิจัยจัดทำขึ้นเองให้ระบุที่มาว่า “ที่มา: ผู้วิจัย” จัดวางให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ (ใช้ตัวอักษรขนาด 14 หนา)
- กรณีที่มีตาราง ด้านบนตารางให้ระบุคำว่า “ตารางที่ ...” ใส่เลขเรียงตามลำดับ ต่อด้วยข้อความบรรยายตาราง ชิดขอบด้านซ้ายของหน้ากระดาษ (ใช้ตัวอักษรขนาด 14 หนา) และขนาดของตารางต้องมีขนาดไม่เกินระยะขอบกระดาษที่กำหนดไว้

6. การเขียนรายการอ้างอิง

การเขียนรายการอ้างอิงเพื่อระบุแหล่งที่มาของเอกสารหรือข้อมูลของผู้อื่นหรือจากแหล่งงานของผู้อื่นมาใช้ในงานของตน เพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าผู้เขียนได้ยกงานหรือแนวความคิดของผู้ใดมาเกี่ยวข้องบ้าง ทำให้สามารถค้นหาและติดตามอ่านเพิ่มเติมได้ ซึ่งวารสารพัฒนศิลป์วิชาการกำหนดให้เขียนอ้างอิงตามระบบนามปี (Name-Year System) ตามรูปแบบ APA Style ของ American Psychological Association ซึ่งเป็นรูปแบบสากลที่นิยมแพร่หลาย ด้วยการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความแทรกในเนื้อหา สามารถเขียนได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. อ้างไว้ข้างหน้าข้อความ ใช้ในกรณีต้องการเน้นชื่อผู้แต่งที่เป็นเจ้าของข้อความหรือแนวคิด โดยอ้างชื่อผู้แต่ง ตามด้วยปีและระบุเลขหน้าของเอกสารที่อ้างไว้ในวงเล็บ จากนั้นตามด้วยข้อความที่อ้าง

2. อ้างไว้ข้างท้ายข้อความ ใช้ในกรณีต้องการเน้นข้อความหรือแนวคิดที่นำมาอ้าง โดยระบุชื่อนามสกุลของผู้แต่ง ปีที่พิมพ์และเลขหน้าที่นำมาอ้างอิงต่อจากข้อความที่อ้างถึงหรือสรุปความใส่ไว้ในวงเล็บทั้งหมด

ตัวอย่าง การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าและท้ายข้อความ

หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์, น.)	(ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, น.)
Surname (Date, p.)	(Surname, Date, p.)
จินตนา สายทองคำ (2555, น. 50-51)	(จินตนา สายทองคำ, 2555, น. 50-51)
ประเมษฐ์ บุณยะชัย (2543)	(ประเมษฐ์ บุณยะชัย, 2543)
Kumar (1996, pp. 56-62)	(Kumar, 1996, pp. 56-62)
James, Slater, and Bucknam (2012, p. 25)	(James, Slater, & Bucknam, 2012, p. 25)

ในกรณีที่เอกสารที่นำมาอ้างอิงไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ให้ระบุ **ม.ป.ป.** (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) ในบทความภาษาไทย และ **n.d.** (no date) ในข้อความอ้างอิงจากเอกสารภาษาต่างประเทศ แทนปีที่พิมพ์

การอ้างอิงท้ายเล่มให้ระบุหัวข้อรายการอ้างอิงว่า **“รายการอ้างอิง”** และจัดพิมพ์ตามแบบมาตรฐานที่กำหนด หากรายการอ้างอิงเป็นรายการสัมภาษณ์หรือเอกสารฉบับตัวเขียน ให้เขียนรวมกับรายการอ้างอิงรายการอื่น ๆ โดยไม่ต้องแยกหัวข้อเฉพาะ สำหรับรูปแบบการเขียนรายการอ้างอิงท้ายบทความให้เขียนดังนี้

- ชื่อวารสารหรือชื่อหนังสือใช้ตัวหนา
- เริ่มเรียงเอกสารภาษาไทยก่อนเอกสารภาษาอังกฤษโดยเรียงชื่อตามลำดับอักษรในพจนานุกรม
- บรรทัดที่สองและบรรทัดต่อ ๆ ไปของแต่ละรายการอ้างอิงให้ย่อหน้าเข้ามา 5-7 ตัวอักษรหรือประมาณครึ่งนิ้ว

การอ้างอิงท้ายเล่ม	ตัวอย่าง
หนังสือทั่วไป	
ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (ครั้งที่พิมพ์). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.	
ผู้แต่งคนเดียว	สุภาพรณณ ณ บางช้าง. (2535). ขนบธรรมเนียมประเพณี: ความเชื่อและแนวการปฏิบัติในสมัยสุโขทัยถึงสมัยอยุธยาตอนกลาง . กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ผู้แต่ง 2 คน	ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์. (2533). พฤติกรรมบุคคลในองค์การ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
ผู้แต่ง 3 คน	James, E. A., Slater, T., & Bucknam, A. (2012). Action research for business, nonprofit, & public administration: A tool for complex times . Los Angeles, CA: SAGE.
ผู้แต่งมากกว่า 3 คน	สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ. (2535). ความคิดและภูมิปัญญาไทยด้านการศึกษา (Thai Wisdom in Education) (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ผู้เขียนที่มีชื่อเสียง	ตำราวิชาคุณภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2555). บันทึกเรื่องความรู้ต่าง ๆ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิเสถียรโกเศศ-นาคะประทีป.
ผู้แต่งเป็นหน่วยงาน	กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2560). รุกขมรดกของแผ่นดินได้ร่วมพระบารมี . กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
บทความหรือบทวิจารณ์ในหนังสือ	
บทความในวารสาร	เจตน์ เจริญโท. (2536). “การท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อมไทย ทำอย่างไรจึงจะยั่งยืน”. นิตยสารโลกสีเขียว , 2, 4: 16-20.
บทความวิจารณ์หนังสือในวารสาร	สุริชัย หวันแก้ว. (2536) วิจารณ์เรื่อง บริษัทญี่ปุ่นกับการเป็น NIC ของประเทศไทย โดย สุวินัย ภรณวลัย. เอเชียปริทัศน์ , 11, 2: 79-83.
บทความหนังสือพิมพ์	ประสงค์ วิสุทธิ. (19 มีนาคม 1537). “สิทธิของเด็ก”. มติชน . หน้า 18.
บทความสารานุกรม	ศักดิ์ศรี แยมันดดา. (2532-2533). “มหาภารตะ”. สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน 22. 14354-14369.

การอ้างอิงท้ายเล่ม	ตัวอย่าง
วิทยานิพนธ์	ชุตินา สัจจามันท์. (2520). การสำรวจสถานภาพการทำงานของบัณฑิต (ปีการศึกษา 2502- 2516). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาบริหารรัฐศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
สัมภาษณ์	แมนมาศ ชวลิต, คุณหญิง. นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2537.
สื่ออิเล็กทรอนิกส์	“ไอศกรีม”. (30 สิงหาคม 2557). [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก http://www.car.chula.ac.th/rmis/mkdata96/food-96/ice-cre.html กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมวิทยบริการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน. (8 พฤษภาคม 2557). แนวทางการจัดซื้อหนังสือและ สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้บริการในห้องสมุดโรงเรียน. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก http://academic.obec.go.th/new2551/node/1/163/news_sec_detail/433

การส่งต้นฉบับ

ส่งต้นฉบับเป็นกระดาษขนาด เอ 4 (พิมพ์หน้าเดียว) จำนวน 3 ชุด พร้อมแผ่น CD จำนวน 1 แผ่น และแบบฟอร์มเสนอบทความที่กองบรรณาธิการกำหนด

การปรับแก้ต้นฉบับ

โดยทั่วไปผู้อ่านบททวน (Reviewer) จะตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วน ด้านวิชาการแล้วส่งให้ผู้เขียนปรับแก้ สิทธิในการปรับแก้ต้นฉบับเป็นของผู้เขียน แต่กองบรรณาธิการสงวนสิทธิ์ในการตีพิมพ์เฉพาะที่ ผ่านความเห็นชอบตามรูปแบบและสาระของกองบรรณาธิการเท่านั้น ทั้งนี้จะมีการประสานเพื่อตรวจสอบความ ถูกต้องด้านวิชาการและอื่น ๆ ประมาณสองครั้ง

การตรวจทานต้นฉบับก่อนตีพิมพ์ (final proof)

ผู้เขียนต้องตรวจทานพิสูจน์อักษรในลำดับสุดท้ายเพื่อเห็นชอบในความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหา ก่อน ลงตีพิมพ์

ลิขสิทธิ์ในบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร

บทความที่ได้ลงตีพิมพ์ในวารสารเป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

ติดต่อสอบถามกองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการวารสารพัฒนศิลป์วิชาการ

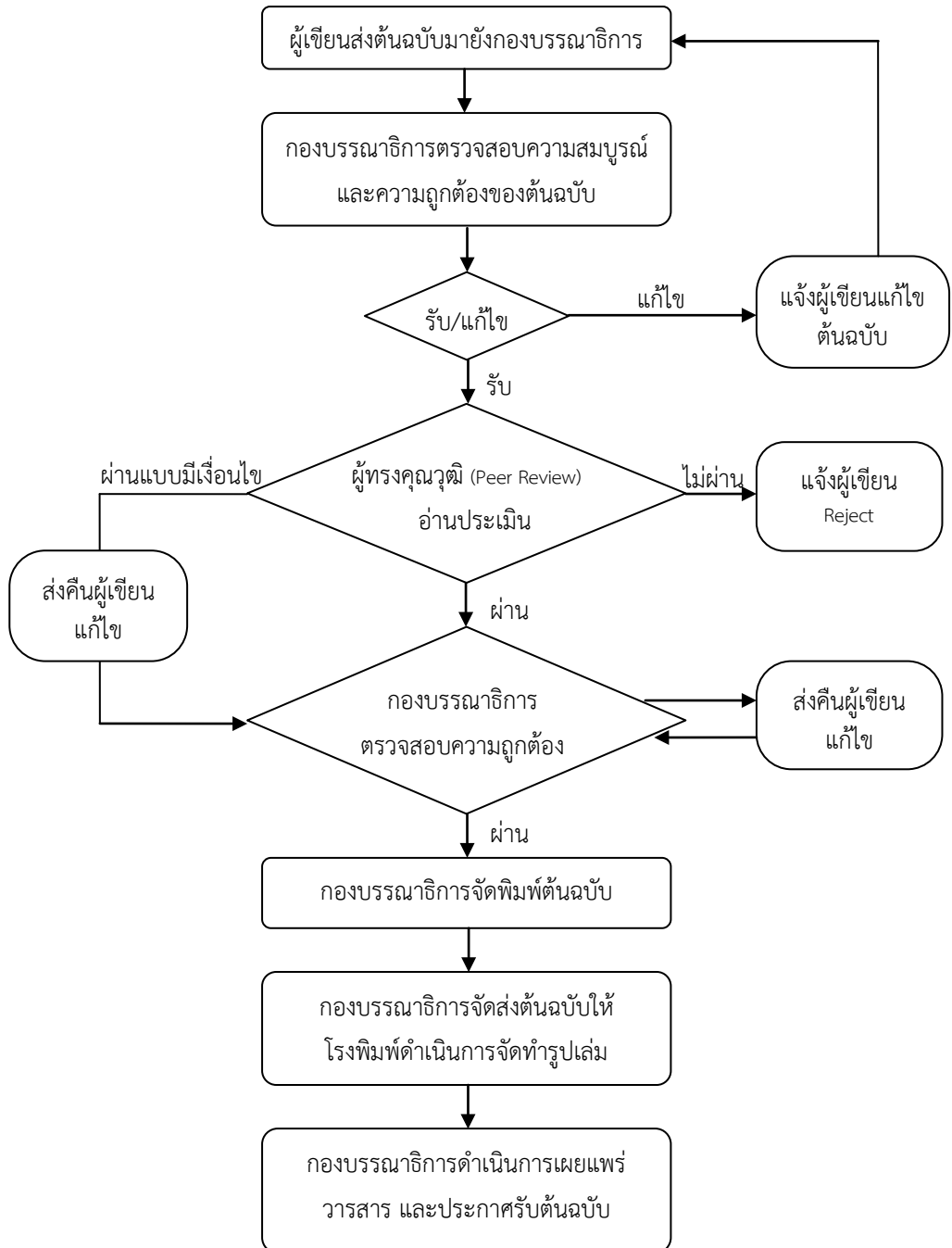
ฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

เลขที่ 119/19 หมู่ 3 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

โทร. 0 2482 2176-8 ต่อ 357-8, 363 Fax. 0 2482 2173

E-mail : research@bpi.mail.go.th

Web : www.bpi.ac.th

1"

(เลขหน้าตัวธรรมดา 14 ชิดขวา)

(ตัวหนา 20 กึ่งกลาง) **ชื่อบทความภาษาไทย**
(1½)

(ตัวหนา 20 กึ่งกลาง) **ชื่อบทความภาษาอังกฤษ**
(1½)

(ตัวหนา 16 กึ่งกลาง) **ชื่อผู้เขียนภาษาไทย** (ถ้ามีมากกว่า 1 คน ใส่*,**,***ตามลำดับ)
(1½)

(ตัวหนา 16 กึ่งกลาง) **ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ**
(1½)

(ตัวหนา 18 กึ่งกลาง) **บทคัดย่อ**
(1½)

(บทนำ วิธีการศึกษาและผลการศึกษา ประมาณ 200 – 250 คำ) -----

(ตัวธรรมดา 16 กระจายแบบไทย)

(1½)

คำสำคัญ: คำที่ 1 คำที่ 2 คำที่ 3 (จำนวน 2 – 5 คำ ตัวธรรมดา 14 ชิดซ้าย)

(1½)

(ตัวหนา 18 กึ่งกลาง) **Abstract**

(1½)

(Introduction Method and Result 200 – 250 words) -----

(ตัวธรรมดา 16 กระจายแบบไทย)

(1½)

Keywords: คำที่ 1, คำที่ 2, คำที่ 3 (จำนวน 2 – 5 คำ ตัวธรรมดา 14 ชิดซ้าย)

* ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 1 ภาษาไทย

ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 1 ภาษาอังกฤษ

** ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 2 ภาษาไทย

ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 2 ภาษาอังกฤษ

*** ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 3 ภาษาไทย

ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 3 ภาษาอังกฤษ

} (ตัวธรรมดา 12 ชิดซ้าย ไข่มุมขวาล่างสุดของหน้าแรก)

บทนำ (ตัวหนา 16 ซิดซ้าย)
(1½)

(ตัวธรรมดา 16 กระจายแบบไทย)

(1½)
วัตถุประสงค์ (ตัวหนา 16 ซิดซ้าย)
(1½)

(ตัวธรรมดา 16 กระจายแบบไทย)

(1½)
วิธีการศึกษา (ตัวหนา 16 ซิดซ้าย)
(1½)

(ตัวธรรมดา 16 กระจายแบบไทย)

(1½)
ตารางที่ 1 ชื่อตาราง
ชื่อหัวข้อ

* คำอธิบายค่าในตาราง

ที่มา: ระบุแหล่งที่มา (อ้างอิงตามระบบ)

(1½)
ตารางที่ 2 ชื่อตาราง
ชื่อหัวข้อ

ที่มา: ระบุแหล่งที่มา (อ้างอิงตามระบบ)

ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) (ตัวหนา 16 ซิตซ้าย)

(1½)

(ตัวธรรมดา 16 กระจายแบบไทย)

(1½)

รายการอ้างอิง (ตัวหนา 16 ซิตซ้าย)

(1½)

----- (การอ้างอิงใช้รูปแบบ APA) -----

(ตัวธรรมดา 16 กระจายแบบไทย)

แบบเอกสารที่ วน. 3-1

รหัส.....

แบบเสนอบทความ

เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารพัฒนศิลป์วิชาการ

เรียน กองบรรณาธิการวารสารพัฒนศิลป์วิชาการ

ข้าพเจ้า.....ตำแหน่ง.....

สังกัด/สถานศึกษา.....

สาขาวิชา/ภาควิชา/คณะ.....

ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

โทรสาร.....โทรศัพท์มือถือ.....E-mail.....

มีความประสงค์ขอส่งบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารพัฒนศิลป์วิชาการ

ชื่อบทความ

ภาษาไทย.....

ภาษาอังกฤษ.....

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (กรณีมีผู้เขียนร่วมกรอกข้อมูลตามสัดส่วน)

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย)	ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ)	หน่วยงาน	โทรศัพท์
1.			
2.			
3.			
4.			

ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก (ถ้ามี).....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความดังกล่าวไม่เคยลงตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น โดยมีได้คัดลอก ทำซ้ำ หรือละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้ใด

ลงชื่อผู้เขียนบทความ.....

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบเอกสารที่ วน. 3-2

รหัส.....

แบบตรวจคุณภาพเบื้องต้นของบทความ
เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารพัฒนศิลป์วิชาการ

ชื่อบทความ

ภาษาไทย.....

ภาษาอังกฤษ.....

ที่	รายละเอียด	การตรวจสอบ
การพิมพ์ต้นฉบับ		
1	พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Office Word 2003 ขึ้นไป	☐
2	ใช้แบบอักษร TH SarabunPSK ขนาดตัวอักษร 16	☐
3	พิมพ์หน้าเดียว	☐
4	กระดาษขนาด A4 ระยะขอบกระดาษ ด้านละ 1 นิ้ว เฉพาะด้านซ้าย 1.5 นิ้ว	☐
ลำดับเนื้อหาบทความ		
1	ชื่อเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	☐
2	ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	☐
3	บทคัดย่อ	
	ความยาวไม่เกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด	☐
	คำสำคัญ จำนวน 2-5 คำ	☐
4	Abstract	
	ความยาวไม่เกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด	☐
	Keywords จำนวน 2-5 คำ	☐
5	บทนำ	☐
6	เนื้อหา	☐
7	บทสรุป	☐
8	อ้างอิง (ใช้ระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ APA Style)	☐
เอกสารประกอบการประเมินบทความ		
1	แบบเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ (วน. 3-1)	☐
2	ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด พร้อมแผ่น CD จำนวน 1 แผ่น (เขียนชื่อบทความและชื่อผู้เขียนบนแผ่น CD โดยไฟล์รูปแยกต่างหากจากไฟล์บทความ)	☐

ลงชื่อผู้เขียน.....

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงชื่อกองบรรณาธิการผู้ตรวจ.....

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....